

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

57865

MİMARLIK ANABİLİM DALI

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUTLARI ve K.T.Ü
OJMANLARINDAKİ YAŞAMA MEKANLARININ "FERAHLIK"
FAKTÖRÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Mimar Sonay AYYILDIZ

57865

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"Yüksek Mimar"
Ünvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 05.08.1996
Tezin Savunma Tarihi : 27.08.1996

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Kutsal ÖZTÜRK

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Sevinç ERTÜRK

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ayşe SAĞSÖZ

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Yaşar GÖK

Ağustos 1996

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

Kutsal ÖZTÜRK

Sevinç ERTÜRK

Ayşe SAĞSÖZ

Yaşar GÖK

ÖNSÖZ

“Akçaabat Geleneksel Konutları ve K.T.Ü. Lojmanlarındaki yaşama mekanlarının “Ferahlık” Faktörü Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışma, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak yapılmıştır.

Çalışmada tez danışmanlığımı üstlenen ve desteğini esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Kutsal ÖZTÜRK’e teşekkür etmeyi bir borç bilirim..

Çalışmalarım süresince faydalandığım ve desteklerini gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Ayşe SAĞSÖZ, Yrd. Doç. Dr. İlkay Maşat ÖZDEMİR ve Arş. Gör. Nazan KIRCI’ya, çizimlerde yardımcı olan Arş. Gör. Mehtap ÖZBAYRAKTAR ve Arş. Gör. Emine Saka AKIN’a, alan çalışması sırasında rölevelerin çıkarılması ve çizilmesini üstlenen K.T.Ü. İç Mimarlık Bölümü öğrencilerinden Hanife Nuran SAĞIR, İlkay ÇAKMAK ve Zehra KANTAR’a ve her türlü desteğini benden esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Trabzon, Ağustos 1996

Sonay AYYILDIZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	VI
SUMMARY.....	VII
ŞEKİL LİSTESİ.....	VIII
TABLO LİSTESİ.....	X
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Mimari Mekan Olgusu.....	2
1.3. Geleneksel Türk Evi - İç Mekan ve Donatım.....	5
1.4. Günümüz Konutu.....	14
1.4.1. İç Mekan Genişliği ve Düzeni.....	14
1.4.2. Günümüz Konut İç mekanı ve Donatıları	16
1.4.2.1. Yaşama Mekanı ve Donatıları; Çağdaş Ögeler-Geleneksel Ögeler.....	16
1.5. Algı-Algılama	20
1.5.1. Mekansal Algı.....	22
1.5.1.1. Mekan Algılamasında Işık.....	25
1.5.1.2. Mekan Algılamasında Renk	28
1.5.1.3. Mekansal Organizasyon Algılaması	30
1.6. Yaşama Mekanının Örgütlenmesi.....	32
1.6.1. Mekan Örgütlenmesi İle İlgili Çalışmalar	36
1.7. İç Mekanda Kullanıcı Gereksinimleri.....	37
1.8. İç Mekan - Ferahlık.....	41
1.8.1. Ferahlık	42
1.8.1.1. Odalardaki Donatı Yoğunluğunun Algılanan Ferahlığa Olan Etkisi.....	43
1.8.2. Psikolojik Mekan Tanımlamada Kullanılan Ölçekler	48

1.8.2.1. Ferahlık (S-C-S) Ölçeği	49
1.8.2.1.1. Ferahlık (S-C-S) Ölçeğinin Geliştirilmesine İlişkin İşlem Yolu	49
1.8.3. İç Mekanların Bazı Temel Öğeleri İle Yapılan Çalışmalar.....	50
1.8.3.1. Oda Oranları'nın Mekanın Algılanan Büyüklüğüne Etkisi	52
1.8.3.2. Pencere Büyüklüğü ve Pencerenin Uzun veya Kısa Kenarda Oluşunun Mekanın Algılanan Büyüklüğüne Etkisi	53
1.8.4. İç Mekan Donanımı İle İlgili Çalışmalar	56
1.8.4.1. Donatı Düzeni (Odalarda Düzen ve Ferahlık İlişkisi)	57
1.8.5. S-C-S Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması.....	57
1.8.5.1. Ölçeğin Türkçe Formu İle Yapılan Bazı Araştırmalar.....	58
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	62
2.1. Alan Çalışması	63
2.2. Deneklerle Yapılan Görüşme Çalışması	64
3. BULGULAR.....	120
3.1. Yaşama Mekanlarının Mekan Düzeyindeki Özellikleri İle İlgili Bulgular.....	120
3.2. Yaşama Mekanlarının Donatı Özellikleri İle İlgili Bulgular.....	120
3.3. Deneklerin, Kendi Yaşama Mekanlarına Ait Ferahlık Değerlendirmeleri İle İlgili Bulgular	121
3.4. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin İstekleri İle İlgili Bulgular.....	121
4. İRDELEME VE DEĞERLENDİRME.....	132
4.1. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Mekan Düzeyindeki Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi	132
4.2. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Donatı Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi	132
4.3. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Mekan Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi	133
4.4. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Donatı Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi	133

5. SONUÇLAR	142
6. ÖNERİLER	144
7. KAYNAKLAR	146
8. EKLER	151
9. ÖZGEÇMİŞ	154

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, geleneksel ve çağdaş konutlardaki yaşama mekanlarının "ferahlık " faktörü açısından incelenmesi, açık renkli yüzeylerin, açık renkli ve küçük boyutlu donatı kullanımının iç mekanlardaki ferahlıkta etkilerinin tespit edilmesidir. Bu bağlamda, çalışma altı ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde giriş, problemin tanımı ve çalışmanın amacı belirlenmiş, Geleneksel ve Günümüz (Çağdaş) Konutları hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, yapılan çalışmalar başlığı altında Geleneksel ve Çağdaş Konutlardaki Yaşama Mekanlarının fotoğraf ve röleveleri verilmiştir.

Üçüncü bölüm; yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bulguları,

Dördüncü bölüm; irdeleme ve değerlendirme alanlarını,

Beşinci bölüm; varılan sonuçları,

Altıncı bölüm; ileriki çalışmalara referans olabilecek önerileri kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İç Mekan, Ferahlık, Geleneksel, Türk Evi, Günümüz Konutu.

SUMMARY

A DISCUSSION ON VIEWPOINT OF SPACIOUSNESS FACTOR TO THE LIVING SPACE AT THE TRADITIONAL AKÇAABAT AND THE KTU HOUSES

The aims of the study are discussion viewpoint of spaciousness factor and fix to influence using light colour on surfaces and light colours and small size furniture on spaciousness. In this context, the study is divided into six chapters.

In the first chapter, introduction to the research, definition of the problem, determination of the aim of the study and also information about the traditional and the nowadays, modern houses are presented.

In the second chapter, under the heading of the research, the photographs; measured drawing concerning the living spaces at the traditional and the nowadays modern houses are demonstrated.

The third chapter includes findings from end of the study.

The fourth chapter implicates the discussion and the argument.

The fifth chapter exposes the results.

And the sixth chapter includes the proposition that could be reference to next researchs.

Key Words: Interior Space, Spaciousness, Traditional, Turkish House, Nowadays House.

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

- Şekil 1. Fizik ve Moral Ortamı Oluşturan İç Mekan İle Doğal Mekanın Birbirine Olan Geçiş ve Girişimleri; İç-Dış Mekanların Bütünleşmesi.....3
- Şekil 2. Mekan İçte Oluşur. Mimaride Mekan, Amacına Göre Biçimlenir. Bu Biçimleniş Bir Kurgu -Strüktür- İle Bütünleşerek İçten Dışa ve Dıştan İçe Aynen Yansır. 4
- Şekil 3. Çadır Yaşama Düzeninin ve Evin Yaşama Birimleri İle Birimler Arası Ortak Alanın Karşılaştırılması.....6
- Şekil 4. Türk Evi'nin Kullanma Biçiminin Çadır Düzeni İle Karşılaştırılması.....7
- Şekil 5. Türk Evi'nde Oturma Eylemi. 8
- Şekil 6. Aynı mekanda, Yeme ve Yatma Eylemlerinin Örnekleme. 10
- Şekil 7. Türk Evinde Odaların Çok Amaçlı Kullanımı. 11
- Şekil 8. Yatak Odaları Holü Olarak Orta Mekan.....12
- Şekil 9. Mutfak-oturma odası birleşimi yolu ile orta mekan.....12
- Şekil 10. Bol Doğal Işık İhtiyacının Temin Edildiği Eski Türk Evi'nin Örnekleme. 13
- Şekil 11. Mekan Genişliğine Etki Eden Bilişsel-Davranışsal ve Normatif Veriler....15
- Şekil 12. Bilişsel Davranış ve Normatif Değerlerin Taşınabilir ve Esnek Ekipman Kullanımına Etkisi.....15
- Şekil 13. Bir Yaşama Mekanını Oluşturan Oturma-Çalışma-Yemek Yeme Eylem Alanlarının Görünüşü.....17
- Şekil 14. Değişik Büyüklüklerdeki Yaşama Mekanlarının Oturma ve Dolaşım Eylem Alanları İle Birlikte Gösterilmesi.....19
- Şekil 15. Standart Oda ve Karşılaştırma Odasının Üç Durumunda Donatı Düzenleme a) Boş, b) Döşeli, c) Yoğun döşeli.....45
- Şekil 16. 30 Deneğin, Boş, Döşeli ve Yoğun Döşeli Durumlardaki Ferahlık Değerlendirmeleri. 46

Şekil 17. 30 Deneğin, Boş, Döşeli ve Yoğun Döşeli Durumlardaki Büyüklük Değerlendirmeleri.	46
Şekil 18. Donatı Yoğunluğu İle İlgili Çalışmalarda Elde Edilen Ortalama Ferahlık Değerleri.	48
Şekil 19. Oda Oranları İle Ferahlık Ölçeğine Ait Etmenlerin Etkileşimi	52
Şekil 20. Pencerenin Yerine Bağlı Olarak Ferahlık Etmenlerinin Aldığı Ortalama Değerler.	54
Şekil 21. Pencere Yeri ve Büyüklüğüne Bağlı Olarak Ferahlık Etmenlerinin Aldığı Ortalama Değerler.....	54
Şekil 22. K.T.Ü. Kampüsünde Yer Alan Lojmanların Harita Üzerindeki Yerleri	64
Şekil 23. Geleneksel Akçaabat Konutları'nın Harita Üzerindeki Yerleri.....	92

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Mekan Örgütlenmesinde Etkili Olan Parametreler ve Ölçütler.....	35
Tablo 2. Kullanıcı Gereksinmelerinin Sınıflandırılması.....	40
Tablo 3. S-C-S Ölçeğinin Türkçe Formu (G-U-D) A. Ferahlık (Spaciousness) B. Sıkıntı Vericilik (Crampedness) Etmenlerini Oluşturan Sıfat Çeşitleri ve Her Etmenin Aldığı "α" Değerleri	51
Tablo 4. Kısa Kenar Koşullarında İncelenen Pencere Büyüklükleri Pencere/ Oda Alanı ve Pencere/Dış Yüzey Oranları (Oda alanı=36m ² , Yüksekliği= 2.70m).....	55
Tablo 5. G-U-D (Genel Uzam Değerlendirme) Ölçeği.....	61
Tablo 6. K.T.Ü. Lojmanları'nda Yaşama Mekanları.....	66
Tablo 7. Akçaabat Geleneksel Konutlarında Yaşama Mekanları.....	93
Tablo 8. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Yaşama Mekanları İle İlgili Bilgiler ve Deneklerin Mekana Ait Görüşleri	122
Tablo 9. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Yaşama Mekanları İle İlgili Bilgiler ve Deneklerin Mekana Ait Görüşleri.....	123
Tablo 10. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Yaşama Mekanlarının Donatıları İle İlgili Bilgiler ve Deneklerin Donatılara Ait Görüşleri.....	124
Tablo 11. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Yaşama Mekanlarının Donatıları İle İlgili Bilgiler ve Deneklerin Donatılara Ait Görüşleri.....	125
Tablo 12. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Kendi Yaşama Mekanları İle İlgili Ferahlık Değerlendirmeleri.....	126
Tablo 13. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Kendi Yaşama Mekanları İle İlgili Ferahlık Değerlendirmeleri.....	127
Tablo 14. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin İstekleri.....	128
Tablo 15. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin İstekleri.....	129

Tablo 16. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin Yaşama Mekanlarının Mekan Düzeyindeki Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi.	134
Tablo 17. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Mekan Düzeyindeki Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi.	135
Tablo 18. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin Yaşama Mekanlarının Donatı Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi.	136
Tablo 19. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Donatı Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi.	137
Tablo 20. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Mekan Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi.	138
Tablo 21. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Mekan Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi.	139
Tablo 22. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Donatı Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi.	140
Tablo 23. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Donatı Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi.	141

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Günümüz yaşam koşullarının, insanlar üzerinde büyük bir stres yarattığı herkesçe bilinen bir gerçektir. İnsanların bu stresli ortamdan kurtulmaları için onlara, en azından evlerinde daha konforlu, rahat bir ortam yaratmak gerekliliği konut psikolojisi açısından önem taşıyan bir konudur. Bu bağlamda iç mekanlardaki "ferahlık" faktörü önemli bir etken olarak gündeme gelmektedir.

Bilindiği gibi, kişi, gereksinmelerini, isteklerini ve amaçlarını inançlarına, toplumsal ideallere, töresel kurallara, kültürel çevrelere bağlı olarak algılar. Böylece, kişi, psikolojik alanını oluşturan etkenlerden biri olan dış fizik çevresinden gelen gerilimleri gidermek için algıladığı gereksinme, istek ve amaçlarına göre de mekanını düzenler (1).

Türk toplumu, geleneğinde, mevcut mutfakta yemek yeme, hatta günlük yaşantıyı geçirme gibi ihtiyaçlarını kolayca sağlayacak boyut ve rahatlıkta mekanlarda yaşamaya alışıktır. Bu sebeple son yılların getirdiği ihtiyaç karşısında yapımı gerçekleştirilen küçük metrekareli konutlara çok fazla ilgi olmadığını görüyoruz. Ancak gözardı edilmeyecek başka bir gerçek daha var. O da; ekonomik zorlamalar sonucu yapılan, kullanılmak durumunda olan küçük metrekareli konutları, kullanılabilir hale getirmektir. Bu nasıl ve ne şekilde olabilir? Çalışmamıza temel olan en önemli sorun da budur.

Tezin amacı, geleneksel ve çağdaş konutlardaki yaşama mekanlarının incelenmesi ve "ferahlık" faktörü açısından incelenmesidir.

Yapılacak çalışmada, Akçaabat Geleneksel konutlarının ve K.T.Ü. Lojmanlarının yaşama mekanları ferahlık açısından incelenecek ve hangilerinin kullanıcıları tarafından daha huzur verici olduğu konusunda bilgi edinilmeye çalışılacaktır. Bu sırada iç mekanlarda ferahlığı etkilediği varsayılan "açık renkli yüzeyler, açık renkli ve küçük boyutlu-yere yakın donatı kullanımı" faktörlerinin geçerliliği sınanacaktır.

Sonuçta, "iç mekanlardaki ferahlık" konusunda elde edilecek kriterler bundan sonraki tasarımlarda rehber olabilecek ve insanların psikolojik açıdan daha rahat edecekleri mekanlar oluşturulabilecektir.

1.2. Mimari Mekan Olgusu

Mimari, genel tanımlaması çerçevesinde çok geniş kapsamlıdır. Kısaca tanımlanırsa, mimarlık bir mekan yaratma sanatıdır. Başka bir deyimle de mimari tüm yaşam fonksiyonlarının güncel olanaklara bağlı olarak biçim kazandığı mekanlar topluluğudur. Görülüyor ki, mimarlık olgusu mekanla var olup onunla bütünleşen bir sanat dalıdır (2).

Mekanın tanımı yapıldığında; belli bir amaçla insan eylemlerine dönük olarak düzenlenmiş olan çevreye "mekan" denir. Mekan kullanma amaçları ve teknolojik verilere göre farklı biçim ve boyutlarda tutulabilir. Mekan, insan gereksinmelerine ve kişi mutluluğuna dönük olmalıdır (3).

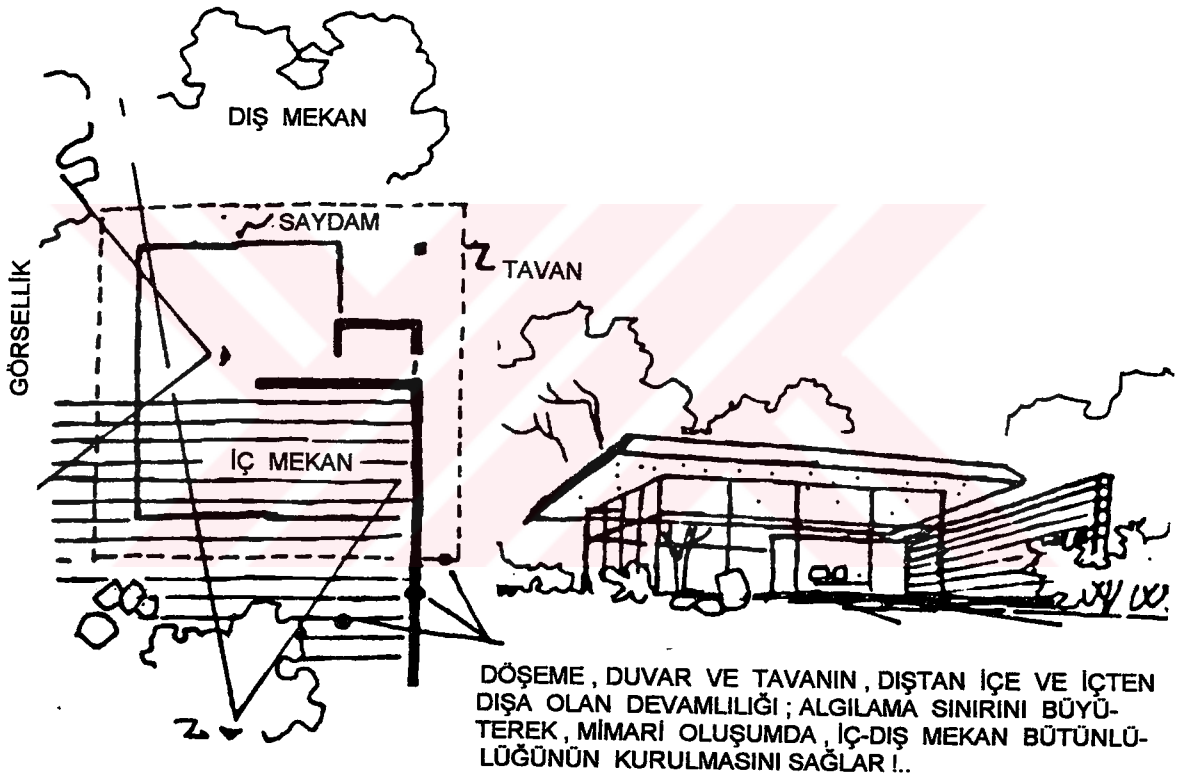
Mutluluk nasıl sağlanır? Eylemdeki insanın mutluluğu "fizik" ve "moral" ortamlarla sağlanır. Bazı eleştiricilere göre "mutlak ortam fizik ortamdır" denmektedir. Oysa insan doğadan gelmez. Bir ruh yapısı algısal ve duyuşsal bir dünyası vardır. Onu hiçbir zaman doğal olgusundan arındıramayız (3).

Fizik ortam deyince; mekan içerisindeki ısı, ışık, ses, renk, koku ve tefriş öğelerinin, kişi gereksinimine ve eylemlerine göre dengeli bir biçimde yer alması anlaşılmaktadır (3).

Fizik ortamın yeterli bir düzeyde kurulmuş bulunmasının moral ortamın oluşmasında büyük katkısı vardır. Bununla birlikte moral ortam mekan içerisindeki kişi veya kişilerin buldukları sezgisel ve duyuşsal ortamdır. Fiziki öğelerin yetersizliği kişiyi mutsuz edebileceği gibi, çevresindeki kişilerle yeterince diyalog kuramaması veya sevmediği kişilerle aynı ortamda bulunması, mekanın kurulmasını olumsuz yönde etkiler. Moral ortamın yeterince kurulabilmesinde kişiliğin ve algısal duyguların değeri büyüktür (3).

M.Ö. 5. yüzyılda yaşamış olan ünlü Çin şairi La Otze mekan hakkında şöyle demişti: "Binanın varlığı duvarlar ile çatısında değil içinde yaşanan mekandadır" (3).

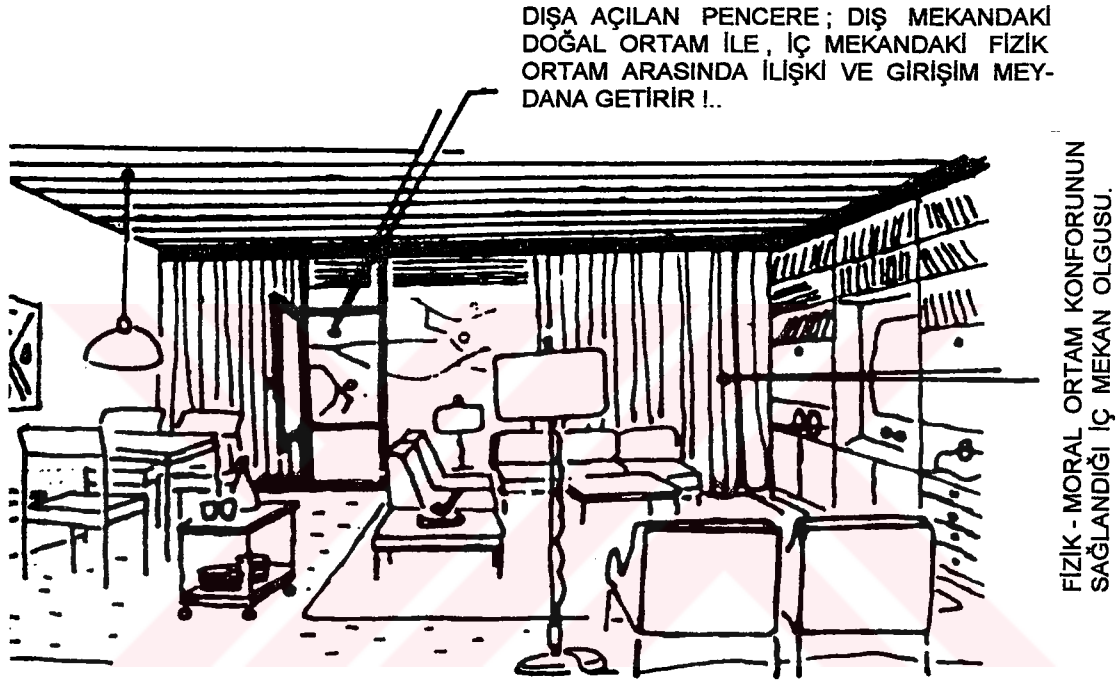
Mekan, genelde sınırlı bir oluşumdur. Mimaride mekan içten dışa doğru gelişir. İnsan eylemlerinin gerektirdiği amaca göre içte boyutlanır ve biçimlenir. Mekan içerisindeki bu oluşum kurgu ile bütünleşerek dışa yansır. İçten dışa ve dıştan içe olan yansımalarda farklı bir kavram ve yanığı getirmez. Aksi halde, mekanın yeterince oluşmadığı ve başarısızlığı söz konusudur. Mimari oluşumda iç, dış diye bir ayırım yapılamaz. Olayın iç, dış bütünlüğü biçiminde ele alınması doğru olur. Aslında mimarlık kavramının varoluşu, bu deyim içerisinde yerini bulur ve somutlaşır (3).

Şekil 1. Fizik ve Moral Ortamı Oluşturan İç Mekan İle Doğal Mekanın Birbirine Olan Geçiş ve Girişimleri; İç-Dış Mekanların Bütünleşmesi (3).

Özetle mimaride bir bütünlük söz konusudur denilebilir. Mimaride mekan amacına göre biçimlenir. Bu biçimleniş bir kurgu-strüktür ile bütünleşerek, içten dışa ve dıştan içe aynen yansır (Şekil2). Görülüyor ki, mimarinin temel kavramında

mekan vardır. İç, dış mimari ayırımından çok geniş, iç, dış diye mekan ayırımı yapılabilir. Diğer bir deyimle mekanlar arası bir girişim söz konusudur. İnsan eylemlerini içeren kapalı mekanların kurulmasında, herşeyden önce, için oluşturulması, mekanın yaratılması esastır. Mimari deyimini kullanırsak; İç mimari esas oluşumdur. Dışa yansıyan ise onun kabuğudur. Kabuk doğa ile bütünleşerek çevre ve dış mekanlarla ilişki sağlar (3).

Şekil 2. Mekan İçte Oluşur. Mimaride Mekan, Amacına Göre Biçimlenir. Bu Biçimleniş Bir Kurgu -Strüktür- İle Bütünleşerek İçten Dışa ve Dıştan İçe Aynen Yansır (3).

Mimarlık içte başlar, belli bir amaçla, kişi veya kişilerin gereksinimini karşılayacak bir biçimde, eylemlerin sürdürüldüğü mekan veya mekanlar oluşturulur. Kısacası, mekan düzenlenmiş bir çevredir (3).

Çevrenin düzenlenmesiyle oluşan mekan biçimlemesi bir mimari ürünü ortaya koyar. Bu durumda mimar çevre düzenleyerek mekan yaratan kişidir (2).

Mimari çevre, iç mekan-yapı kütleli-dış mekan bütününden oluşur. Eğer bu üç öge başarılı bir şekilde biraraya gelebilmişse iyi bir çevre tasarımından sözedilebilir (4).

Günümüzde iç ve dış mekan arasındaki ilişki değişmiş durumdadır. İletişim ağının yaygınlığı (telefon,TV, v.b.) ve gelişen teknoloji iç mekan yaşamına yeni boyutlar getirmektedir. Geçmişteki dış dünya ile doğrudan ilişki kurma imkanı yerine, bugün, dış dünyaya daha az ihtiyaç duyarak dış mekan etkinliklerini iç mekanlara taşıyarak yeni bir iç mekan anlayışı getirilmektedir (4).

İç mekan tasarlama işi günümüzde bu işin eğitimini alan meslek gruplarınca yürütülmektedir. Avrupa'da ve özellikle Almanya'da iç mimar (Interior Architect), U.S.A.'da ise iç mekan tasarımcısı (Interior Designer) ünvanlı tasarımcıların sorumluluğundadır. Bu anlamda yapılan işe de iç mimari (Interior Architecture, Interior Design) adı verilmektedir. Kısaca iç mimari; iç mekanların özel kullanıcılar için verimli ve rahat, psikolojik olarak çekici, duyuşal ve zihinsel olarak uyarıcı bir şekilde işlev görmesi için, renk, doku, aydınlatma, donatı, aksesuar seçimi ve mekan organizasyonu vasıtasıyla mimari anlamda düzenlenmesidir (4).

1.3. Geleneksel Türk Evi - İç Mekan ve Donatım

Kuban, Geleneksel Türk Evi'ni, Geleneksel Türk ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özellikleri gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinmelerine cevap vermiş bir konut tipi olarak tanımlamaktadır (5).

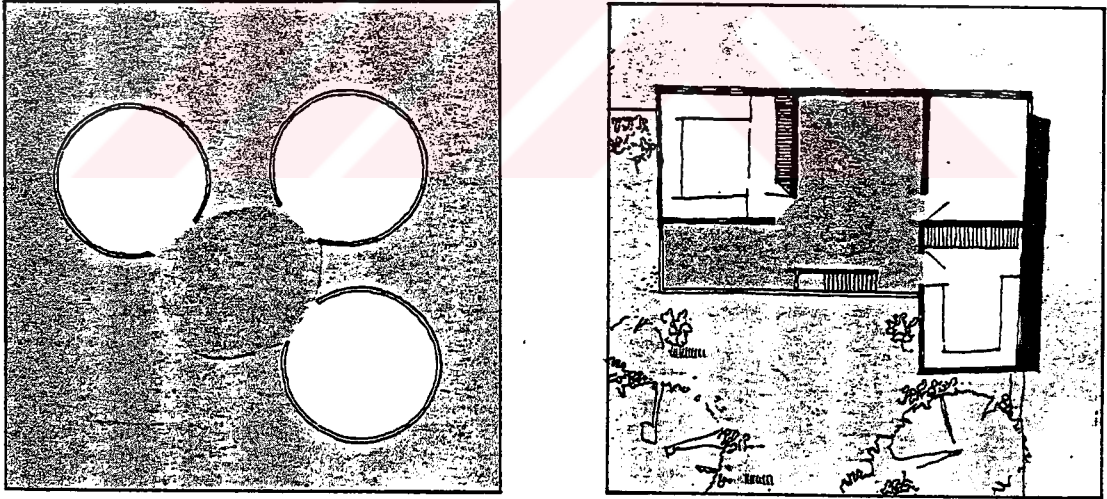
Türk evi, özellikle odalarının biçimlenmesi, toplum yapısının özellikleri ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Türk toplumunun sahip olduğu sosyo-kültürel değerler, geçmişin kültürel kalıntısını içerirler. Anadolu-Türk konutu da; Türk toplumu gibi, farklı kültürel bilenshenlerin bir sentezi sonucu oluşmuştur. Orta Asya'daki göçebe yaşamı, dini inanışları ve islam dünya görüşü Türkler gelmeden önce de bir kültürel geçmişe sahip olan Anadolu sentezini yaratmıştır. Bu kültürel sentez, kalıplaşmış, norm haline gelmiş davranışlar ve mekan düzenleme ilkeleri olarak Geleneksel Türk Evi ve odasının biçimlenmesine, mekansal özelliklerine yansımıştır (6).

Türk Evi kavramının kökenleri göçebelik dönemlerine kadar uzanmaktadır. Orta Asya'daki bu yaşam şeklinin bazı özellikleri, toplumsal inanış ve gelenek

haline gelmiş; Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi ile Anadolu-Türk Sosyo-Kültürel sentezinin oluşmasında büyük etken olmuştur (6).

O devirdeki Asya steplerinin yaşamaya elverişsiz doğal koşulları sürekli yer değiştirme gereksinimini ortaya çıkarmış, bunun sonucu olarak da topraktan "Bağımsız Mekan" ve "Soyut Çevre" kavramları oluşmuştur (7). Yaşama mekanının doğadan koparılması ile "içe Dönüklük ya da Dışa Kapalılık" şekline dönüşen bu kavramlar, Orta Asya yaşam şeklinin en önemli özelliği olan büyük aile kavramı ile birlikte, Türk Evi ve çevresinde "Orta Mekan" kavramı olarak belirmiştir (6).

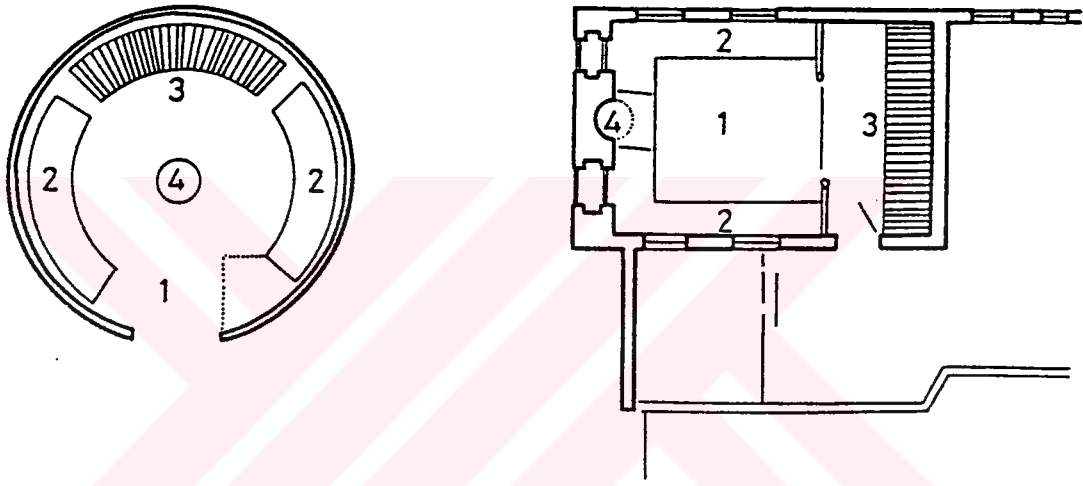
Göçebelikte yan yana düzenlenen yaşama birimleri olan çadırlar ile yapı içinde odaların sofa etrafında toplanması "Orta Mekan" kavramının normatif görünümüdür. Yapı içindeki odaların sofayla ilişkileri çadırdaki tek yaşama birimlerinin orta alan ilişkilerine eş olarak görülmektedir (8). Bu ilişki oda ölçeğinde orta alanın oluşması ve kullanımına da yansımıştır. Şekil 3'de çadırların bir araya gelişi ve evin yaşama birimleri ve birimler arası ortak alan karşılaştırılması verilmektedir.

Şekil 3. Çadır Yaşama Düzeninin ve Evin Yaşama Birimleri İle Birimler Arası Ortak Alanın Karşılaştırılması (8).

Yaşama birimleri olarak gelişen ve biçimlenen çadırlarda yaşama koşullarına bağlı olarak kesin bir iç düzen oluşmuştur. Orta Asya çadırının iç düzeni ve genel görünümü ile Türk Evi odasının genel düzeni ve kullanma biçimi karşılaştırıldığında her iki yaşama birimi arasında öz açısından büyük benzerlik ortaya çıkmaktadır (8).

Göçebelik düzeninin Türk Evi odalarının iç düzenine direkt olarak yansıyan diğer özellikleri de; taşınabilen, halı, kilim, keçe gibi alt örtü; yatak, sandık, sedir gibi iç mekan elemanı; aynı ortamın gün içinde farklı eylemler için kullanılabilmesi gibi esneklik olarak betimlenebilir (6).

- 1- Çok amaçlı orta alan,
- 2- Oturma için biçimlenen çevresel alan (sedirler),
- 3- Kapalı kullanma alanları sekiler, sandıklar, yükler,
- 4- Isıtma, çadırda ortada bulunan ocak, yapıda yana kaymıştır.

Şekil 4. Türk Evi'nin Kullanma Biçiminin Çadır Düzeni ile Karşılaştırılması (8).

Geleneksel Türk Evi'nde, gündüz toplanıp gece serilen yataklar, sedirlerin üzerine ya da yere yerleştirilen minderler, bu özelliklerin biçimsel sonuçlarıdır. Çadırda, sandıkların, yatakların bulunduğu alan, odada kapalı kullanım alanı olan dolap ve yüküklere dönüşmüştür. İncelenen örneklerde yatakların depolandığı "örtülük" denilen mekanlara da rastlanmıştır. Özetlenirse, Türklerin Orta Asya'daki

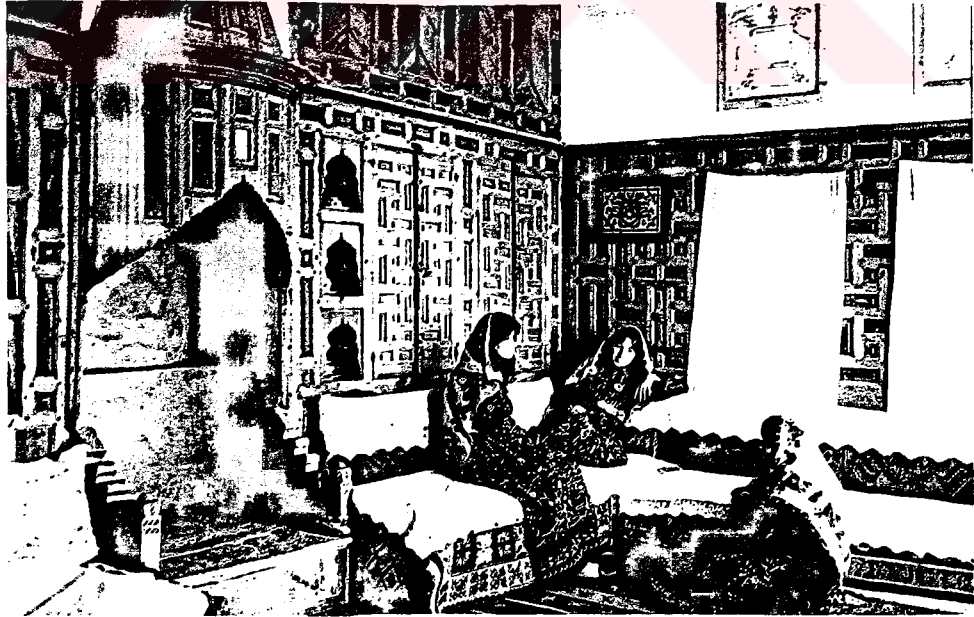
göçebe yaşamları Anadolu-Geleneksel Türk Evi'nin kullanım biçimini büyük ölçüde etkilemiştir (6).

Geleneksel Türk Evi'nde mekanlar, Türk-İslam düşüncesini günümüze kadar ulaştıran hacimlerdir. Türk aile yapısı konut mimarisini biçimlendirmiştir. Eski Türk Evi, çağının yaşamının simgesidir (9).

Evin barındırdığı geleneksel Türk ailesi, ataerkil bir büyük aile tipidir. Evde her küçük ailenin barınması için mekan olarak bir oda ayrılmıştır. Büyük aile toplanma yeri olarak da sofa düzenlenmiştir (10).

Küçük ailenin yaşamının büyük kısmını içinde geçirdiği oda oturma, yatma, yıkanma gibi türlü eylemlere olanak sağlayacak gibi düzenlenmiş ve donatılmıştır. Ancak şekil vermede bir kargaşa yaratmamak üzere, karakter olarak oturma odası şeklinde düzenlenmiştir (10).

Geleneksel Türk Evi'nde, her oda bir birim olarak çözümlendiği için mobilyalar da bu anlayışa uygundur. Odada oturmakta, yatılmakta, iş yapılmakta, yemek yenilmektedir (Şekil 5,6,7). Odanın bu çok amaçlı çözümü hiç kuşkusuz mobilyayı da etkilemiştir. Eski evler aynı zamanda bir işyeri olduğundan, mobilyalar, çok sade ve en az yer tutacak şekilde yapılmış, bugün için oldukça geniş görünen yerler, iş alanı olarak kullanılmıştır (9).

Şekil 5. Türk Evi'nde Oturma Eylemi (11).

Eldem, Türk Odası'ndan şöyle bahsetmiştir: "Odanın planı ve iç teşkilatı şaşmaz esaslara göre olurdu. Elemanları ve bunların yerleri belirli ve standardize idi. Bu bakımlardan odaların her hangi başka bir şekilde olmaları söz konusu olamazdı. Bu esaslar dışında Türk odalarını Avrupa odalarından esaslı şekilde ayıran bir özellikleri de mobilyasız olmalarıdır. Yani içlerinde masa, sandalye, yatak, hele büfe ve dolap gibi hafif veya ağır taşınır eşya yoktu. Her türlü kullanma ve yaşama ihtiyacı yerli yani duvara bağlı veya gömülü mobilya ile temin edilirdi. Bunların bazıları yatak, sofrası gibi kullanıldığı müddetçe ortaya serilir veya kurulur, diğer zamanlarda kendine ait dolap veya yükluğe yerleştirilirdi. Normal zamanda döşeme boş kalırdı. Bu sebepten dolayı Türk odaları mimarileri bakımından kuvvetli bir nizama bağlı kılınabilir, estetik ifadeleri kolaylıkla kontrol altında tutulabilirdi. Odanın dekorasyonu belirli ve şaşmaz yerlere yerleştirilir ve mesela duvarlara tablolar asılmazdı. Olsa olsa yazı kitabeleri, kavukluk, çubukluk veya silah gibi parçalar kullanılır fakat duvarlar bu gibi eşya ile fazla yüklenmez ve boş yüzeyleri kaybedilmezdi" (12).

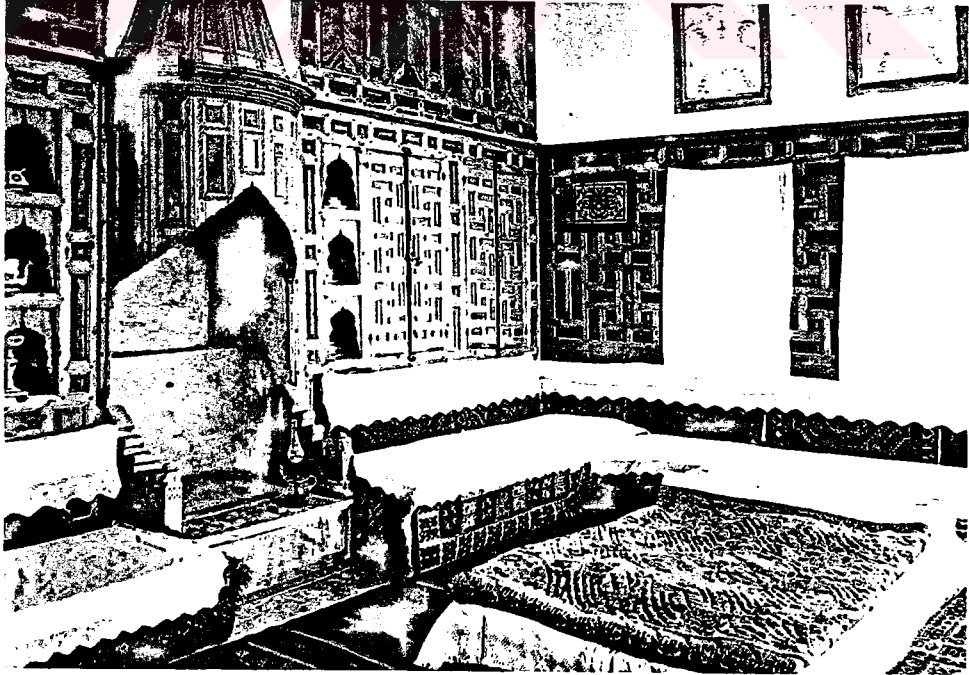
Geleneksel Türk Evi'nde mobilya yapı kabuğu ve mekana bağlı olarak gelişmiştir. Ölçüleri, konumları ve yerleri sınırlıdır. Mobilya çoğu zaman yapı ile birlikte inşa edilmiştir. Odaya seki altı denilen kısımdan girilmektedir. Seki üstünde duvarlar boyunca uzanan sedirler vardır. Oturmak ve yatmak için kullanılan bu sedirler, duvarla birlikte yapılmıştır (9). Bu sedirler arasındaki boşluk buna bağlı olarak da odanın genişliği, insanın karşısında oturanın bakışının manasını, dudaklarının hareketini görebileceği, alçak sesle konuşulanı rahat duyabileceği bir mesafe olan üç-beş metre sınırlarını aşmaz. Sıcak, koyu bir sohbet ortamı hazırlar (10).

Duvarlardan birinde ocak bulunur. Ocağın yanındaki nişler lamba, mum v.b. eşyalar koymak için yapılmıştır. Odada en önemli öğelerden biri de yüküklerdir. Yükük de evle birlikte yapılmıştır. Sedirlerin yatma eylemini karşılayabilmesi için yataklar, yatakların da depolanması için yükük gerekmiştir. Hemen her odada yükük bulunur. Oda yüksekliği yüküklerin üzerinden geçen bir rafla ikiye bölünmüştür. Rafın üst kısmında kafa pencereleri vardır (9).

Geleneksel Türk Evi'nde mekan kuruluşu birtakım proporsiyonlara göre oluşturulmuştur. Yapıya bağlı olan mobilyaya da bu nisbetler yansımıştır. Örneğin

sedir yüksekliği ile parapet yüksekliği arasında bağımlılık vardır. Dolap boyutları da insan elinin uzanabileceği yüksekliğe göre dzenlenmiştir (9). Türk Evi'nde ve odasında, dolapların kuruluşunda çok ilginç bir başka yn daha vardır. Dolabın st sınırı olan insan elinin uzanabileceği yüksekliğin üzerine kesinlikle çıkmaz. Bu da bütün biçimsel değişimlere karşın, dolaplarda değişmeyen önemli bir boyut sorunu olduğunu gösterir (8).

şekil 6. Aynı mekanda, Yeme ve Yatma Eylemlerinin rneklenmesi (11).

Şekil 7. Türk Evinde Odaların Çok Amaçlı Kullanımı (11).

Pencere korkulukları, yükseklikleri, taksimatı, sedirde oturan insanın görüş açısını serbest bırakacak şekilde düzenlenmiştir. Evin içindeki yaşamada, güneş alma süresini uzatmak, güneşin rahatsız edici olması halinde, pencerelerin daima kepenk veya pancurlarla donatılmış olması sayesinde, güneş gelen yöndeki kapakların kapatılması, diğerlerinin açık bırakılmasıyla odanın karartılmadan güneşten korunması, sıcak zamanlarda hava akımının sağlanması için birden fazla yönden pencere açılması istenmiştir. Bu açıdan Türk evi planlarında köşe odaları büyük tutularak, baş oda şeklinde değerlendirilmişlerdir (10).

Yapılan çıkmalar, dışarı iki yüzü bulunmayan orta odalarında üç yönden aydınlık almalarını sağlamıştır. Türk evlerinin karakteristiklerinden biri olan köşeyi dönen pencereler ve çıkmalar, olumlu bir iç yaşamı gerçekleştirme amacının ürünleridir (10).

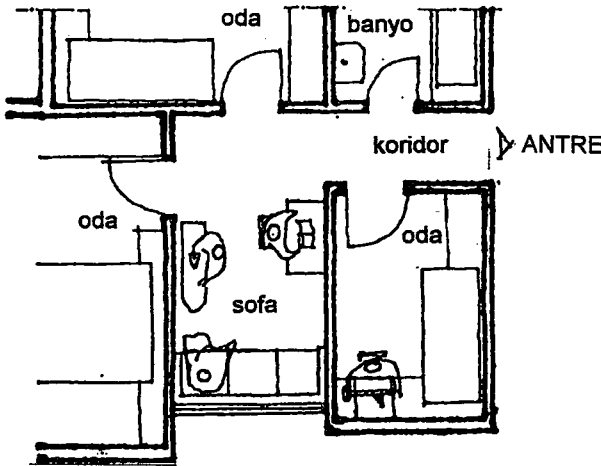
Türk evi mekanına büyüklük ve şekil vermede, insan ölçüsü ön planda göz önünde tutulmuştur. Enine boyuna, olumlu oranlarda, insan ölçüsüne yakın bir

büyükliğe bölünen duvarlar, odayı kolaylıkla kavranır rahat bir mekan haline getirmiştir (10).

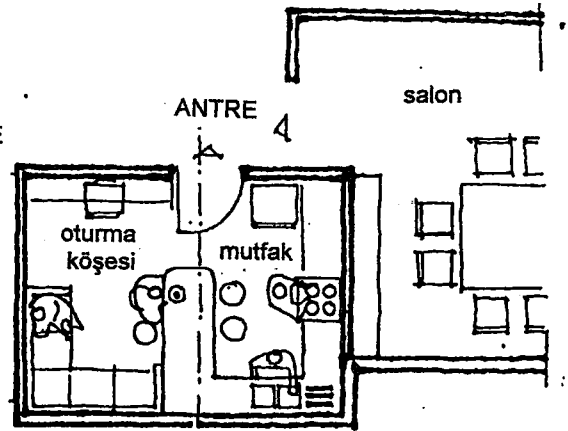
Odaların tek bir oturma yeri olarak düzenlenmesine karşılık, sofalarda (orta mekan) büyük aile için birden fazla oturma yeri bulunabilmektedir. Bu halde oturma yerlerinin her biri mekanın başka bir yönünde bulunur. Aynı ayrı hiç birinin büyüklüğü bir oda ölçüsünü aşmaz. Sofalar da, odalar gibi iki üç yönde ışık ve hava alacak gibi şekillendirilmiştir. Sofadaki türlü oturma yerleri, büyük ailede insanların ayrı gruplar halinde toplanmalarını sağladığı gibi, günün saatleri ve mevsimlere göre, gölgeli, güneşli, serin yada sıcak en müsait oturma imkanı sağlar (10).

Orta mekan günümüze kadar bir evrim geçirmiştir. Önce, geleneksel konutun sofası olarak bütün karşıtlıkları barındıran ailenin biraraya geldiği bazen konuğun bile ağırlandığı aktif bir orta mekan iken, zamanla, özellikle kent konutlarında odaların ortasına çekilerek "orta sofa" ya dönüşmüş, baş odanın işlev ve özelliklerini yüklenmeye başlamıştır (13).

Orta mekanın konuk odası olarak kullanılmaya başlamasıyla sofanın eski işlevini yüklenen başka bir mekan, "oturma odası", konut ve yaşam içindeki yerini almaya, o zamanlardan beri başlamıştır. Dolayısıyla yaşamımızdaki salon-oturma odası ayırımı, mekansal örgütlenmeyi çok zorlasa bile sofanın geleneksel konuttaki değişmelerden kaynaklanan ikili işlevinin hala sürdüğünü göstermektedir (13).

Şekil 8. Yatak Odaları Holü Olarak Orta Mekan (13).

Şekil 9. Mutfak-Oturma Odası Birleşimi Yolu İle Orta Mekan (13).

Toplumumuzdaki mekan kullanımı ve yaşama biçimi çeşitlikleri, kullanıcı eğilimlerini, geleneksel konuttan yola çıkarak değerlendiren bir yaklaşımla daha iyi anlaşılabilir. Bu yaklaşım aynı zamanda, mekan kullanım ve yaşam biçimimizle uyumlu yeni tasarımlara da ışık tutacaktır (13).

Türk evi üzerinde ciddi araştırmalar yapmış olan Albert Gabriel, Celal Esat Arseven, Sedat Hakkı Eldem, Godfrey Goodwin, Önder Küçükerman, v.b. geleneksel Türk Evi'ndeki doğal aydınlatma, ferahlık, bol ışık üzerinde durmuşlardır (14). Arseven'in bu konuyla ilgili görüşleri şöyledir: "Yaşamın ve sağlığın ışığa olan ihtiyacı düşünülerek evlerin mümkün olduğu kadar çok aydınlık olmasına çalışılmıştır. Eski Türk Evlerinin pek çoğunda, şimdiki modern evlerdeki gibi birçok pencerelerle bu doğal ışık ihtiyacı temin edilmiştir" (15). Kortan, geçmişteki Türk Evi'nden şöyle bir gelenek çıkartılabileceğinden söz etmektedir: "Türkler aydınlık, havadar, ferah, güzel manzara gören odalarda yaşamayı seviyor; bunun için de iklim uygunsuzsa olabildiğince çok ve değişik yönlere pencereler açıyorlar" (14).

Şekil 10. Bol Doğal Işık İhtiyacının Temin Edildiği Eski Türk Evi'nin Örneklenmesi (8).

Le Corbusier-ki kendisi 1911 yılında İstanbul, Edirne ve Bursa'da yaklaşık 52 gün süren Osmanlı mimarlığı ile ilgili inceleme ve araştırmalarda bulunmuştur. Türk Evi'nde var olan geleneksel değerleri olağanüstü gözlem yeteneğiyle açığa çıkarmış ve bunların bir kısmını Modern Mimarlığın ilkeleri olarak sunmuştur. Türk Evi'nde bulmuş olduğu genel ilkeler şunlardır: "Evlerde ferahlık, havadarlık ve aydınlık ön plandaydı, bunları sağlamak için de geniş, bol pencereler kullanılmıştı; böylece aynı zamanda evlere bol güneş ışığı da girmiş, odalar manzaraya açılmıştı" (14).

Böylece, Le Corbusier'den, Türk Evi'ne genel ilkeleri ve karakteristikleri açısından bakmayı öğrenen Eldem, Türk Evi'nin Modern Mimarlık ile çok yakından ilgili olduğunu anlamıştı (14).

1.4. Günümüz Konutu

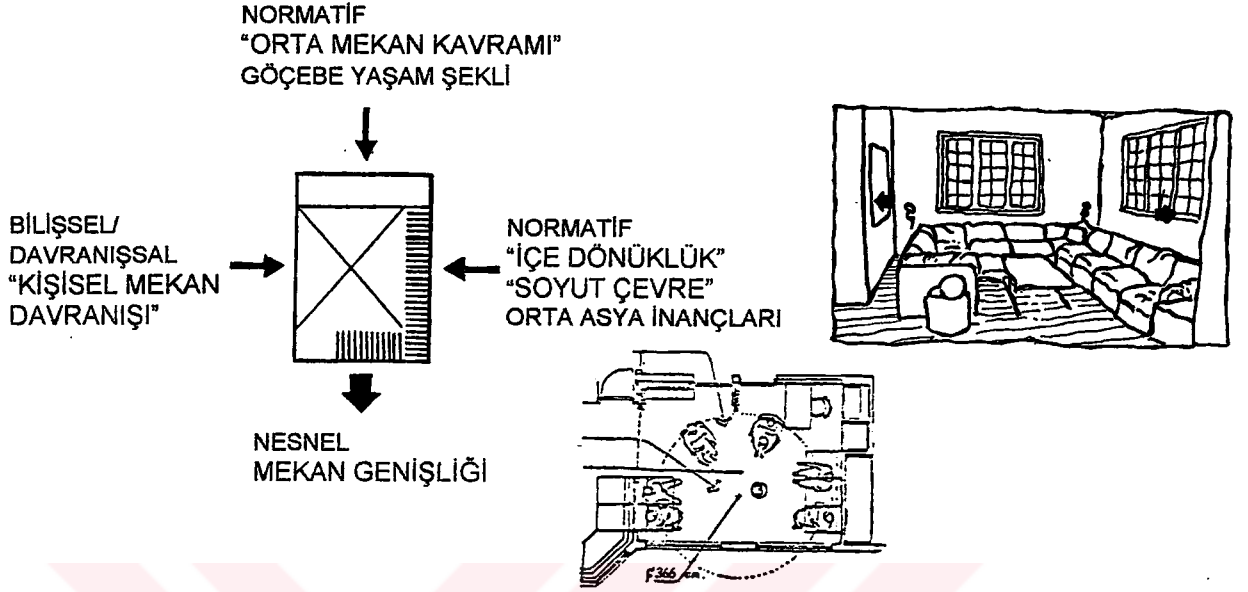
1.4.1. İç Mekan Genişliği ve Düzeni

Geleneksel Türk Evi'nde, Orta Asya inançlarından kaynaklanan "içe dönüklük" ve "soyut çevre" normu ile göçebe yaşam şekline gelen "orta mekan" normu "kişisel mekan" davranışı mekanizmasıyla birleşerek mekanın genişliğini oluşturmaktadır. Bu etkileşim günümüz Türk evinin kültürel özü olarak geçerliliğini sürdürmektedir. Özellikle yaşama mekanlarında yapılan ön çalışmalar bir orta mekan etrafında eylem alanlarının içe dönük, dış çevreden soyutlanmış bir kurgu içinde yer aldığını ve tercihen mekan genişliklerinin "Toplumsal Uzaklık" düzeyinde yoğunlaştığını göstermektedir (16), (Şekil 11).

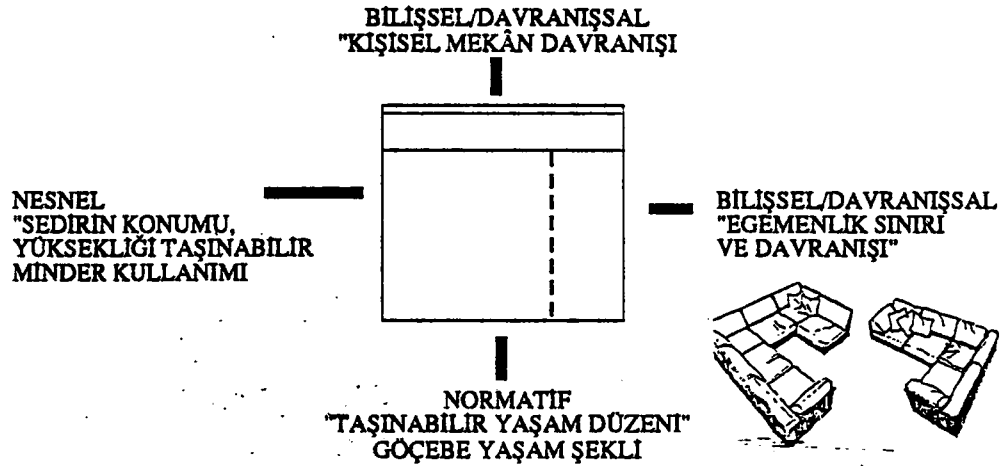
Geleneksel Türk mekanında "göçebe yaşam şekli" nden kaynaklanan "Taşınabilir yaşam düzeni" normu, "egemenlik sınırı ve kişisel mekan" davranışlarıyla birleşerek konut iç düzenini belirlemektedir. Çağdaş Türk evi tasarımında da bu özellik kültürel bir öz olma niteliği taşımaktadır. Bugün mekan özelleşme düzeyinin yeniden çok amaçlı kullanımlara doğru kayması; taşınabilir yaşam düzeni ve ayarlanabilir kişisel-toplumsal mekan boyutlarını etkin veriler olarak gündeme getirmektedir. Buna bağlı olarak esneklik, çok işlevsellik gibi

amaçlar doğrultusunda konut iç düzeninin belirlenmesi ilkesi, çağdaş koşullarda artarak önemini sürdürmektedir (16), (Şekil 12).

Şekil 11. Mekan Genişliğine Etki Eden Bilişsel-Davranışsal ve Normatif Veriler (16).

Şekil 12. Bilişsel Davranış ve Normatif Değerlerin Taşınabilir ve Esnek Ekipman Kullanımına Etkisi (16).

1.4.2. Günümüz Konut İç mekanı ve Donatıları

Günümüz konut iç mekanı ve donatıları, şu başlıklar altında incelenebilir:

- Yaşama Mekanı Donatıları,
- Yemek Yeme Mekanı Donatıları,
- Yatma Mekanı Donatıları,
- Mutfak Mekanı Donatıları,
- Temizlik Mekanı Donatıları (4).

1.4.2.1. Yaşama Mekanı ve Donatıları; Çağdaş Ögeler-Geleneksel Ögeler

Yaşama eylemleri insanların günlük yaşamında gerçekleştirdiği eylemlerin bir bölümünü kapsar. Konut içinde, bu eylemin gerçekleştirildiği mekana “yaşama mekanı” veya “oturma odası” adı verilir (17).

Yaşama mekanı konut içinde yaşayan bireylerin sosyal gereksinimleri için düzenlenmiş bir mekan olup,

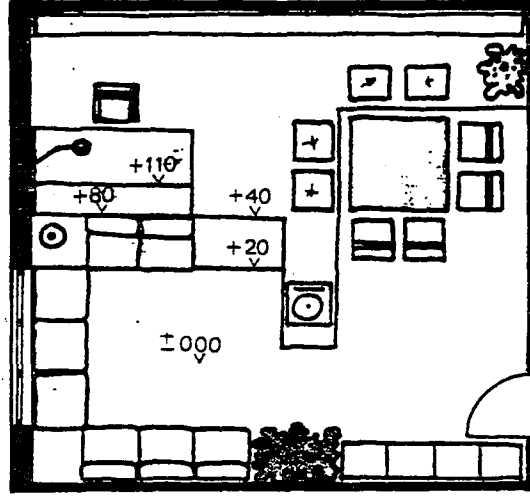
- Birlikte oturma, sohbet etme, dinlenme
- Müzik ve radyo dinleme, TV izleme
- Çalışma-kitap okuma

gerektiğinde de yemek yeme eylemlerinin de bu mekanda gerçekleştiği söylenebilir (Şekil 13). Konut dışı sosyal ilişkiler de bu mekanda sürdürülür, misafirler bu mekanda ağırlanır (4). Yaşama mekanında en sık kullanılan donatılar olarak,

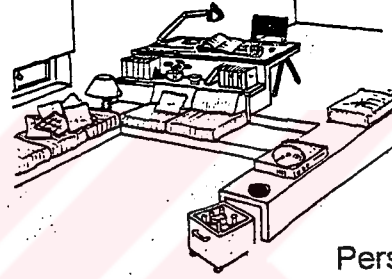
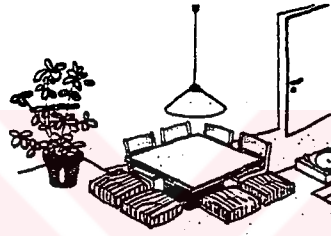
- En az bir oturma grubu,
- Büfe-kitaplık,
- Gerekli sehpa sayılabilir (4).

Alman normlarına göre yaşama mekanı büyüklüğü mevcut oda sayısına göre boyutlandırılmaktadır (17).

- 2-3 odalı konutta en az 20m²
- 4 odalı konutta en az 20m²
- 5 odalı konutta en az 22m²

Plan
Ölçek : 1 / 100

Perspektiv

Şekil 13. Bir Yaşama Mekanını Oluşturan Oturma-Çalışma-Yemek Yeme Eylem Alanlarının Görünüşü (17).

Bu odanın en dar kenarının 3.00m. olması gereği belirtilmiştir. Bu Alman normlarında en az 3.80m. olarak belirlenmiştir. Burada TV'den olan uzaklık gözönüne alınmıştır. Araştırmacılar kullanışlı bir iç düzenleme için bir kenarın 4.20m. olmasını önermektedir (17).

TV için ekran ile göz arasındaki uzaklık göz sağlığı açısından 2.50m.-3.00m. olmalıdır. Ekran büyüdükçe uzaklık artmalıdır (4). Yaşama mekanını düzenlerken şu ilkeleri göz önünde bulundurmanın yararı vardır:

- Oturma elemanları grubu, bireylerin birbirlerini rahatça görebilecekleri biçimde düzenlenmelidir,
- Ana dolaşma alanı oturma grubunun dışından geçmelidir,

- Oturma grubu elemanları arasında oturan bireyler için gerekli kullanım ve geçiş alanları bırakılmalıdır,
- TV ya da manzara seyretme eylemleri düzenlemede göz önüne alınmalıdır (4).

• Günümüz Konutunda Yer Alan Çağdaş Öğeler

Günümüz yaşama mekanlarında kullanılan çağdaş öğeler (özellikle donatı düzeyinde) daha önce yapılmış olan piyasa ve yaşama mekanı analizlerine dayanarak belirlenmiştir (18).

- 1- Koltuk takımları,
- 2- Yemek masası ve sandalye,
- 3- Fiskos takımları,
- 4- Sallanan koltuk-şezlong,
- 5- Büfe-vitrin,
- 6- Kitaplık,
- 7- Orta ve köşe sehpa,
- 8- Servis sehpa (zigon sehpa)
- 9- Çek-yat, Ser-yat ya da kitaplıklı divan,
- 10- Televizyon,
- 11- Müzik seti-video,
- 12- Köşe aydınlatmalar, abajur ve spotlar,
- 13- Modern renk ve desende, duvardan duvara halı,
- 14- Yastık ve minderler,
- 15- Biblo ve aksesuarlar,
- 16- Tablo ve fotoğraflar,
- 17- Şömine,
- 18- Diğerleri.

Plan
Ölçek : 1 / 100

Şekil 14. Değişik Büyüklüklerdeki Yaşama Mekanlarının Oturma ve Dolaşım Eylem Alanları İle Birlikte Gösterilmesi (17).

• Günümüz Konutunda Yer Alan Geleneksel Öğeler

Farklı işlevlerde de olsa, günümüz yaşama mekanlarında “Geleneksel öğeler”e de rastlanılmaktadır (19). Bunlar aşağıda belirtilmiştir:

- 1- Sedir,
- 2- Sofra-sini,
- 3- Sandık,
- 4- Mangal,
- 5- Gaz lambası,
- 6- Örtü (dantel vb.),
- 7- Kilim, halı (geleneksel renk ve desende),
- 8- Yastık,kırlent,yer minderi,
- 9- Bakır kap-kacak,
- 10- Heybe, sepet,
- 11- Beşik,
- 12- Diğerleri (çini vazo,...v.b.).

1.5. Algı-Algılama

İnsanlar bir çevrede yaşayabilmek, yaşamını sürdürebilmek için o çevreyi tanımak zorundadır. Çevreyi tanımak, kavramak algılama olayı ile başlayan bir sürecin sonucudur (20). Algının bir çok kişi tarafından tanımı yapılmıştır. Algı, insanların duyuları yoluyla gerçeklikten aldığı şeylerdir (21).

Algılama, duyu organları yoluyla beyne iletilen uyarımların duyumlar haline dönüşüp çeşitli bakımdan örgütlenip anlam kazanmasıdır (22).

Poteous’a göre algı, çevresel uyarı ve bilgileri süreçlendirme olgusudur (23).

Lång, “algıyı iki başlık altında toplamıştır” (20).

- 1- Duyuma dayalı algı,
  - Ampirizm
  - Transaksiyonalizm
  - Rasyonalizm ve Nativizm
  - Gestalt kuramı

2- Bilgiye dayalı algı.

İnsan algısı ve bilme süreci Gestalt kuramının özgün odağıdır. "Gestalt psikologları görsel algıda organizasyon ilkeleri olarak aşağıdaki kuralları belirlemişlerdir" (20).

- Benzerlik kuralı,
- Yakınlık kuralı,
- Kapalı biçimler kuralı,
- İyi eğriler kuralı,
- Ortak hareketler kuralı,
- Tecrübe kuralı.

Bilgiye dayalı algılama kuralının öncüsü j.j.Gibson ve E.J.Gibson'dur. "Gibson bilgiye dayalı algılama kuramını iki başlık altında toplamıştır" (20).

1- Mekansal algı

2- Anlamsal algı

- Mekansal Algı: Renklerin, dokuların, yüzeylerin, kenarların, eğriliklerin, biçimlerin ve ara mekanların dünyasıdır. Deneyimlerimiz için bir destektir (20).
- Anlamsal Algı: Genellikle alışkın olduğumuz nesnelere, yerler, kişiler, insanlar ve yazılı simgelere ilişkindir. Zaman içinde değişmektedir (20).

1.5.1. Mekansal Algı

İnsan, çevresiyle olan ilişkisinde öncelikle, çevreden gelen görsel uyarıcılar yardımıyla kendisini saran çevrenin uzay içindeki konumunu, sınırlarını ve diğer özelliklerini algılamaya yönelik gözlem ve değerlendirmeler yapar. Bu gözlem ve değerlendirmeler sonucunda, çeşitli fiziksel öğeler yardımıyla uzay içinde sınırları belirlenmiş bir uzay parçası olan, "mekan" (uzam) algılanır (24). Kendini belirleyen yüzeyler yardımıyla uzaydan ayrılarak oluşan MEKAN mimari tasarda oluşturduğumuz "en küçük mimari bütün" veya "yapma çevre birimi" dir (25).

"Tüm algıların %80'inin görme yolu ile beyine iletildiği düşünülürse" (26), görsel algılamanın mekan algılamasındaki önemi yadsınamaz (27).

Mekanın görsel algılaması, üç alt algılama türünün bütünleşmesiyle ortaya çıkar (25).

- 1- Işık algılaması,
- 2- Renk algılaması,
- 3- Mekansal Organizasyon algılaması.

Ancak doku'nun da, bunlarla birlikte mekan algılamasında etkili olduğu, gözardı edilemeyecek bir gerçektir.

Doku, yüzeyin görsel algılamasında önemli bir ögedir. Weismann, "görsel sanatlarda kişileri ilgilendiren şeyin, yüzeylerin algılanan dokuları olduğunu" belirtmektedir (27). Psikolog Braunstein ise, "görsel görüntülerin, genellikle gözlemciden olan uzaklıklarında değişken olan ve görülebilir dokulara sahip yüzeylerden oluştuğunu kabul etmektedir" (27).

Gözlemcinin mekanı algılaması ve bu algılamaya bağlı olarak çeşitli duygusal izlenimlere varması süreci içinde "mekanın büyüklüğünün algılanması" evresi başlı başına ele alınması gereken bir olgudur (24).

Birçok çalışmada mekanın algılanan büyüklüğünü etkileyen faktörlerden aydınlık düzeyi, renk, ışık-renk, oran, derinlik, yüksekliğin mekansal genişlik, ferahlık algılaması üzerine etkileri incelenmiştir. Ancak, mekanın algılanan büyüklüğünü etkileyen en önemli faktörlerden biri olan, mekanı belirleyen yüzeylerin dokusal özellikleri konusunda ise yapılan çalışmaların az sayıda ve doyurucu olmadığı gözlemlenmektedir (24).

Bu konuda çalışmalar yapan Gibson, "doku yoğunluğu" tanımını ortaya koyarak, "bir yüzeyin doku yoğunluğunu, o yüzeye bakıldığında görsel alanda görülen doku elemanlarının sayısı ile belirleyerek, uzaklık algılamasında, doku yoğunluğu ve uzaklık arasındaki bağıntının önemini deneylerle ortaya koymuştur" (24).

Gruber ve Clark ise "doku yoğunluğunun, lineer perspektif gibi ölçü-uzaklık ilişkisi ile farklı derinlik algılamalarına neden olduğunu göstermişlerdir" (24).

Hesselgren de "mekanın bir bütün olarak algılanmasında dokunun çok önemli bir rolü olduğunu vurgulayarak, mimarlık açısından önemi yadsınamayan bu olgunun deneysel olarak incelenmemiş olduğu ve doku sorununda sistematik çalışmaların şimdiye dek ihmal edildiğini söylemektedir" (24).

O halde, mekanın görsel algılamasında önemli bir yeri olan doku kavramının ne olduğu konusuna değinmek gerekir.

Her statik cismin yapısı, her devingen cismin devinimi, bir doku oluşturmakla bizi dokuları ile etkilemektedir. Bütün yüzeyler, dokunulduğunda bizde dokunsal duygulamalar oluşturur. Bu nedenle, yüzeylerin kendilerine özgü farklı dokusal etkileri ve değerleri vardır. Dokusal değerler nesnenin yüzey niteliğine bağlı olarak etkilemektedir (28).

a- Kaba pürüklü dokular

b- Orta pürüklü dokular

c- Az pürüklü-pürüksüz dokular

Bu değerleri en iyi olarak dokunma duyularımızla sezinleyebiliyoruz. Dokunma duyularımıza etki yapan dokulara gerçek dokular diyoruz. Parmakla algılanan gerçek dokular, kişi üzerinde kabalık, yumuşaklık, kaypaklık, soğukluk, rahatlık gibi duygusal etkiler vermektedir. Ancak parmaklarımızla sezinlediğimiz dokunsal sezi yanında gözümüze etki eden görsel sezi de vardır. Bunlar renklerle, motiflerle, değerlerle oluşmuş iki boyutlu öğelerdir (28).

Gerçek ve görsel dokular ayrı ayrı veya birlikte kullanılabilirler. Mimarlıkta çeşitli gerecin gerçek ve görsel dokuların düzeni sonsuz etkiye geniş ölçüde katılmaktadır. Mimar, yapısında kullanacağı çok çeşitli gerecin farklı dokularını ve yörenin dokusunu göz önüne alırsak, hoşsa giden erinç verici düzenler kuracak kişidir. Bu nedenle, belki doku kavramı ile en yakından ilgilenecek, onu en iyi tanıyacak kişi de mimardır (28).

Mimarlıkta mekan; kişiyi, madde ve yüzeyin ortaklaşa etkilediği bir hacim kavramıdır. Mekan anlayışına bu iki öğeden biri olan, maddenin gerecinin renk ve doku değerleri önemli katkıda bulunur (28).

Açık-koyu, sıcak-soğuk renklerle elde edilen yakınlaştırıcı ve uzaklaştırıcı uygulamaların yanı sıra, aynı eş dokuları kullanarak aynı etkiyi elde etmek olağandır. Gerçekte mekanı sınırlayan gereç ile mekanın kendisi ayrılmaz bir bütündür, içli dışlıdır. Mekanı oluşturan gerecin plastik değerleri o mekandan asla kopuk olamaz (28).

Gereci yansıtan bir dokunun uygulandığı durumlarda mekan içinde yaşayan kişide fiziki aldanmanın vereceği ruhsal tedirginlik belirir ki, bu da gereç ile mekanın birliğini koparan, ayıran, hemen hemen ilişkilerini kesen, öge noksanlığını yaratan bir etken olur (28).

Bu nedenle mekanın sınırlanmasında bir fiziki uzaklık vardır ki, bu gerecin fiziksel özelliklerine, değerlerine bağlı olduğu gibi, mekan sınırlanmasındaki fiziksel sağlamlığın görsel olarak da belirtilmesi demektir. Gerecin, bu gerçek anlatımına kavuşmasında en büyük yardımcı dokusudur (28).

Doku, rengin ortaya çıkışını etkiler. Örneğin, aynı renkle boyanmış farklı dokulardaki iki madde İskoç kumaşı ve saten farklı renklerde görüneceklerdir. Pürüzlü İskoç kumaşı, ışığı absorbe eder ve pürüzlülüğü onu, düz ve aksedici satenden daha koyu hale getiren gölgeler yaratır (29).

Tezat teşkil eden dokular, bir iç mekanın tasarımında extra karışım unsurlarının herbirini ortaya çıkarır ve tek bir nesnenin ya da bir mobilya parçasının dış görünüşünü etkili hale getirebilir. Tezat teşkil eden dokuları kullanarak iç mekanda çeşitlilik, karışım ve çarpıcı olaylar elde etmek mümkündür (29).

Çağımızda mekan, geçmiş zamanlara nazaran farklı sezinlendiği için mekan içindeki dokuların temel ilkelerinin aynı olma zorunluluğu vardır. Bu nedenle bir mekan dokusunu oluştururken iki ana öge üzerinde durmamızda yarar vardır (28).

1- Mekanı oluşturan yüzeylerin biçimlediği hacimler,

2- Bu hacimlerde işleve ve gereksinmeye bağlı olarak yer alan gereçler.

Bu mekan kavramlarını, çok iyi yaşamak ve gerecin mekan içindeki yerini, o gerecin dokusu ve rengine göre yapacağı ruhsal etkiyi de düşünerek çok iyi bir biçimde tasarlamak zorundayız. Böylece mekan ruhla dolmuş ve beslenmiş olur (28).

Mimari biçim, mekan ve mekanı oluşturan yüzeylerin görsel algılamasında, ışık-gölge, doku ve renk gibi fiziksel özelliklerden kaynaklanan uyaranlar ortak olarak görülmektedir. Bu uyaranların değişim ve karşıtlıkları ile çeşitli özellikler tarafından insanın uyarılması sonucunda üç boyutlu çevrenin, biçim ve mekanın görsel algılaması gerçekleşmekte, insanları etkilemektedir. Bu özelliklerin, insanlar üzerinde etkilerinin saptanması suretiyle, mimar ve kullanıcı arasında iletişim sağlanarak, algılanan mekan ve biçimin hoşnutluk yaratacak, psikolojik tatmin sağlayacak şekilde tasarlanması mümkün olabilecektir.

1.5.1.1. Mekan Algılamasında Işık

Mekan geometrisini oluşturan, mekan sınırlayıcıları, yüzeylerinin biçim, doku ve renkleri, mekandaki donatı elemanları bir bütün halinde mekanın niteliğini oluştururlar ve mekan algılamasına temel teşkil ederler. Mekan öncelikle görme duyusu ile algılandığından, o mekanı aydınlatan ışığın yön ve niteliği, mekanın niteliğini oluşturmada diğer önemli bir faktördür. Işık, sınırları belirginleştirir veya belirsizleştirir, biçim veya dokuyu vurgular, bir özelliği gizler veya açığa çıkarır, mesafeleri küçültür veya büyütür (30). Bu değişimlerde ışığın gölge ile birlikte etkili olduğunu unutmamak gerekir.

Mimarinin yaşanmasında ışık önemli bir rol oynar. Aynı oda, duvarlarındaki açıklıkların boyutlarının ve yerleşimlerinin değişmesi sonucu çok farklı mekansal izlenimler verebilir. Bir pencereyi duvarın ortasından köşeye doğru kaydırmak odanın tüm karakterini tamamen değiştirecektir (31).

Işıklandırma, mekanın hoş/nahoş, aydınlık/loş, sıcak/soğuk, ferahlatıcı/iç karartıcı gibi çeşitli niteliklerini belirleyen etkenlerdendir. Bir mekanı, şu veya bu şekilde nitelerken ışık durumuna bakmamız, ışığın insan psikolojisi ve algısı üzerindeki etkisini göstermektedir (32).

• Işık-Gölgenin Mekanın Fiziki Boyutlarına Etkisi

Lynch, ışık ve mekan hakkında "mekan öncelikle görme duyusu ile algılandığından, o mekanı dolduran ışığın yön ve kalitesi o mekanın karakterini belirleyen bir faktördür. Işık sınırlamaları belirginleştirir, biçim veya dokuyu vurgular, bir özelliği gizler veya açığa çıkarır, mesafeleri küçültür veya büyütür. Silüet halindeki objelerin kenar çizgileri çok önemli görsel niteliklerdir ve tasarımcı gökyüzünün önünde görünecek objeleri de daima itina ile seçer" diye bahsetmiştir (33).

Mekanlar ışık marifetiyle değiştirilebilir, hatta yaratılabilirler, yüzeyler yakınlaştırılabilir veya uzaklaştırılabilir, objeler öne çıkarılabilir, dokular değiştirilebilir, mekana yeni bir hava yeni bir anlam verilebilir (33).

Kalmık, "ışığın, su gibi kendi kendine bir biçime giremeyen, başka elemanların yardımıyla biçim alan bir öge olduğunu, ışığa biçim veren, onu kalıba sokan, ışığı manalandıran, toplayan, dağıtan, hafifleten, sertleştirenin hacimler olduğunu ve mesafelerin, yüzeylerin ve hacimlerin bir düzen içinde gelişerek ışığa plastik bir değer kazandırdıklarını belirtmiştir" (34).

Bir yüzeyin kısmen gölgeli, kısmen de ışıklı olması bu yüzeyin renginin iki ayrı tonda tesir etmesini sağlar. Böylelikle yapının etkisine ışık-gölge oyunları sayesinde ayrı bir olanak eklenmiş olur. Bu yeni olanak monotonluğu bozduğu için ayrıca ilgi çekici ve plastik bir görünüm yaratır (35).

İç mekanlarda ise ışık çok çeşitli şekillerde alınmaktadır. Bir odada ihtiyaç doğrultusunda, farklı yüzeylerde pencereler açılabilir. Aynı odada pencere boşluklarının yerleri ve boyutları değiştirilecek olursa çok farklı bir mekan etkisi uyandırabilir. Bu değişikliğe paralel olarak odada meydana gelen ışık ve gölgelerin dağılım ve karakterleri de değişir.

Işık çeşitli görünümleri kendinde saklayan bir elemandır. Her cisim, belirli bir ışık altında belirli bir görünüm ve karakter kazanır. Görünümlerin çeşitliliğinde ışığın yönü, gelişi ve kuvveti önem kazanır. Işık öyle ayarlanmalıdır ki meydana gelen görünüm şeklin algılanmasına ve plastik bir değer kazanmasına katkıda bulunmalıdır. Bu görünüm bir bina cephesinde, bir iç mekanda veya dokulu bir yüzeyde oluşabilir (33).

• Mekanın Ruhsal Etkisinde Işık-Gölge

Işık yaşamımız için gerekli tasarım sürecinde tamamlayıcı ve önemle gerek duyulan bir öğedir. Bir mekandaki ışığın nitelik ve niceliği, insanın duygularında, iletişimde ve davranışlarında büyük etkindir. Ayrıca ışığın ve gölgenin doğru ve uygun kullanılması mimarideki estetik algılamının etkinliğini artırır, çeşitli duygular uyandırır (33).

Çoğu insanın yeterli ve normal olmayan ışıkta kendini mutsuz hissetmesi, günlük hayatımızda görülebilir. Gün ışığının çok kısa bir zaman için bile azalması insan üzerinde moral bozucu bir etki yaratır. Işığın, uzun bir zaman çok kuvvetli

olmasıyla oluşan psikolojik acı karanlıkta uzun zaman kalmanın verdiği acı gibidir (36).

Güneş ışığı pencereden içeri girdiğinde odanın değişik alanlarını aydınlatır. Güneş ışığının girdiği odanın yanındaki odadan bu odaya baktığımızda bir rahatlık hissi duyarız. Işık desenlerinin ritmik oyununu seyretmek veya devamlı değişen bir ışık kaynağı nedeniyle bir objenin değiştiğini görmek hoşnutluk verici bir olaydır (33).

İyi aydınlatılmış parlak bir mekan, kendini iyi hissetme, coşkulu ve neşeli olma, huzurlu olma duygularının artmasına neden olabilir. Aksine az aydınlatılmış ve loş bir mekan, kişilerin huzursuz, karamsar ve sessiz olma duygularını arttırabilir (33).

Mekanın tavanında az ışık yansiyorsa veya hiç ışık yansımıyorsa aydınlatma düzeyi yüksek bile olsa, mekan "sıkıcı" ve "bunaltıcı" olur. Oysaki, aydınlatma düzeyi az bile olsa tavana iyi yansıtılmış ve parlaklık sağlanmış bir mekan, daha iç açıcı ve rahatlatıcıdır. Eşit dağılımlarla aydınlatılmış bir mekan monoton bir etki yapmakla birlikte, aydınlatma düzeyi görece düşük olsa bile "açıklık" ve "ferahlık" duygusu uyandırır (37).

Dolayısıyla ışığın tasarımında, mekanların aydınlatılması, o hacimlerden istenen görsel ve psikolojik algılamalara temel oluşturan eylemlere göre düzenlenmesine dikkat edilmelidir.

Işığın olduğu gibi diğer tasar öğelerinin de mekanın ruhsal etkisinde büyük önemi vardır.

1.5.1.2. Mekan Algılamasında Renk

20. yüzyılda, rengin mekan ve zaman algısına etkileri çokça araştırılmış, renk bağımsız bir etken olarak sorgulanmış ve izleyenin ağırlık, ısı, derinlik ve boyut ile ilgili yargıları değerlendirilmiştir (38).

En basit tanımıyla renk, bir ışık kaynağı veya yüzeyden yansıyan ışığın niteliğidir. Bazı renkler için oldukça kesin ve belirgin tercihler vardır; bunlar kişinin beğenisi ile, duyguları ile bağlantılıdır. Dışadönük bir kişide, genellikle coşkulu

kullanılmış renklere karşı kuvvetli bir eğilim olurken, içe dönük kişilerde daha yumuşak ve sakin kullanılmış renklere yönelme vardır (37).

“Renklere yüklenen anlamların bazıları küçük farklar dikkate alınmadığından evrenseldir”. Bunlar arasında sıcak-soğuk, ağır-hafif, yakın-uzak, büyük-küçük gibi algıyı direkt olarak etkileyenler sayılabilir ve yaygın olarak bilinen renk özellikleridir (39).

Yapıların tasarımında genellikle mekanları duvar, tavan ve döşeme gibi öğeler oluştururlar. Bu öğelerin yüzeylerinde kullanılan sıcak-soğuk, mat-parlak, açık-koyu gibi renk türleri ve değerleri mekanların, dar-geniş, alçak-yüksek, uzun-kısa gibi değişik biçimde ve boyutta algılanmasını sağlarlar.

• Rengin Mekanın Fiziki Boyutlarına Etkisi

Aksugür, mekanın rengi ile algılanan büyüklüğü arasında tayf renginin etkisi üzerinde çalışmış, sıcak renklerin (kırmızı) ve sıcak bölgeden ışık kaynaklarının mekanın olduğundan küçük algılanmasına neden olduklarını, tam tersi durumda mavi renk veya soğuk bölgeden ışık kaynakları altında ise mekanın daha büyük algılandığını saptamıştır (40).

Aydınlı ise, mimari bağlamda rengin algıya etkilerini doku ve biçimi ihmal etmeden renk, doku ve biçimin bileşik mekansal etkileri dahilinde irdelemiştir (41).

Ufak bir oda, soluk bir renge boyanarak daha büyük gösterilebilir. Kuzeye ya da doğuya bakan “soğuk” bir odada, fildişi, krem ya da şeftali gibi sıcak renkler kullanılarak yapay bir güneş ışığı sağlanabilir (31).

Kişi mekanın içindeki uzaklıkları, çeşitli cisimlerin ve renklerin aracılığıyla algılar. Küçük odaların, alçak duvarların hücresel görünümü, açık ya da soğuk renklerin kullanılması ile bir derece önlenebilir. Büyük mekanlarda, uzun koridorlarda ise, uç duvarın koyu ve doygun renklerle kaplanması, çok yaygın kullanılan bir yöntemdir (25).

Koyu renk bir tavan, olduğundan alçak görünür. Koyu renkli duvar ve tavan üzerindeki, açık renkli elemanlar, hafif ve zengin tesir uyandırır. Buna karşın, açık renkli duvar ve tavan üzerinde, koyu renkli büyük elemanlar, ağır ve ayırıcı tesir yaratırlar (25).

• Mekanda Renk Kullanımı İle İlgili Pratik Esaslar

Amaçsız olarak renk denemesi yapmak yanlıştır. Önce mekan içindeki amaç ve onu belirleyen eylem saptanmalıdır.

- İş ve eylem analizleri yapılmalıdır,
- Renk eskizleri ile gerçek arasında uyum sağlanmalıdır,
- Kullanıcı istekleri dikkate alınmalıdır,
- Kire karşı önlem alınmalıdır,
- Yüksek tavanlar koyu renklerle aşağı çekilirler,
- Duvarlar, açık renklerle optik olarak dışa itilirler,
- Uzak duvarlar, göze batan, parlak renklerle öne getirilebilirler,
- Koyu döşemeler sağlamlık sağlarlar,
- Tek mekanlar, bütün duvar ve tavanları açık renk tonlarına boyanırlarsa, daha büyük etki yaparlar,
- Koyu ve kahverengi tonlar mekanı daha küçük gösterirler (25).

Mekanı geniş ve ferah göstermek için de bütün duvar ve tavan açık renge boyanıp, aksesuarlarda renge gitmek gerekir (25)

• Mekanın Ruhsal Etkisinde Renk

“Çevre, insan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik insan çabaları için bir mekandır. Son zamanlarda ortaya çıkan bir istek de, bireyin çevresinde huzur içinde olması, bedensel ve zihinsel yeteneklerini geliştirebilmesidir. Renk bu istekleri karşılamada önemli bir etkidir. Seçilen renklerin olduğu bir çevrede birey daha sağlıklı ve mutludur, istekle çalışır, arzu ile üretir. Doğru seçilen bazı renkler dikkat yeteneğini arttırırken bazıları ise dikkati dağıtır” (42).

Renk düzeninde en büyük tehlike aşırılıktır. Çok renk kullanılırsa, huzursuzluk ve istenmeyen tesirler oluşur (25).

Mimari mekanın anlamını ifade etmeye çalışanlar, renk algılamaları ve renk uyumları dahil biçimsel koşulları yaratabilmek için çevre yapısı arasındaki ilişkileri, yani düzenleme ilişkilerini iyi bilmelidirler. Böylece mekan renk uyumları da mekan

algılamasının biçimlenmesine katılmış olurlar. Mimari mekandaki yüzeyler rengin bütün özelliklerini yansıtır. Bu nedenle renkler ve yarattıkları mekan algılaması tek tek değil de karşılıklı etkileşim içinde olan bir bütün veya küme olarak algılanırlar (42).

Mimari mekanda renk uyumu, renk aracılığıyla mekan algılaması yaratmanın araçlarıdır. Mimarlık kuramları şimdiye dek renk uyumu kuramlarını kuramsal olarak henüz yeterli olarak incelememiştir. Ancak en kısa zamanda bu konunun ele alınıp gerekli biçimde ortaya konulması zamanı çoktan gelmiştir. Renk uyumu için yapılacak seçimler bir mekanda psikolojik ve fizyolojik olarak ne kadar doğruysa mekan olgusuna ve dolayısıyla bireye seslenirse, bireyin de o mekanda kendini o kadar mutlu ve huzurlu hissetmesi doğal olacaktır (42).

1.5.1.3. Mekansal Organizasyon Algılaması

“Gestalt algılama teorisinde, çevremizdeki nesnelerin belirli bir düzen içinde biraraya gelen elemanların oluşturduğu bir bütün olarak algılandığını ortaya koymuştur”. Bunun ışığında mekansal organizasyon algısı, “görsel çevredeki üç boyutlu uzaysal bir düzenin ayrıntıları, elemanları ve kalıplarının uzaysal bir sistem içinde algılanması” olarak tanımlanabilir (40). Görüldüğü üzere mekansal algılamada 3. boyut yani derinlik işin içine girmektedir. “Üç boyutlu bir örgütlenme olan hacimsel anlatımın algılanmasında görsel çevre etkenleri, yükseklik, genişlik ve özellikle derinlik alt algılamalarını doğurarak; bu üç alt algılamaların bütünleşmesiyle mekanın algılanan büyüklüğü üzerinde bir yargı oluşturur” (40).

Bir mekanda insanların yaşam biçim ve etkinliklerine olanak veren donatım elemanları (eşyalar) bulunur. Bu donatım elemanlarının düzenlenişi, nitelik, yoğunluk ve görünümleri mekan algılamasında etken olurlar. Dolayısıyla bunların kullanıcıların fizyolojik ölçülerine uygunluğunun ötesinde, malzeme, renk ve doku açısından içinde bulunacağı mekanın diğer öğeleriyle (mekan sınırlayıcı yüzeylerin biçim, renk ve dokusu) birlikte düşünülmelidir (43).

Mekan derinliğinin kavranabilmesinde, mekanın gerçek ölçüleri, oranları, mekanı belirleyen yüzey elemanlarının biçimsel ve dokusal özellikleri, mekandaki pencere boşluğunun ölçü, biçim ve konumu ile mekanda bulunan öğelerin (donatı,

eşya) ölçü ve yoğunlukları önemli rol oynayarak, mekanın algılanan büyüklüğünü etkilerler” (27).

Mimaride mekan değeri üzerinde önce, kuşkusuz boyutların ve sonra yüzlerce nedenin etkisi vardır. Örneğin ışık ve gölgelerin durumu; ışık kaynağı, özel ve bağımsız bir hareket gerektirerek, gözü çeker. Renk de; koyu renk bir döşeme ve açık renk bir tavan, açık renk bir döşeme ve koyu renk bir tavanın yarattığı mekan hissinden bambaşka bir mekan hissi verir. Terk ettiğimiz mekan tarafından oluşturulan bilinçsiz beklentimiz de etkilidir. Egemen çizgilerin karakteri, düşeylerin vurgulanması, bilindiği gibi, daha büyük yükseklik hissi verirler; yatayların vurgulanması daha büyük genişlik hissi verirler; izdüşümler -yükseklikte ve yatayda- mekanda yer alıp ve onu bir tek değil, birçok mekan gibi görmemizi sağlarlar (44).

Konuya bağlı olarak Ataç ise; objektif gerçek mekan ile subjektif kavranabilen mekan kavramlarına değinmekte, mekan boşluğunun doldurulmasını bir mekan niteliği olarak görmektedir ve şöyle devam etmektedir: “Eşya ile doldurulan bir oda dar olarak algılanabilir. Bu durumda darlık, bulunan, onu dolduran ve sıkışıklığına neden olan donatıyla sağlanmıştır; mekanın gerçek büyüklüğü ile hiç ilgisi yoktur. Boş bir oda daha çok boşluğu olduğundan, geniş gibi gözükür. İç mekanda yüksek olan mobilya alçak olandan daha çok boşluk doldurduğundan sıkışıklık yaratır, bu nedenle mekan, olduğundan da dar algılanır. Demek ki, objektif gerçek mekanla, subjektif kavranabilen mekan arasında farklı algılama sözkonusudur (45).

1.6. Yaşama Mekanının Örgütlenmesi

Mekansal tasarım elemanları olan renk, form ve doku ayrı ayrı veya birarada bilinçli olarak düzenlenerek mekan oluşturdukları süreç içinde bulunan insanlara tatmin edici ve mutlu bir ortam sağlamaktadırlar (41).

Dolayısıyla mekan örgütlenmesinde dikkat edilecek önemli nokta mekan bileşen ve öğelerinin her açıdan (renk, doku, biçim, kompozisyon...v.b.) birbirleri ile uyum içinde ve birbirini tamamlar nitelikte olmasıdır (19).

Mekan ve dolayısıyla mekansal örgütlenme kavramı çok boyutludur ve mekanın örgütlenmesinde, birçok parametre söz konusudur. Bu parametreler kavramsal olarak şöyle sıralanabilmektedir:

1. Mekanla ilgili parametreler: Bunlar genel olarak şöyle özetlenebilir:

- Güvenlilik,
- Görevsellik, kullanılabilirlik,
- Ferahlık,
- Esneklik,
- Boyutsal özellikler,
- Konfor düzeyi,
- Estetik (19).

İnsanlar buldukları mekanda kendilerini güven içinde hissetmelidir. Mekan öncelikle kendine düşen görevi yerine getirmeli ve kullanıcıya psikolojik açıdan güven verebilmelidir. Bu da uygun biçimde tasarlanıp donatılmasıyla mümkündür (18). Bir mekanda her zaman aranılan diğer bir özellik de kullanılabilirlik. Kullanılabilirlik, mekanın görevselliği ile ilgilidir. Öncelikle mekanda hangi eylemlerin yer aldığı belirlenmeli ve ona göre donatılmalıdır. Mekanın rahat ve kolay kullanımı için yeterli boş alanın bırakılması gerekmektedir (46).

Mekan düzenlenirken, mekan içinde yeterli ferahlık sağlanmalıdır. Ferah mekanlar insanların kendilerini daha rahat ve huzurlu hissetmelerini sağlar. Ferahlık İmamoğlu'nun da belirttiği gibi, yoğunluk ve odadaki eşya düzeni ile ilgilidir ve işleve yakından bağlı olup işlerin gerektirdiği eşya düzeni ile anlam kazanmaktadır (47). Renk ve doku da ferahlık üzerinde dolayısıyla mekan örgütlenmesinde olumlu ya da olumsuz rol oynayabilmektedir (27).

Esneklik mekana hareketlilik kazandırmakta, konut içindeki monotonluğu bozarak, çok amaçlı kullanıma olanak sağlamaktadır (18). Gür'ün de dediği gibi, esnek mekanlar "olanak barındıran" mekanlardır (48). Musgrove'e göre mimaride esneklik; "hem bölme duvarların değişebilir olması hem de belirli nitelikteki mekanların organizasyon şekli ile bölme değişikliğine gereksinme kalmaması hali" dir (49).

Mekan, içinde geçecek eylemler için yeterli büyüklükte olmalıdır. Gerektiğinden büyük ya da küçük mekanlar kullanılabilirliği olumsuz yönde

etkileyebilmektedir. Mekanın düzenleme biçimi, aydınlatılması, mekan içindeki ışık-gölge oyunları o mekanın olduğundan geniş ya da dar algılanmasına neden olabilmektedir (30). Mekansal örgütlenme yapılmadan önce mekanın m² olarak büyüklüğü göz önünde bulundurularak donatı seçimine gidilmelidir. Genelde, örneğin konutlarda gözlenen, donatının mekandan bağımsız olarak seçilip, daha sonra da rastlantısal bir mekana yerleştirilmek istenmesidir. Bunlarla birlikte mekan içinde gerekli konfor düzeyi sağlanmalıdır. Yapısal ve ısısal konfor düzeyi bunlar içinde çok önemli olanlarıdır. Çok sıcak ya da çok soğuk bir mekanın iyi bir şekilde örgütlenmesi o mekanda konforu sağlayamaz. Öncelikle mekanın insan vücudu için gerekli konfor düzeyini oluşturması gerekmektedir (3).

Estetik, mekanın kurgusunda önemli bir ögedir ve olması istenen bir kavramdır. Aristoteles, "estetiği güzellikte aramakta ve güzelliğin olgunluğun ve gelişmişliğin bir görüntüsü olduğunu söylemektedir" (50). Mekanlarda da belli bir güzellik boyutu aranmakta, mekanın estetik açıdan insanda haz ve heyecan uyandırması o mekanın yaşanabilirliğini attırmaktadır. Yurtsever, işlev, biçim ve estetiğin sıkı bir ilişki içerisinde olduğuna değinmektedir (50).

Kullanıcının bireysel özellikleri özel ve yarı özel mekanın örgütlenmesinde çok etkili olmaktadır. Çünkü kullanıcı zevk, kişilik ve yaşam biçimine göre, kendine özgü özel mekanını düzenleme yoluna gider. Özel mekanlarda donatının renk, doku, biçim,...v.b. seçimi, mekan içindeki yoğunluğu, düzenlenmesi, mekanı kullanma biçimi,...v.b. kullanıcının yetkisi içindedir (19). Lawrence, "ev formunun, iç dekorasyonunun, kişisel eşya ve donatıların, kullanıcıların kimliğinin bir tercümanı ve öteki insanlara karşı bir iletişim aracı olduğunu söylemekte ve dışa vurumun bir yolu olduğuna değinmektedir" (19).

Kişi yaşadığı çevresine kendinden birşeyler katma eğilimindedir, dolayısıyla kişiselleştirme söz konusudur. Gür'e göre, "Kişiselleştirme, kişinin kendini işlemsel çevresi içinde simgelerle anlatmasıdır. Her birey iş ve yaşam çevresine kendinin olan bir nesneyi ekler. Böylece kendisi bir doyum sağlarken bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde kendini topşumsal çevresine anlatmış olur. Bazı ekler, takılar örneğin gümüş şamdanlar, kristaller varlıklılık anlatırlar. Çeşitli ülkelerden alınmış turistik eşyalar seyahat tutkusunu, gezilip görülen yerlerin öğüncünü anlatır" (48).

2. Kullanıcıyla ilgili parametreler: Bunlar;

- Kullanıcı sayısı,
- Antropometrik özellikler,
- Yaş-cinsiyet,
- Eğitim düzeyi-meslek,
- Zevk ve kişilik,
- Sosyo-kültürel düzey,
- Sosyo-ekonomik düzey,
- Yaşam tarzı-dünya görüşü (19).

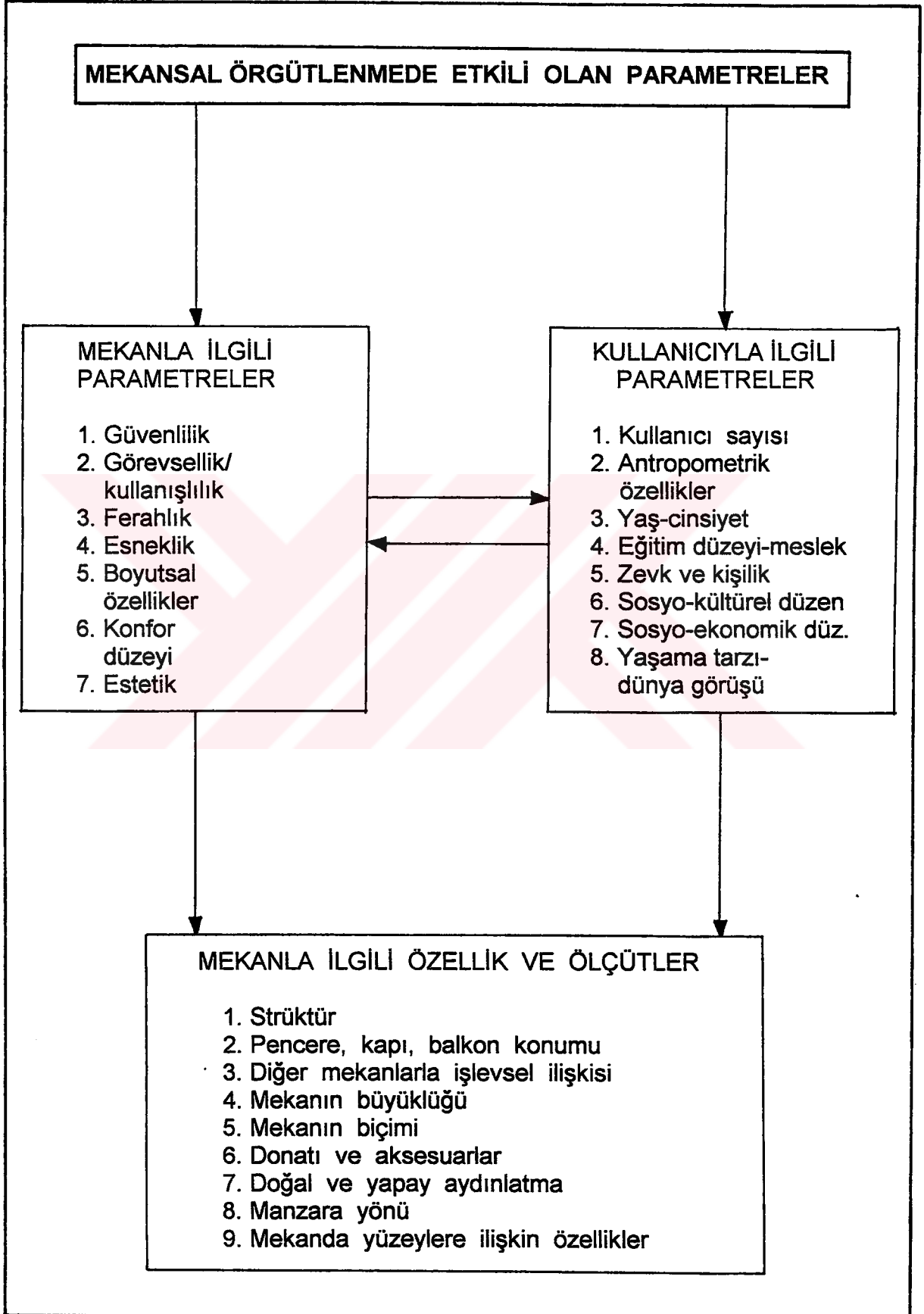
3. Mekan örgütlenmesinde mekanın fiziksel özellikleri de çok etkilidir. Bu ölçütler:

- Strüktür,
- Pencere, kapı, balkon konumu,
- Diğer mekanlarla fonksiyonel ilişki,
- Mekanın büyüklüğü / m² ' si,
- Mekanın biçimi (kare-dikdörtgen...),
- Donatı ve aksesuarlar,
- Doğal ve yapay aydınlatma,
- Manzara yönü,
- Mekanda yüzeylere ilişkin özellikler,

olarak sıralanabilmektedir (19). Mekan örgütlenmesinde etkili olan parametreler ve mekanla ilgili özellik ve ölçütlerin birbiriyle olan ilişkileri ve bunların alt açılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Mekan ile ilgili ölçütler nesnel olarak değerlendirilebildikleri gibi insanın algılama özelliklerine bağlı olarak da değerlendirilebilirler. Mekan yüzeyinde kullanılan ışık ve renk, aksesuar ya da bir kapı uyarıcı bir özellik taşıyabilmekte, farklı algılamalara neden olabilmektedir (51). Yukarıda sıralanan mekan belirleyicileri ve tanımlayıcıları mekansal algıya bağlı ölçütler olarak karşımıza çıkarak mekan örgütlenmesinde etkili olmaktadır (19).

Tablo 1. Mekan Örgütlenmesinde Etkili Olan Parametre ve Ölçütler (19).

1.6.1. Mekan Örgütlenmesi İle İlgili Çalışmalar

“Mekan örgütlenmesinde, Schmind, Moles ve Bilgin’e göre, ev eşyalarına uygulanabilecek nitelikteki belli başlı kurallar şunlardır” (19):

1- Hacimle İlgili Kural: Bir mekan içinde kullanılacak donatı ya da eşyanın hacimleri o mekanın hacmi ile orantılı olmalıdır. Mekan içinde gerekli boş hacim bırakılmalı, donatının ya da eşyanın en, boy ve yüksekliği bulunacağı hacime göre doğru boyutlarda olmalıdır (19).

2- Ulaşılabilir Kuralı: Mekan içine yerleştirilen donatı ya da eşyalar kolay kullanılabilir, ulaşılabilir ve birbirini kesmeyecek şekilde düzenlenmelidir. Örneğin, yaşama mekanına koyulan bir dolap ya da büfenin kapak ve çekmeceleri rahatlıkla açılabilmesi önüne engel olacak birşey koyulmamalıdır (19).

3- Yoğunluk Kuralı: Mekan örgütlenmesi yapılırken donatı yoğunluğuna dikkat edilmelidir. Gereğinden fazla sayıda eşya, mekan içindeki ferahlığı olumsuz yönde etkilemekte, kullanım zorluğu oluşturmakta, mekanda kalabalıklık hissi uyandırmaktadır (52). Mekan m^2 'si ile orantılı bir biçimde düzenlenmelidir. Küçük bir mekanı fazla sayıda donatı ile yüklemek o mekanın yaşanılabilirliğini olumsuz yönde etkilemekte ve nefes almasını zorlaştırmaktadır.

Günümüzde özellikle de düşük m^2 ’li konutlarda kullanılan açılıp kapanabilen donatılar ilgi görmektedir. Bu tip donatılarla mekan içindeki eşya yoğunluğu da azalmaktadır. Mekan içine yerleştirdiğimiz donatı ya da eşyaların etrafında az ya da çok belirli bir boş alan bırakmaya özen gösterilmektedir. Bu boşluk, eşyanın cinsine, statüsüne, kullanım biçimine...v.b. göre değişmektedir (19).

Bilgin’in dediği gibi, “Her eşya, psikolojik etkide bulunduğu anlamlandırdığı ve temel öğesi olduğu bir alana sahiptir veya sahip olabilir. Evlerde her eşyanın etrafında az çok geniş bir alanın bırakılması bu etkiye bağlanabilir” (53).

1.7. İç Mekanda Kullanıcı Gereksinimleri

Kullanıcı gereksinimlerini, kullanıcının bir mekan içinde yaşamını toplumsal, psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklara uğramadan sürdüreceği ve yaptığı işlerde

verimli olmasına yardım edecek olanakları veren çevre koşulları diye tanımlayabiliriz (54).

Kullanıcı gereksinimleri gözlenemeyen soyut bir kavramdır, onun izlenebilen soyut görünümü insan davranışlarıdır. Buna göre kullanıcı gereksinimlerinin anlaşılması, mekanı kullanan insanın davranışlarının ve bu davranışları oluşturan nedenlerin bilinmesi olup, insan ve davranışları arasındaki ilişkilerin ortaya konması ile olasıdır (55).

Ateş, "kullanıcı gereksinimlerini, kullanıcı için tatmin edici olmak zorunda olan, teklif edilmiş bir binanın amaçlarına, özel şartlarına, içinde yer alan eylemlerine ve kullanımlarına ilişkin olan ve tasarlanmadan önce tanımlanmış kriterlerdir" diye tanımlamaktadır (55).

"Kullanıcının boyutsal gereksinimleri bir eylemi tek başına ya da toplu olarak rahatça yapabilmesi için gerekli olan büyüklüklerle, psikolojik büyüklüklerden oluşur. Bu gereksinimler karşılandığı zaman kullanıcı mekan boyutları açısından konfor içinde bulunur" (54).

Boyutsal gereksinimler, fiziksel büyüklüklerin yanında psikolojik büyüklüklerden oluşmaktadır (54).

Psikolojik büyüklükler, başka deyişle kullanıcının öznel değerlendirmelerini içeren çalışmalara aşağıdakiler örnek olarak verilebilir.

- Ferahlık (Spaciousness), Genişliği Temel Olarak Alan Çalışmalar

Bir mekanın ferahlığını araştırmayı amaçlayan çalışmaların öncüleri Hesselgren, Gorling, Sorenson ve Floderus tarafından yapılmış olanlarıdır (54).

Mekanın ferahlık ve genişliğinin algılanması, araçlarının yoğunluğunun etkisi ve algılamada kişisel farklılıkların ortaya konmasını amaçlayan çalışmalar İmamoğlu tarafından yapılmıştır (56). 1/1 modeller üzerinde yapılan bu çalışmaların sonucu mekanın ferahlık ve genişlik açısından değerlendirilmesinde kullanılan araçların yoğunluğunun etkisi olduğunu ve kişiler arasında değerlendirme farklılıklarının varlığını göstermiştir (56).

Yine bu grup içindeki çalışmalardan Inui'nin çalışmasında da çevrenin görsel öğeleri etken olarak ele alınarak bunların ferahlık, genişlik üzerindeki etkileri

araştırılmıştır. Çalışmanın sonucu da, görsel öğelerinin mekanın ferahlık, genişlik açısından değerlendirilmesinde etkili olduğunu göstermiştir (57).

- Amacı “Mekan Büyüklüğünün Algılanması” Olan Çalışmalar

“Bu konudaki çalışmalardan ele alınan sorunla ilişkili olanı Holmberg, Almgren, Soderpalm, Küller tarafından yapılan mekan büyüklüğünün algılanmasını araştırmayı amaçlayan çalışmalardır. 1/1, 1/5 ve 1/10 ölçekli boş modeller üzerinde yapılan araştırma büyüklük açısından algılamadaki farkları göstermesi açısından önemlidir” (54).

- Amacı “Mekanın Boyutları Arasındaki İlişkilerin ve Üçüncü Boyutun Saptanması” Olan Çalışmalar

“Acking ve Küller öznel değerlendirme yöntemlerini kullanarak mekanın boyutları arasındaki oranların mekan büyüklüğünün algılanması üzerindeki etkisini araştırdılar. Çalışmaların sonucu da mekanın boyutlarının oranlarının mekanın büyüklüğünün algılanmasında, değerlendirilmesinde etkili olduğunu ortaya koydu” (54)

- Rengin ve Aydınlatma Düzeyinin Mekanın Büyüklük Açısından Değerlendirilmesine Etkisini Araştıran Çalışmalar

“Acking ve Küller’in yaptıkları deneysel çalışmalar rengin mekanın büyüklük açısından değerlendirilmesinde etkili olduğunu göstermiştir” (54).

“Yine Acking ve Küller, yaptıkları deneysel çalışmalarda mekanın aydınlatma düzeyinin de mekanın büyüklük açısından değerlendirilmesinde etkili olduğunu ortaya koydular. Ancak aynı düzeyde aydınlanması koşulu ile mekanın penceresinin olup olmamasının değerlendirmelerinde etkili olmadığı saptanmıştır” (54).

- Mekanı Kullanan İnsan Sayısının Başka Deyişle Kalabalığın Mekanın Büyüklük Açısından Değerlendirilmesine Etkisini Araştıran Çalışmalar

“Bossard ve Bolt tarafından geliştirilen “Kullanıcı İlişkiler Yoğunluğu” ölçütüne göre kullanıcı başına düşen alan yerine ilişki başına düşen alan söz konusudur. Kalabalık başka deyişle kullanıcı sayısı ve dolayısı ile ilişki sayısı mekanın büyüklüğünün saptanmasında önemli bir etkendir” (54).

- Yaşın Mekan Büyüklüğünün Saptanmasına Etkisini Araştıran Çalışmalar

“Argyle ve Dean, kişiler arasında mesafelendirmede bir yaş etkeni olduğunu kanıtlamışlardır” (54). “Aiello, kişiler arasındaki mesafelendirmede yaşa bağlı sabit bir artış bularak Argyle ve Dean’in sonuçlarını desteklemiştir” (54). “Heshka ve Nelson da yaşla kişiler arasındaki mesafelendirme ilişkisinin bir eğri biçiminde olduğu görüşünü desteklemiştir” (54). Sonuç olarak genç ve yaşlı gruplarının orta yaşlılar gruplarına göre aralarında daha küçük mekanlar bıraktığı söylenebilir (54).

- Mekan Büyüklüğü ve Kullanımda Kültürel Farkların Araştırılmasını Amaçlayan Çalışmalar

“Mekan kullanılmasında, kültürün etkileri en açık biçimde Rapoport ve Watson tarafından ele alınmıştır. Bir antropolojist olan Hall da kültürler arasında mekan kullanımı dolayısıyla büyüklüğü açısından değişikliklerin araştırılması sorununa farklılaşmanın hangi kültür grubu düzeyinde olduğunu inceleyerek çözüm aramıştır” (54).

Tablo 2. Kullanıcı Gereksinmelerinin Sınıflandırılması (55).

KULLANICI GEREKSİNMELERİ	
FİZİKSEL GEREKSİNME	PSİKO-SOSYAL GEREKSİNME
BOYUTSAL GEREKSİNME	GİZLİLİK GEREKSİNMESİ
FİZİKSEL ORTAMA İLŞKİN GEREKSİNME	DAVRANIŞSAL GEREKSİNME
GÖRSEL GEREKSİNME	ESTETİK GEREKSİNME
İŞİTSEL GEREKSİNME	TOPLUMSAL GEREKSİNME
SAĞLIK GEREKSİNMESİ	
GÜVENLİK GEREKSİNMESİ	

1.8. İç Mekan - Ferahlık

Mekan, içinde bulunduğumuz yüzyıl mimarlarının en çok sözünü edip tartıştığı kavramlardan biridir. Mekanın çeşitli boyutlarına duyulan ilgi ve daha iyi kullanılması için çabalar yalnız mimarlıkta değil, ona yakın alanlarda da görülmektedir (58).

Mimari tasarımda iç mekan temel bir ögedir. Bizimkine benzer iklim kuşaklarında insan davranışlarının birçoğu iç mekanlarda geçer. İç mekanların başarılı olması, yapının başarılı görülmesinde büyük rol oynar. Belli işlevler için tasarlanan mekan, boyutları, ölçeği, ışığı, yük taşıyıcı düzeni, akustiği, eşyaları, yüzeylerindeki malzemelerin renk ve dokusuyla karmaşık bir bütündür. Çok sayıda ve iç içe girmiş özellikleri ile mekan insanı içine alır, barındırır ve bir bütün olarak onu etkiler. Daha doğrusu insan hayatı boyu bu mekanlarla iç içe yaşar (47).

Teknolojinin gelişmesi, toplumdaki değişiklikler ve yeni değerler nedeniyle insan çevresindeki fiziki ve sosyal standartları yükseltme çabası göstermektedir. Fakat artan nüfus ve gittikçe kısıtlanan ekonomik kaynaklar mimarları daha işlevsel ve ekonomik tasarımlar yapmaya yöneltmektedir. (Daha az kaynak, daha küçük alan ve hacim kullanımı). Bu işlevsellik yalnız yapı fiziği ile ilgili gereksinmelere ilişkin kalmamakta, toplumsal ve psikolojik gereksinimleri de içine almaktadır. Hatta bazılarının göre psikolojik gereksinimler mekan yapımını gün geçtikçe daha çok etkilemektedir. Mimardan istenen mekanlar ekonomik fakat ferahlığı ortadan kaldırmayıcı; ısı, ışık, ses açısından doyurucu olan mekanlardır (47).

1.8.1. Ferahlık

İngilizce'deki "space" sözcüğü dilimizdeki uzam veya mekan karşılığıdır. "Space" isimdir, ondan türetilen "spacious" sıfatı "uzamı olan", "mekanı içeren", "mekan duygusu veren" anlamına gelmektedir. "Spacious" sözcüğüne Türkçe'deki en yakın sözcük ise, Arapça ve Farsça'dan kaynaklanan "ferah"dır (47).

İngilizcedeki "spacious" ve dilimizdeki "ferah" sıfatı iç mekanların değerlendirilmesinde çok kullanılmaktadır. Imamoğlu, İngiliz ve İskoç gazetelerine

verilen ilanları taradığında, bu sözcüğün kısa, öz ve olumlu duygusal anlam taşıyan bir kurultu (construct), üst düzeyde bir kavram olduğunu gördü; hoş, çekici, güzel, iyi-planlanmış gibi değerlendirici veya, büyük, aydınlık, iyi manzaralı gibi betimleyici (descriptive) sözcüklerle birlikte kullanılmaktaydı. Öğrenci, öğretmen ve işçilerle yaptığı bir ön çalışmada “spacious” kelimesinin, sırası ile odadaki eylemlere, odanın şekil, boyut ve büyüklüğüne, kullanılan malzeme, eşya, doğal ve yapay aydınlatma, manzara, renk, ses, koku ve odanın genel atmosferine bağlı olduğunu buldu (47).

Diğer bir ön çalışmada da bir odanın ferah (spacious) olması için nelerin önemli olduğunu bir grup mimarlık öğrencisine sordu; تنها oluşu, genişlik duygusu vermesi (roomy), iyi havalandırılmış, düzenli, hoş, geniş pencere olması, iyi gün ışığı alması en önde gelen özellikler olarak ortaya çıktı. Sonuç olarak ferah (spacious) sözcüğü İskoçya’daki ön çalışmaların sonunda belki uzam (space) sözcüğünden kaynaklandığı için, uzam değerlendirmesinde çeşitli yaş ve sınıfta insan tarafından kolay anlaşılabilir ve sık kullanılan, pozitif anlamlı, kısa ve öz bir kurultu olarak görüldü (47).

Türkçe’de de durum pek farklı değildir. Ferahlık, uzamın nicelik ve niteliğine sıkı sıkıya bağlı, olumlu duygusal anlamlı, her grup insan tarafından tanım ve değerlendirmeler için kullanılabilir bir sözcüktür. Türk diline Farsça ve Arapça’dan geçmiştir (47).

Ferah, Arapça’da “mutlu”, “şen”, “hoşa giden şey”; Farsça’da “bol”, “geniş” anlamına gelmektedir. Türkçe’de de benzer şekilde, “iç açıcı”, “hoş”, “çekici”, “güzel”, “geniş”, “büyük”, “görmeli”, “aydınlık”, “rahat”, “iyi manzaralı” gibi sözcüklerle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Türkçe’de ferah’a zıt tek bir sözcük yoktur. Karşıt anlamı “sıkıntı verici”, “kasvetli”, “kapalı”, “basık”, “dar”, “bunaltıcı”, “tahammül edilmesi zor” gibi sözcüklerle anlatılabilir (59).

İmamoğlu, ferahlıkla ilgili ön çalışmalarından sonra yaptığı bir deneyde bir odadaki eşya yoğunluğu ile ferahlık ve büyüklük arasındaki ilişkiyi baktı (47).

1.8.1.1. Odalardaki Donatı Yoğunluğunun Algılanan Ferahlığa Olan Etkisi

Bayazıt, Özsoy ve Celasun, “mekanın aydınlatma düzeyi, ısı, nem, odanın biçimi, kapı ve pencere sayıları, mobilya yoğunluğu v.b.’nin kalabalık hissine etki edeceğini ileri sürmektedirler” (60).

Donatı yoğunluğu mekanın değerlendirilmesinde etkili olduğuna göre (56), donatı sayısı doğrudan yoğunluk saptanmasında kullanılan bir ölçüttür. “Konut oturma mekanlarında yapılan bir çalışmada donatı alanı/eylem alanı oranı azaldıkça mekanın daha az kalabalıklık hissi verdiği gözlenmiştir”. Donatının sayısı bu sonucun oluşmasına neden olan donatı alanının belirlenmesine etki etmektedir. Donatı alanına etki eden diğer iki özellik de donatının cinsi ve boyutlarıdır (60).

Aynı eyleme hizmet eden farklı cinsde donatılar bulunmaktadır. Örneğin, oturma eylemi için sandalyeden başlayan ve insan vücudunun oturma durumunda biçimini alan oturma donatılarına kadar uzanan donatı cinsleri vardır (61). Bu şekildeki farklılaşma, donatı boyutlarına ve dolayısıyla donatı yoğunluğuna etki etmektedir.

Mekanda bulunan donatının sayısı mekanın değerlendirilmesinde etkili olduğu kadar, alanı ve üçüncü boyutta hacmi de önemlidir. Çünkü donatının alanı, mekanda bulunan alan doluluğunu, donatının hacmi de mekanda bulunan üçüncü boyuttaki doluluğu belirlemekte ve bu dolu olan hacim de mekanın büyüklüğünün algılanmasında etkili olmaktadır (60).

Mekanın hacimsel anlatımı ile ilgili araştırmalarında Inui, “tavan yüksekliğini sabit aldığı anda döşeme alanındaki artışın “mekansal ferahlık” değerlendirilmesinde artışa neden olduğunu gözlemlemiştir” (60). Bu yöntemle mekanın yükseklik boyutunun değerlendirmede önem kazandığı kanıtlanmıştır.

Mekanda bulunan donatıların toplam hacmi, mekanın total olarak algılanmasında etkili olmaktadır. Donatının hacmi mekanda doluluk oranını belirleyeceğinden mekansal yetersizlikler açısından önemli bir faktör olmaktadır. “Mekansal yetersizliklerin yüksek yoğunluk algılamasında etkili olacağı ve mekanın değerlendirilmesine negatif etki edeceği yapılan araştırmalar sonucu saptanmıştır”.

Mekansal yetersizlikler için mekanda algılanan hacim önem kazanmaktadır (60).

İmamoğlu, ferahlıkla ilgili ön çalışmalarından sonra yaptığı bir deneyde bir odadaki donatı yoğunluğu ile ferahlık ve büyüklük arasındaki ilişkiye bakmış, odalardaki donatı yoğunluğunun algılanan ferahlığa olan etkisini iki çalışma ile incelemiştir (47).

Birinci çalışma bitişik iki büro odasında yapılmış, odalardan birinin (standart odanın) donatısı olduğu gibi tutulurken, karşılaştırma amacıyla kullanılan diğer odadaki donatı şu şekilde değiştirilmiştir:

- a) boş,
- b) döşeli,
- c) fazla donatı ile döşeli (Şekil 15).

Her koşulda 30 olmak üzere 90 mimarlık öğrencisinin, 7 basamaklı "sıkışık-ferah" boyutundaki bir ölçek üzerinde yaptığı değerlendirmeler sonunda, ferahlıkta en yüksek değeri döşeli oda, sonrakini boş oda ve en düşük değeri fazla donatı ile döşenmiş oda almıştır. Ters V şeklindeki bu ilişki irdelendiği zaman;

1) Döşeli oda ile boş odanın, yoğun olarak döşenmiş odadan daha ferah olarak algılandığı ve

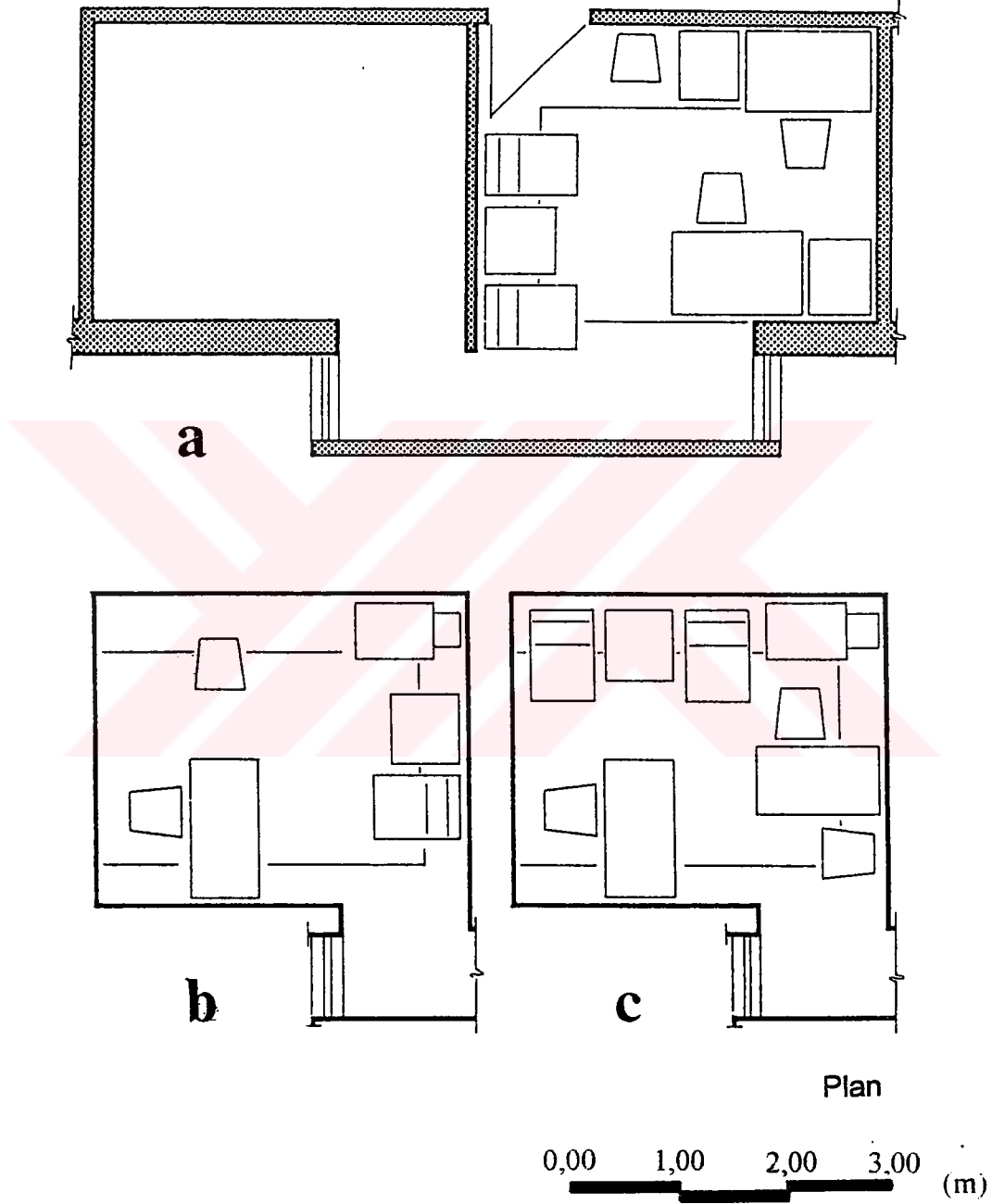
2) Hernekadar daha olumsuz görünse de boş odanın ferahlık yönünden döşeli odadan pek farklı olmadığı görülmüştür, (Şekil 16).

Aynı deneyde, 30 deneğin değerlendirdiği karşılaştırma odasının ortalama büyüklük tahminleri, sezilen büyüklük ve donatı yoğunluğu arasında ters bir ilişkinin var olduğunu göstermiştir (Şekil 17). Buna göre boş oda en büyük, yoğun döşenmiş oda ise en küçük olarak tayin edilmiştir (56).

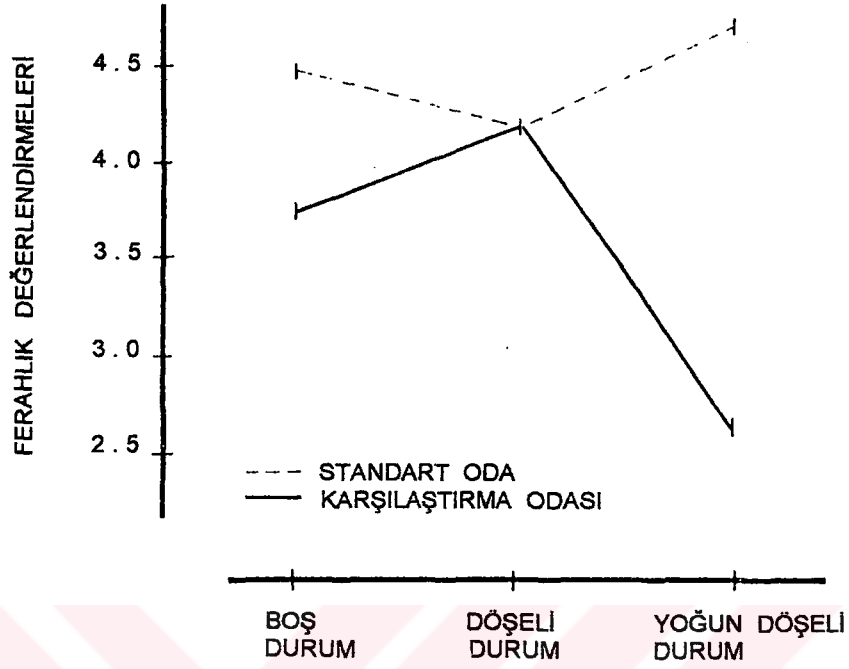
Inui'nin bulguları gibi olan ve İmamoğlu tarafından tamamlanan pilot çalışmalarla bu deneyler, ferahlığın gönüllü olarak anlam verilen bir kavram olduğu bulgusunu doğrulamıştır. Ve " bir odanın ferahlığı, tayin edilen büyüklüğü ile ilişkilidir fakat farklı bir kavramdır." fikrini vermiştir. Donatı yoğunluğunu değiştirmede ferahlık büyüklükten daha duygusal bir yön olarak görünmüştür (56).

Ferahlık ölçeğinin geliştirilmesinden sonra donatı yoğunluğu ile ilgili ikinci bir çalışma daha yapılmıştır. Çalışmanın başlıca amacı;

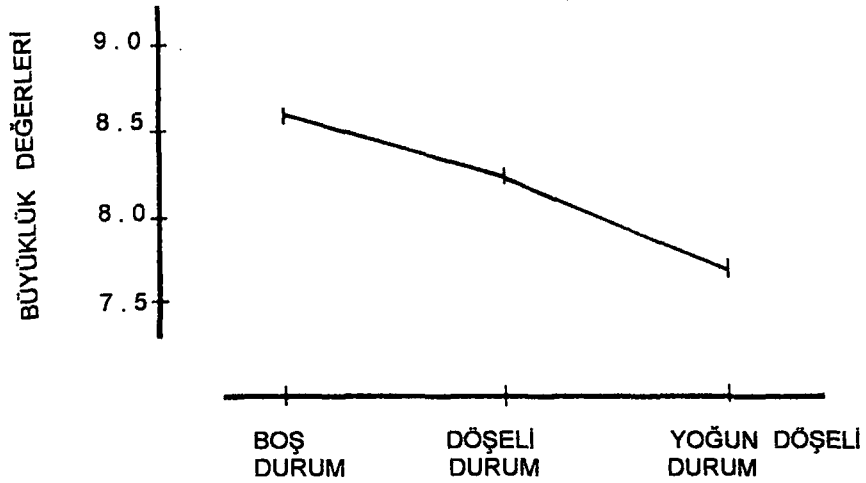
- a) Daha önce gerçek odalarda yapılan çalışmada elde edilen bulguların başka bir iç mekanın 1/10 modeli için de geçerli olup olmadığını öğrenmek ve
- b) Donatı yoğunluğu ile ferahlık ilişkisini, ferahlık ölçeğinin çeşitli boyutlarında ayrıntılarına inerek incelemektir (52).

Şekil 15. Standart Oda ve Karşılaştırma Odasının Üç Durumunda Donatı Düzenlemesi a) Boş, b) Döşeli, c) Yoğun döşeli (56).

Şekil 16. 30 Deneğin, Boş, Döşeli ve Yoğun Döşeli Durumlardaki Ferahlık Değerlendirmeleri (56).

Şekil 17. 30 Deneğin, Boş, Döşeli ve Yoğun Döşeli Durumlardaki Büyüklük Değerlendirmeleri (56).

Çalışma, taban alanı 36 m², tavan yüksekliği 2.70m. olan kare şeklindeki bir konferans odasının maketi üzerinde yapılmıştır. Maketin a) boş, b) döşeli ve c) yoğun olarak döşendiği üç koşulda 66 denek kullanılmıştır. Yapılan analizler ilk çalışmada elde edilen ters V şeklindeki grafiğe benzer bir grafik ortaya koymuştur. Çok donatı ile döşeli maket hem “ boş “, hem “döşeli” olan maketlerden daha sıkıntı verici olarak görülmüştür. Boş oda ile döşeli oda arasında anlamlı bir fark yoktur. Ferahlık etmenleri tek tek ele alındığında, fazla donatılı koşulda her üç etmende de düşüşler izlenmekte fakat bunlardan sadece özgürlük etmeninde görüleni istatistiki olarak anlam taşımaktadır. Sıkıntı vericiliğin etmenleri ele alınınca da çok donatılı odanın döşeli odaya kıyasla sıkışıklığının arttığı, çekiciliğinin azaldığı görülmektedir (52).

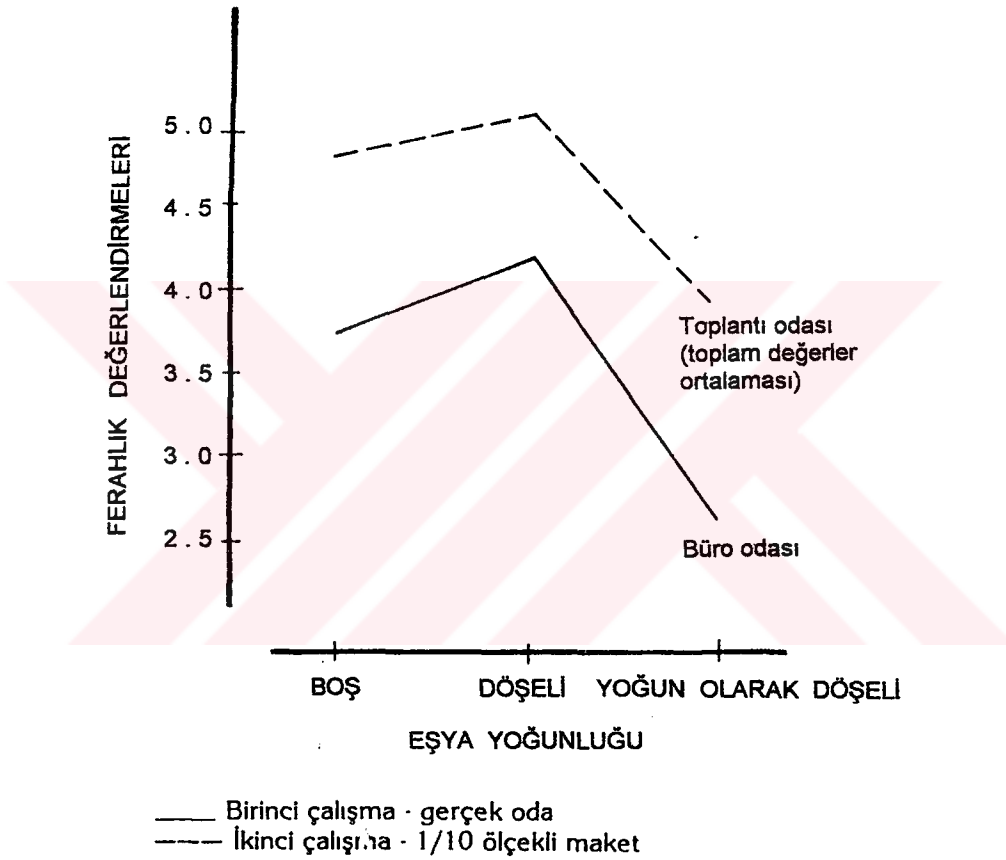
Bu iki çalışmadan elde edilen bulgular benzerlik göstermektedir. İki değişik yöntem kullanarak elde edilen bulgulardaki benzerlik, birinci çalışmanın gerçek bir büro odasında, ikinci çalışmanın bir toplantı odasının 1/10 ölçekli maketi üzerinde yapıldığı düşünüldüğünde daha da çarpıcı olmaktadır. Ayrıca 36 m² lik toplantı odasının aldığı ortalama ferahlık değerleri, 10 m² lik büro odasının aldıklarından daha yüksektir ve doğal bir şekilde grafiğe yansımaktadır (Şekil 18), (52).

Şunu söylemek gerekir ki; ortalama %20 daha küçük olan karşılaştırma odası standart oda kadar ferah olmayı başarmıştır. Görülüyor ki; donatı yoğunluğu için ortalama bir seviyenin olması gerekmektedir. Bu yoğunluk arttığı zaman, ilave edilen elemanlar insanların ferahlık hisleri üzerinde negatif bir rol oynamaya başlarlar. Pilot çalışmalar sonucu elde edilen bu bulgular, ferahlık kavramının “karışık olmayan” kavramı ile yakından ilgili olduğunu göstermiştir (56).

1.8.2. Psikolojik Mekan Tanımlamada Kullanılan Ölçekler

“Çevre psikolojisinde çalışma yapan birçok kimse ölçeklerin (scale) yararına inanmış ve ölçekler geliştirmiştir. Bunlardan Kashmar (1970) iç mekanların betimlenmesi, Canter and Wools (1970) iç mekanların değerlendirilmesi (appraisal) için, Küller (1972) ise iç ve dış mekanlarda çeşitli amaçlarla kullanılabilecek birer duygusal anlam ölçeği geliştirmiştir” (47). Mimarlıkta çok az kullanılmış da olsalar, bu ölçekler iç uzamları daha iyi anlamamız ve değerlendirmemize yardımcı olmuş

ve bu konuda yeni çalışmalar yapılmasını sağlamışlardır (47). İmamoğlu'nun araştırma projesi de aynı amaçlara yöneliktir. Geliştirdiği ölçekle bir yandan iç mekanların değerlendirilmesinde betimleyici bir araç elde etmeye diğer yandan mimari mekan ve ferahlık kurultusuna açıklık kazandırmaya çalışmıştır (62).

Şekil 18. Donatı Yoğunluğu İle İlgili Çalışmalarda Elde Edilen Ortalama Ferahlık Değerleri (52).

1.8.2.1. Ferahlık (S-C-S) Ölçeği

1.8.2.1.1. Ferahlık (S-C-S) Ölçeğinin Geliştirilmesine İlişkin İşlem Yolu

İmamoğlu, ferahlık kurultusunu daha iyi anlamak ve ayrıntılı bir şekilde ölçebilmek için İskoçya'da bir ölçek geliştirmiştir. İki yıl boyu çok sayıda denek kullanarak yaptığı bu çalışma çeşitli basamaklardan oluşmuştur (47).

Beş aşamada gerçekleştirilen ölçeğin ilk aşamasında bir uzamın ferahlığını anlatmak için kullanılacak 150'yi geçen sıfat çifti seçilmiş, bunların ferahlık kavramını anlatmaya uygun olup olmadığı çeşitli gruptan 135 kişiye değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonunda "anlatım için uygunluk", "anlam açıklığı", "denekler arası benzerlik" ölçütleri kullanılarak; "ferahlığı betimlemeye en uygun olacak" 31 sıfat çifti elde edilmiştir (58).

İkinci aşamada çok sayıda "slayt" arasından ferah ve ferah olmayan iç mekanları en iyi simgeleyen 36 slayt seçilmiş ve bunların ferahlık dereceleri çeşitli gruptaki insanlara değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonunda ferahlıkta en yüksek ve en düşük değerler olan beşer slayt elde edilmiştir (58).

Üçüncü aşamada ise seçilen 10 slayt, ilk basamakta elde edilen 31 sıfat çifti ile iki grup insana değerlendirilmiş, elde edilen iki korelasyon matrisine uygulanan MC Quitty'nin temel ilişki çözümü (elementary linkage analysis) (1957) anlamlı sonuçlar vermiştir (58).

Çalışmanın dördüncü aşamasında elde edilen korelasyon matrislerine faktör analizi uygulanmış ve ferah mekanlar için üç, ferah olmayanlar için dört etmen elde edilmiştir (58).

Ferah mekanları belirleyen etmenler;

- 1- Çekicilik,
- 2- Planlama,
- 3- Özgürlük.

Ferah olmayanları belirleyenler ise;

- 1- Planlama,
- 2- Fiziki ölçü,
- 3- Sıkışıklık ve

4- Çekicilik etmenleri olmuştur.

Ölçek geliştirmedeki son aşamada, en az sayıda sıfat çifti ile en fazla güvenilirliği sağlamak için Cronbach'ın "alfa" güvenilirlik katsayısı kullanılarak her bir etmen yeniden ele alınmış ve S.C.S.'yi oluşturan 19 sıfat çifti belirlenmiştir. Önüç çifti ortak olmak üzere, ferahlık ölçeği 17, sıkıntı vericilik ölçeği 15 sıfat çiftinden oluşmuştur (Tablo 3), (58).

1.8.3. İç Mekanların Bazı Temel Öğeleri İle Yapılan Çalışmalar

Araştırmada kullanılmak üzere taban alanı 36 m², tavan yüksekliği 2,70m. olan kare şeklinde bir toplantı odası seçilmiştir. Odanın yerden 95cm yükseklikte 5 birimden oluşan bant şeklinde penceresi duvardan duvara uzanmaktaydı. Yeri koyu kahverengi halı ile kaplıydı. Çalışmalar bu odanın esas olarak ele alındığı üç maket üzerinde yapılmıştır;

1) Özenle yapılmış ve gerçek odaya benzerliği başka çalışmalarda gösterilmiş olan odanın 1/10 ölçekli maketi ile, alanı ve genel karakterleri aynı olmak üzere,

2) $\sqrt{2} \times 1$ oranında,

3) $\sqrt{3} \times 1$ oranında birer maket. Maketlerdeki genel atmosfer ve donatı düzeni olabileceği kadar birbirine benzerdi (52).

Maketleri kullanarak iki çalışma yapılmıştır. Bunlardan ilkinde 2 oda aranı ($\sqrt{2} \times 1$ ve $\sqrt{3} \times 1$) $\times 2$ pencere büyüklüğü (3 birim ve boydan boya) $\times 2$ pencere yeri (kısa veya uzun kenarda) bağımsız gruplar deney deseni ile incelenmiştir (52).

İkinci çalışma 3 oda oranı (kare, $\sqrt{2} \times 1$ ve $\sqrt{3} \times 1$) $\times 3$ pencere büyüklüğü (2 birim, 3 birim ve boydan boya) desenli bir deneydi (52).

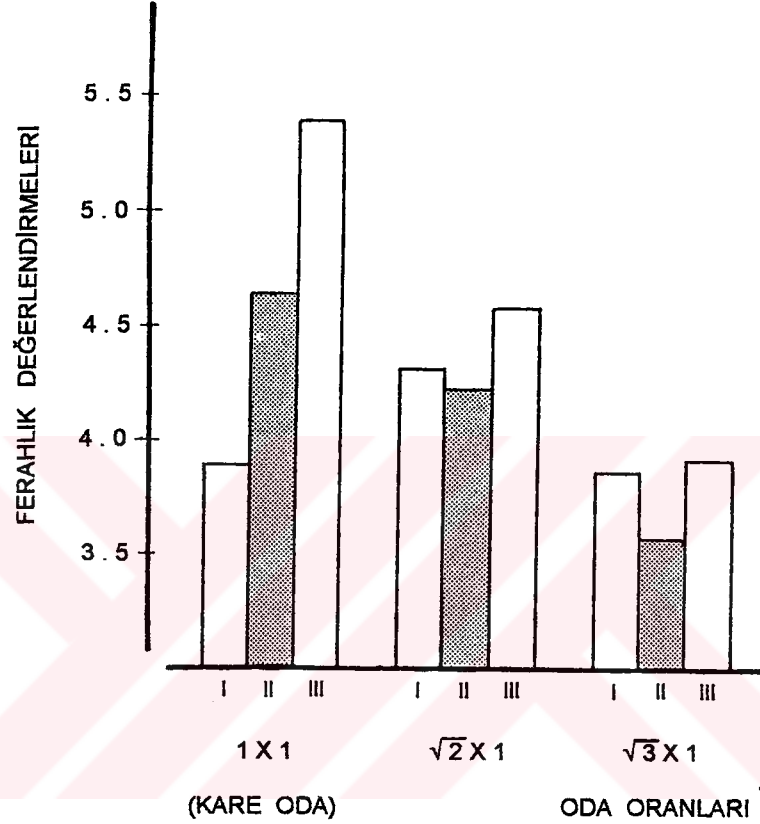
Bu iki deneyde Glasgow'daki Strathclyde Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinden 208 erkek öğrenci, öğretim elemanı ve teknisyen denek olarak kullanılmıştır. Her denek çalışmaların hangi koşulunda yer aldıysa, o koşuldaki maketi, 19 sıfat çiftinden oluşan 7 basamaklı ferahlık ölçeği ile değerlendirmiştir. Çalışmaların başlıca bulguları şöyle özetlenebilir (52).

Tablo 3. S-C-S Ölçeğinin Türkçe Formu (G-U-D). A-Ferahlık (Spaciousness), B-Sıkıntı Vericilik (Crampedness) Etmenlerini Oluşturan Sıfat Çiftleri ve Her etmenin aldığı " α " değerleri (47).

A - FERAHLIK	1-	Çekicilik etmeni n = 4 $\alpha = .89$	rahatsız-rahat itici-davet edici tedirgin edici-dinlendirici içinde yaşanamaz-içinde yaşanabilir
	2-	Planlama etmeni n = 5 $\alpha = .86$	kötü düzenlenmiş-iyi düzenlenmiş kötü dengelenmiş-iyi dengelenmiş kötü planlanmış-iyi planlanmış kötü ölçülendirilmiş-iyi ölçülendirilmiş uyumsuz-uyumlu
	3-	Özgürlük etmeni n = 8 $\alpha = .79$	tıkış tıkış, sıkıntı verici-ferah küçük-büyük kısıtlı uzam-özgür uzam ufacık-kocaman kalabalık-tenha kapalı-açık karışık, sıkış tepiş-düzenli dar-geniş
B - SIKINTI VERİCİLİK	1-	Planlama etmeni n = 4 $\alpha = .86$	iyi planlanmış-kötü planlanmış iyi dengelenmiş-kötü dengelenmiş iyi düzenlenmiş-kötü düzenlenmiş uyumlu-uyumsuz
	2-	Fiziki büyüklük etmeni n = 3 $\alpha = .83$	kocaman-ufacık büyük-küçük geniş-dar
	3-	Sıkışıklık etmeni n = 5 $\alpha = .83$	tenha-kalabalık düzenli-karışık, sıkış tepiş ferah-tıkış tıkış, sıkıntı verici büyüklüğü yeterli-büyüklüğü yetersiz boş-dolu
	4-	Çekicilik etmeni n = 3 $\alpha = .86$	rahat-rahatsız dinlendirici-tedirgin edici içinde yaşanabilir-içinde yaşanmaz

1.8.3.1. Oda Oranları'nın Mekanın Algılanan Büyüklüğüne Etkisi

Çalışmada elde edilen bulguların iyi anlaşılabilmesi için oda oranlarının ferahlık etmenleri ile etkileşimi çizelge olarak Şekil 19'da verilmiştir (52).

Şekil 19. Oda Oranları İle Ferahlık Ölçeğine Ait Etmenlerin Etkileşimi (I. Etmen-Çekicilik, II. Etmen-Planlama, III. Etmen-Özgürlük), (52).

Şekil 19'dan da görüleceği gibi kare odada en düşük değeri çekicilik etmeni, en büyüğünü özgürlük etmeni almakta, planlama etmeni ikisi arasında bulunmaktadır. Üç odanın karşılaştırması, $\sqrt{2} \times 1$ odanın diğerlerinden biraz daha çekici görünmesine karşın, aralarındaki farkların istatistiki düzeyde olmadığını, kare odanın diğer ikisinden daha özgür, ve $\sqrt{3} \times 1$ odadan daha iyi planlanmış olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma kare ve kareye yakın mekanların uzun dikdörtgenlere kıyasla daha geniş, büyük, özgür ve daha iyi planlanmış olarak algılandığını göstermiştir.

1.8.3.2. Pencere Büyüklüğü ve Pencerenin Uzun veya Kısa Kenarda Oluşunun Mekanın Algılanan Büyüklüğüne Etkisi

İmamoğlu, G-U-D (Genel Uzam Değerlendirme) ölçeğini geliştirdikten sonra gerçekleştirdiği pencere büyüklüğü ile ilgili deneylerin ilkinin 2 oda oranı ($\sqrt{2} \times 1$ ve $\sqrt{3} \times 1$) $\times 2$ pencere yeri (kısa veya uzun kenarda) bağımsız gruplar deney deseni ile yürütmüştür (59). 128 erkeğin katıldığı çalışma sonunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

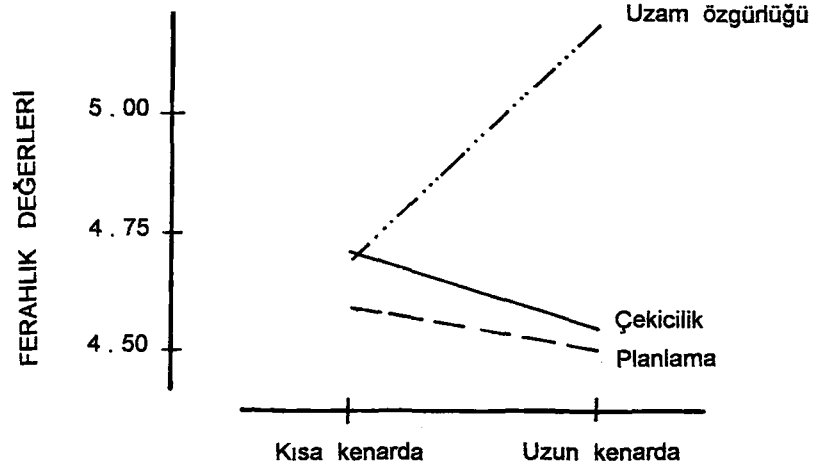
Küçük (3 birim) pencereli odalar boydan boya pencereli olanlardan daha sıkıntı verici olarak görülmüştür. Küçük penceresi kısa kenarda yer alan odalar uzun kenarda olanlara kıyasla daha iyi planlanmış ama daha kısıtlayıcı (daha az uzam özgürlüğü sağlayıcı) olarak değerlendirilmiştir.

Genel olarak; küçük olsun, boydan boya olsun pencerenin kısa kenarda değil de uzun kenarda yer almasıyla oda daha fazla uzam özgürlüğü sağlar olarak algılanmıştır. Bu etki küçük pencereye kıyasla boydan boya pencerenin uzun kenarda yer alması durumunda odanın en fazla uzam özgürlüğü sağlamasına karşın, çekiciliği çok düşmüştü. Dolayısıyla boydan boya pencerenin kısa kenarda yer alması uygun çözüm olarak gözükmüştür. Çünkü bu durumda oda hem çekicilik hem de sağladığı uzam özgürlüğü açısından birbirine yakın yüksek değerler almış; planlama boyutu ise etkilenmemiştir (52).

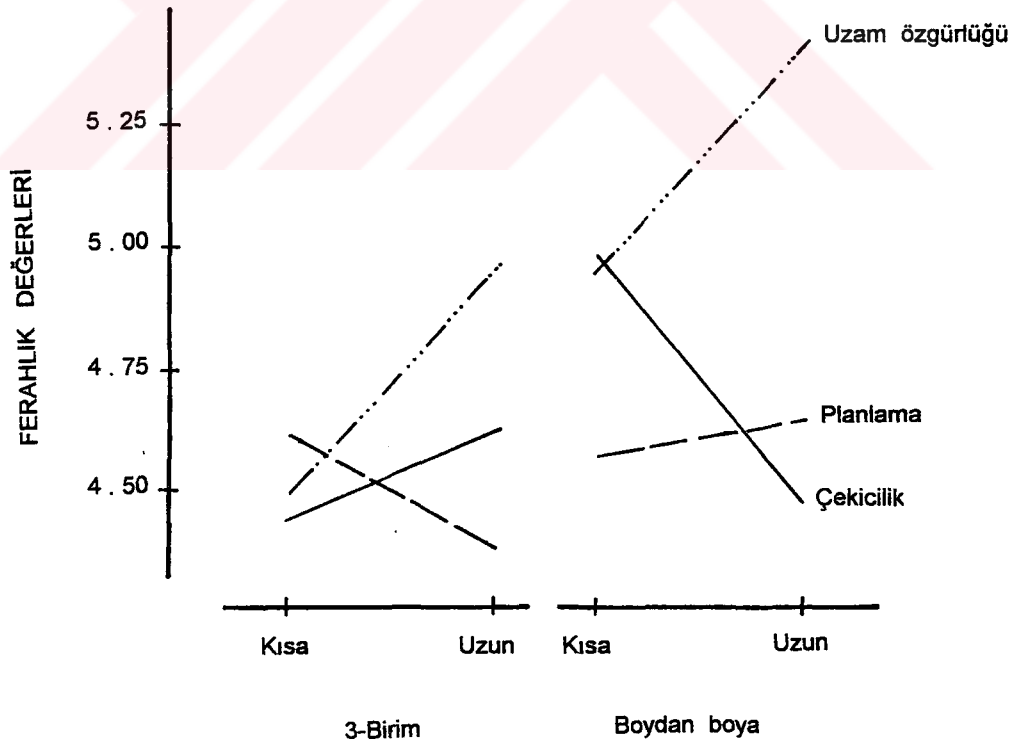
Bu araştırmaların sonuçları penceresi kısa kenarda yer alan odaların, özgürlük dışındaki etmenlerde görece olarak daha olumlu değerlendirildiğini göstermiştir. Ayrıca iklim ve ısı sakınımı gibi nedenlerle günümüzdeki birçok binada odaların kısa kenarı dışa açılmaktadır.

İmamoğlu, pencere büyüklüğünü bir basamak azaltarak ve üçüncü bir oda oranı (kare) ekleyerek, penceresi kısa kenarda odalarla yeni bir deney daha yapmıştır. (3 oda oranı $\times$ 3 pencere büyüklüğü) (59). İncelediği deney koşullarındaki pencere, oda ve pencerenin bulunduğu yüzey alanları Tablo 4'den izlenebilir.

Şekil 20. Pencerenin Yerine Bağlı Olarak Ferahlık Etmenlerinin Aldığı Ortalama Değerler (59).

Şekil 21. Pencere Yeri ve Büyüklüğüne Bağlı Olarak Ferahlık Etmenlerinin Aldığı Ortalama Değerler (59).

Tablo 4. Kısa Kenar Koşullarında İncelenen Pencere Büyüklükleri Pencere/Oda Alanı ve Pencere/DışYüzey Oranları (Oda Alanı=36 m², Yüksekliği=2.70 m.), (58).

	oda biçimi	pencere alanı (m ²)	pencere / oda alanı	dış yüzey alanı (m ²)	pencere / dış yüzey
2-hirim pencere	Kare	3.62	10,1	16.0	22.6
	$\sqrt{2} \times 1$	3.62	10,1	13.5	26.9
	$\sqrt{3} \times 1$	3.62	10,1	12.2	29.8
3-birim pencere	Kare	5.43	15,1	16.0	33.9
	$\sqrt{2} \times 1$	5.43	15,1	13.5	40.4
	$\sqrt{3} \times 1$	5.43	15,1	12.2	44.7
boydan boya pencere	Kare	9.05	25,1	16.0	56.6
	$\sqrt{2} \times 1$	7.62	21.2	13.5	56.6
	$\sqrt{3} \times 1$	6.89	19.1	12.2	56.6

Toplam 144 deneğin değerlendirmeleri sonucu elde edilen bulgulara göre, boydan boya pencereli odalar en ferah, küçük pencereli olanlar (2 birim) en az ferah (sıkıntı verici) olarak değerlendirilmiştir. İkili karşılaştırmalarda (2 birim) ve (3 birim) penceresi olan odalar arasında ferahlık açısından anlamlı bir fark olmamakla beraber, boydan boya pencereli odalar en ferah, küçük pencereli olanlar (2 birim) en az ferah (veya sıkıntı verici) olarak değerlendirilmiştir. Kısa kenarında duvar boyunca devamlı penceresi olan odalarda pencere/tabana alan oranları %20-25, 3 birimli pencereli odalarda %15, 2 birimli odalarda %10 kadardı. Bu durumda pencere/tabana alanı oranları %10 ile %15 arasında iken algılanan ferahlık pek fark etmemiştir. Odaların ferah görülebilmesi için bu oranların %15'in üzerinde olması gerekmektedir (59).

Pencere küçük olduğu zaman, penceresi kısa kenarda olan odalar, uzun kenarda olanlara kıyasla daha iyi planlanmış ama daha kısıtlayıcı (daha az özgür) olarak değerlendirilmiştir. Genel olarak, küçük olsun, boydan boya olsun pencerenin uzun kenarda yer alması odayı daha özgür (büyük ve az sıkışık) kılmıştır. Bu etki, küçük pencereye kıyasla boydan boya pencere için çok daha kuvvetli bir etki idi. Ancak uzun kenarı boydan boya pencere olan odalar en fazla

özgürlük sağlarken, çekiciliğinden çok şey kaybetmiş, itici veya sevimsiz görünmüştür (59).

1.8.4. İç Mekan Donanımı İle İlgili Çalışmalar

1.8.4.1. Donatı Düzeni (Odalarda Düzen ve Ferahlık İlişkisi)

Bu çalışmada İmamoğlu, bir toplantı odasındaki donatıların düzenlilik-düzensizlik derecesi ile odanın ferahlığı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. Bu amaçla yukarıda sözü geçen kare toplantı odası "düzenli", "düzensiz" ve "çok düzensiz" deney koşullarında 22'şer kişi tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme için İmamoğlu tarafından geliştirilmiş olan Ferahlık-Sıkıntı Vericilik Ölçeği (Spaciousness-Crampedness Scale) kullanılmıştır. Bulgulara göre oda düzenli koşulda düzensiz ve çok düzensiz koşullara kıyasla anlamlı şekilde daha ferah olarak değerlendirilmiştir; aynı şekilde düzensiz koşuldaki oda da çok düzensize göre daha ferah görülmüştür. Sıkıntı vericilik açısından ise oda düzensiz koşullarda düzenli olana kıyasla daha sıkıntı verici bulunmuştur. (İki ayrı düzensiz koşul arasında sıkıntı vericilik yönünden fark bulunmamıştır.) Ancak sıkıntı vericiliği oluşturan dört etmenin üç düzenlilik koşulunda farklı biçimde değiştiği görülmüştür. Şöyle ki, oda her üç koşulda da büyüklük etmeninde aynı şekilde değerlendirilmiştir. Planlama etmeni ise sadece çok düzensiz koşulda diğer koşullara göre farklılık göstermiş, oda daha kötü planlanmış olarak algılanmıştır. Karışıklık etmenine bakıldığında ise düzensiz ile çok düzensiz koşullar arasında fark görülmemiş, fakat her iki koşul düzenli koşuldan daha karışık olarak değerlendirilmiştir. Odanın çekicilik etmeninde aldığı değerler ise ancak düzenli ile çok düzensiz koşullarda farklılık göstermiş, düzenli oda daha çekici görülmüştür (63).

Mekanalardaki düzen önemli bir etken olarak ortaya çıkmıştır. Odalar ne kadar düzenli olursa o kadar ferah olarak algılanmıştır. Odada görülen küçük

düzensizlikler, odayı “sıkışık” göstermiş, düzensizliğin daha da artması odanın “itici” ve “kötü planlanmış” olarak algılanmasına neden olmuştur.

Bu durumda diğer koşullar eşit tutulursa kare veya kareye yakın, büyük pencere, az donatı ve aksesuarla döşenmiş düzenli tutulan mekanların diğerlerinden daha ferah olarak algılanacağını söylenebilir.

1.8.5. S-C-S Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması

İmamoğlu, ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasının ilk aşamasında bir grup hakemin yargısına başvurmuştu. Hakemlerin her biri dili İngilizce bir ülkede en az lisansüstü Üniversite eğitimi görmüş, o sırada O.D.T.Ü. veya Hacettepe Üniversitesinde görevli, İngilizceyi iyi bilen 8 öğretim üyesi idi. Dördü mimar, dördü psikolog olan hakemlerin bağımsız çevirilerini süzgeçten geçirip bir liste hazırlamıştı (48).

İmamoğlu, S-C-S ölçeğinin Türkçe ve İngilizce formları arasında bir fark olup olmadığını anlamak için O.D.T.Ü. Mimarlık Bölümünde 1,3 ve yüksek lisans sınıflarında okuyan üç grup öğrenciyi denek olarak kullandı. Onbeşi kız 52 denek yarısına S-C-S ölçeğinin Türkçe, diğer yarısına S-C-S ölçeğinin İngilizce formunu verdi. Her iki grubun yaş ortalaması 22 idi (47).

Denekler O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesinde 7.50x6.20x3.55m. boyutlarında, batıya bakan sınıflardan birini değerlendirdiler. Odanın 3.50x3.55m. boyutlarındaki penceresi küçük bir balkona açılmaktaydı; tavanı beyaz serpmesiz sıva, duvarların ikisi çıplak beton, biri çıplak tuğla, diğeri gri sıvalıydı; zemini siyah plastikle kaplıydı. Sınıfta 25 kolçaklı sandalye, 2.00x2.00m. boyutlarında bir beyaz perde, dia göstericisinin saklandığı 60x60x1.20m. boyutlarında bir dolap bulunmaktaydı (47).

Denekler gruplar halinde sınıfa alınmış ve S-C-S ölçeğinin İngilizce ve Türkçe formları seçkisiz olarak dağıtılmıştır. 7 basamaklı sıfat çiftleri ile buldukları sınıfı değerlendirmeleri istenmiştir. Sonuçta söz konusu sınıf S-C-S'nin İngilizce ve Türkçe formlarında benzer şekilde değerlendirilmiştir (47). Bu sonuçlar Tablo 5' den izlenebilir.

1.8.5.1. Ölçeğin Türkçe Formu İle Yapılan Bazı Araştırmalar

İmamoğlu, S-C-S ölçeğinin Türkçe ve İngilizce formları arasında bir fark olmadığını anlayınca Türkçe ölçekle yeni çalışmalar yaptı. Bunların bir kısmı şöyle sıralanabilir (47).

1- Konutlarla ilgili bir anket çalışmasının yanısıra aile yaşama uzamlarını bu ölçek yardımı ile hem mimarlara hem aile reislerine değerlendirdi. Bulgular genel olarak aile reislerinin yaşadıkları uzamları mimarlardan daha olumlu olarak algıladıklarını ortaya koydu. Çalışma ayrıca ölçeğin alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen kimseler tarafından rahatlıkla anlaşılıp kullanılabileceğini gösterdi (47).

2- Ölçek mimarlık öğrencilerinin ön yargılarını ele alan bir çalışmada sergi salonlarının değerlendirilmesinde kullanıldı. Bu çalışmanın bulgularına göre aynı uzam, Türk ve tanınmayan mimarlar yerine, yabancı ve ünlü mimarlara yüklendiğinde daha olumlu olarak değerlendirildi. Bu bulgular öğrencilerin eğitim düzeyinden bağımsızdır (47).

3- O.D.T.Ü. yurtlarının kullanıcılar tarafından değerlendirilmesini amaçlayan bir araştırmasında İmamoğlu, öğrencilerin çeşitli demografik özellikleri, yurttaki kalış süreleri, ısı, ışık, ses gibi fiziki etmenlerden ve sosyal çevreden ne derece hoşnut olduklarını saptamıştır. Ayrıca her öğrenci (kız ve erkek) kullandığı odayı ölçek aracılığıyla değerlendirmişti. Böylece ölçekten elde edilen verileri diğer yollarla toplanan verilerle karşılaştırma olanağı doğdu (47).

4- İmamoğlu'nun verdiği bir ders çerçevesinde yüksek lisans öğrencileri birçok çalışmada bu ölçeği kullandılar (46).

Yapılan çalışmalar göstermiştir ki; S-C-S ölçeği uzamlar için genel bir değerlendirme ölçeği görünümündedir. Görgül verilere dayanılarak ölçeğe Genel Uzam Değerlendirme (G.U.D.) ölçeği denilmiştir (47).

İmamoğlu, inceleyemediği fakat mekanların ferahlığını arttıracaklarını hipotez olarak ileri sürebileceği şu etkenlerin de gözönünde tutulabileceğinden söz etmektedir (52).

- Yüzeylerin açık renkli olması: Küller'in İsveç'te gerçek odalar ve bu odaların çizimlerinden çekilen dıalarla yaptığı çalışmalarda da gösterdiği gibi, açık renkli yüzeyler mekanları daha ferah olarak algılamamıza yardım edebilir.

- Bol doğal ve yapay ışık: Ferahlığın belki tanımında var olan "aydınlık", "bol ışıklı olma" özelliği yapay veya doğal şekilde mekana kazandırılırsa mekanın daha ferah olacağını söyleyebiliriz. Yalnız oda yüzeylerindeki ışıklılığın artması ile yüzey doku ve renklerinin farklı algılanacağı, tasarımcı tarafından gözönüne alınmalıdır.

- Duvar ve tavanda ayna kullanımı: İmamoğlu, insanların dar ve küçük mekanlara olan sert tepkilerini azaltmak için, asansör, hol gibi küçük, dar ve kısıtlı yerlerde ayna kullanımının başarılı olduğu kanısındadır. Yalnız bu gibi zorunlu görülen durumlarda değil, günlük çevremizde de bu yanılsamanın, mekana "görünür" bir büyüklük katacak şekilde kullanımı, mekanları olduğundan daha ferah gösterebilir. Ancak aynalı mekanları kullananların uzun süre içindeki tutum ve düşünceleri ile aynaların getirebileceği mekanik etki ve akustik sorunların iyi bilinmesi gerekir.

- Manzara: Pencerelemin manzara görmesi, pencereden doğanın ve ufuk çizgisinin algılanması dikkati dışarı yöneltip mekanların algılanan ferahlığını arttırabilir. Aynı şekilde duvarlardan birini boylu boyunca kaplayan manzara ve doğa fotoğrafları da, aynalara benzer bir yanılsama ile odaların daha ferah görülmesine yardımcı olabilir.

- Küçük boyutlu, yere yakın, açık renkli donatı kullanımı: Hantal, yüksek ve koyu renkli donatıya kıyasla küçük boyutta, hafif görünüşlü, yere yakın ve açık renkli olanlar kapladıkları hacim ve ışık yansıtıcı özelliklerinden dolayı odaların ferah görülmesine yardımcı olabilirler.

- Sadelik: Algılanan eleman sayısının aza indirilmesi, mekanın düzenlenmesindeki dil birliği, farklı çizgi ve karakterdeki öge ve elemanların fazla olmaması ferahlığı arttırabilir. Geleneksel evlerimizin döşeniş şekli-çeperlere yerleştirilmiş sedirleri, ortada oluşturulan boş alanlarla-sade, kullanışlı ve ferah ortamlar elde etmenin iyi bir örneğidir. Duvardan duvara düz halı, deseni ön plana çıkmayan donatı ve perdeler de mekanlarda ferahlığı arttıran etkenler olabilir.

- İyi havalandırılmış, sıcak olmayan, temiz mekanlar: Ferahlığın gözle algılanmayan fakat önemli bir boyutu da koku ve dokunma duyularımızla ilgili olanlarıdır. İyi havalandırılabilen, temiz tutulan, fazla sıcak olmayan iç mekanlar, havasız, sıcak ve kirli görünümlü olanlardan daha ferah olarak algılanabilir.

- Sessiz, dinlendirici, huzur veren atmosfer: Uyarıcılardan birisi olarak ses, gürültü düzeyine erişir, devamlılık gösterirse mekan algılanmasını olumsuz yönde etkileyebilir. Diğer yandan sessiz ortamlar, su sesi gibi, dinlendirici ve huzur veren sesler mekanı zenginleştirip ferahlığını arttırabilir.

Burada üzerinde durulması gereken bir nokta bu etkenlerin tek tek geçerli veya doğru oldukları saptansa bile mekanları yalnız bu yönlerden ele alarak tasarlamamanın yeterli olmayacağına bilinmesidir. Mekanların başarılı olması bir yerde tasarımcının estetik bir bütünü veya atmosferi elde etmek için ortaya koyacağı temel fikir ve bu fikri işlerken göstereceği çaba ve duyarlılıktadır. Burada önerilenler ancak temel fikrin oluşturulması veya işlenmesi sırasında kendisine sunulan küçük ipuçlarıdır. Tasarımcı, bu ve benzeri önerilerin bütün içindeki yerini ve diğer öğelerle ilişkisini gözönüne alıp son değerlendirmeyi yapacak sorumlu kişidir (52).

Tablo 5. G-U-D (Genel Uzam Değerlendirme) Ölçeği: (Bu çalışmada sözü edilen sınıfın Türkçe ve İngilizce formlarda aldığı ortalama değerler her sıfat çiftinin yanında gösterilmiştir), (46).

			T	İ
karışık, sıkış tepiş	_____	düzenli	4.00	3.92
iyi planlanmış	_____	kötü planlanmış	3.80	3.50
ufacık	_____	kocaman	3.38	2.92
davet edici	_____	itici	3.48	3.42
büyüklüğü yetersiz	_____	büyüklüğü yet.	4.07	4.66
kötü dengelenmiş	_____	iyi dengelenmiş	3.70	4.12
uyumsuz	_____	uyumlu	3.70	3.62
büyük	_____	küçük	3.34	3.19
içinde yaşanabilir	_____	içinde yaşanam.	4.41	4.15
dar	_____	geniş	3.52	4.08
kötü düzenlenmiş	_____	iyi düzenlenmiş	3.62	4.04
kapalı	_____	açık	2.96	2.62
boş	_____	dolu	2.76	3.61
dinlendirici	_____	tedirgin edici	3.45	3.34
		taciz edici		
rahatsız	_____	rahat	3.38	3.89
ferah	_____	tıkış tıkış,	3.41	3.89
		sıkıntı verici		
tenha	_____	kalabalık	3.18	3.00
iyi ölçülendirilmiş	_____	kötü ölçülendi-	4.10	3.89
		rilmiş		
kısıtlı uzam	_____	özgür uzam	2.72	2.84

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu çalışmada, İmamoğlu'nun iç mekanların ferahlığını arttıracaklarını hipotez olarak ileri sürdüğü "yüzeylerin açık renkli olması" ve "küçük boyutlu, yere yakın, açık renkli donatı kullanımı" konularının gerçekten ferahlık değerlendirmelerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Bu arada geleneksel konutların ve günümüz konutlarının yaşama mekanlarından hangilerinin kullanıcıları açısından ferah algılandığı ve huzur verici olduğu konusunda bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Bu amacı gerçekleştirebilmek için bir alan çalışması ve bir görüşme çalışması aynı anda yürütülmüştür. Bu iki çalışma biri geleneksel konutlar olmak üzere Akçaabat'ta, diğeri çağdaş konutlar olmak üzere K.T.Ü. Lojmanları'nda gerçekleştirilmiştir. Alan çalışması sırasında K.T.Ü. yapı işlerinden lojmanların plan tipleri elde edilmiş; elde edilen bu tiplerden üçü araştırma kapsamına alınmıştır. Her üç tip lojmanda, üçü zemin, üçü ara ve üçü üst kat olmak üzere rastgele toplam 27 konuta girilmiştir.

Saka'nın "Akçaabat Geleneksel Konutları Örneğinde Yöresel Kimlik Arayışı" adlı Yüksek Lisans Tezi'nden elde edilen planlardaki yaşama mekanları incelenerek (64), seçilen 27 konut alan çalışması ve görüşme için araştırma kapsamına alınmıştır. Bu konutların yaşama mekanları da alanlarına göre gruplara ayrılarak incelenmiştir.

2.1. Alan Çalışması

Alan çalışmasında, pilot alan olarak seçilen K.T.Ü. Lojmanları'nda 27 ve Akçaabat'ta 27 olmak üzere toplam 54 konuta girilmiştir. Lojmanlarda içerisine girilen bloklar Şekil 22'de, Akçaabat'ta içerisine girilen konutlar ise Şekil 23'de görülmektedir.

Bu pilot alanların seçilmesindeki amaç, iki konut grubunun doğayla iç içe olmalarının yanında birinin gelenekseli, diğersinin ise çağdaş temsil etmeleridir. Yani ortak olan yanları bahçeli ve az katlı olmaları, farklı olan ise geleneksel ve çağdaş olmalarıdır.

Bu konutlarda yaşama mekanlarının tek tek röleleri, donatıları ile birlikte çizilmiş ve bu çizimler kendi içlerinde gruplara ayrılarak sıraya konulmuştur. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki örnekler plan tiplerine göre ayrılmıştır. 1-9. örnekler A grubunu, 10-18. örnekler B grubunu, 19-27. örnekler ise C grubunu oluşturmaktadır. Akçaabat'taki örnekler ise m²'lerine göre gruplara ayrılmıştır. 1-13. örnekler A grubunu, 14-20. örnekler B grubunu, 21-27. örnekler ise C grubunu oluşturmaktadır.

Her iki pilot alandaki röleler sırasında yaşama mekanları fotoğrafla da tespit edilmiş ve tez içinde sunulmuştur. K.T.Ü. Lojmanları'nın örnek yaşama mekanlarının çizimleri ve fotoğrafları Tablo 6'da, Akçaabat Geleneksel Konutları'nın örnek yaşama mekanlarının çizimleri ve fotoğrafları ise Tablo 7'de verilmiştir. Ayrıca bu tablolarda konutların adresleri ve deneklerin kendi yaşama mekanlarına ait ferahlık değerlendirmeleri de yer almaktadır.

2.2. Deneklerle Yapılan Görüşme Çalışması

Bu çalışma alan çalışması ile birlikte yürütülmüştür. Araştırma yapılan yaşama mekalarında ev hanımları ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde deneklere yaşama mekanları (odaları) hakkında sorular sorulmuştur: Yaşama mekanlarında yer alan donatıların (mobilyaların) beğenip-beğenmedikleri özellikleri, yaşama mekanlarının donatı haricindeki, mekanla ilgili olumlu ve olumsuz buldukları yönler, mekanlarını ferahlık skalasında hangi gruba koyabilecekleri ve mekanlarının daha ferah olması için neleri nasıl değiştirecekleri sorulmuştur. Böylelikle ferahlığı etkileyeceği varsayılan bir takım kriterlerin geçerli olup olmadığı sınınanmıştır. Fakat bu kriterlerin yalnızca renk ve büyüklükle ilgili olanları tez kapsamında değerlendirilmiştir. Hepsinin değerlendirilmemesinin sebebi ise konunun sınırlandırılabilmesi, değerlendirmede kolaylık sağlamasıdır.

Bu çalışmada kullanılan görüşme formu Ek Tablo 1'de verilmiştir.

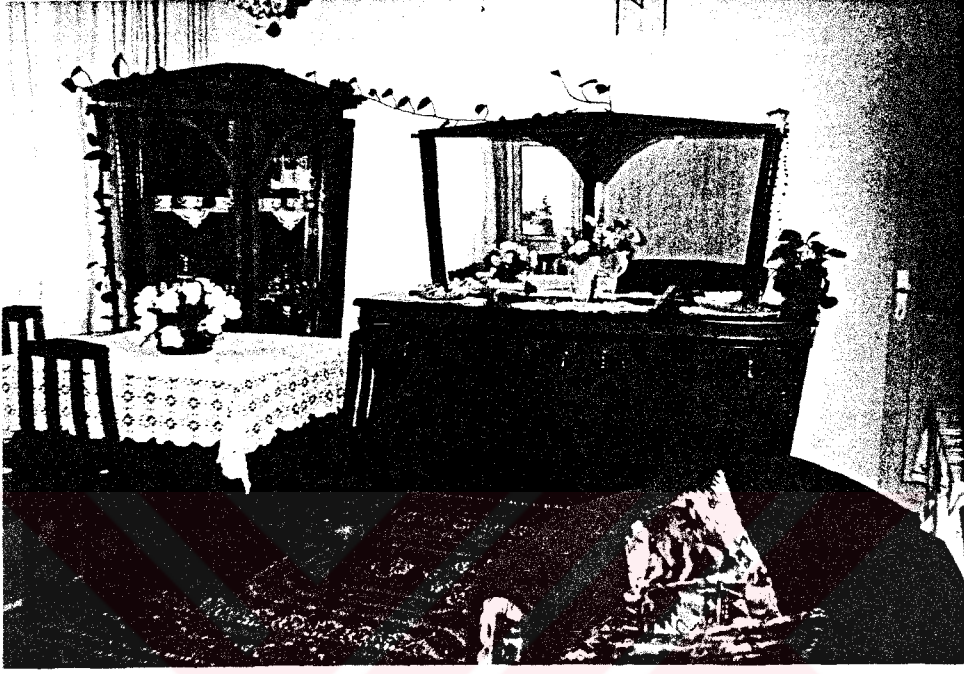

Şekil 22. K.T.Ü. Kampüsünde Yer Alan Lojmanların Harita Üzerindeki Yerleri (65).

Tablo 6. K.T.Ü. Lojmanlarında Yaşama Mekanları.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : A

KAT : Zemin

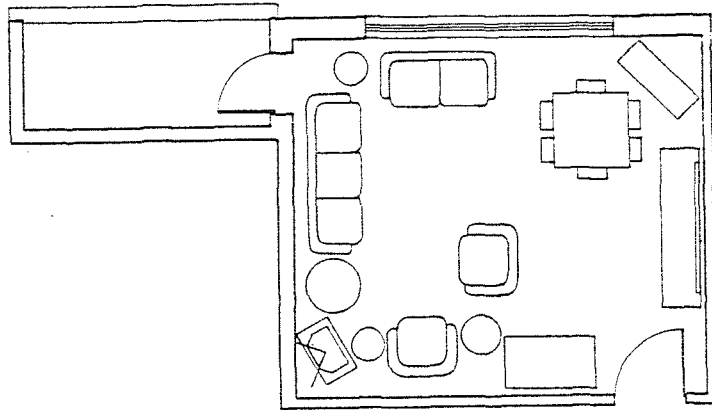
BLOK : 23

K. NO : 5

Ö. NO : 1

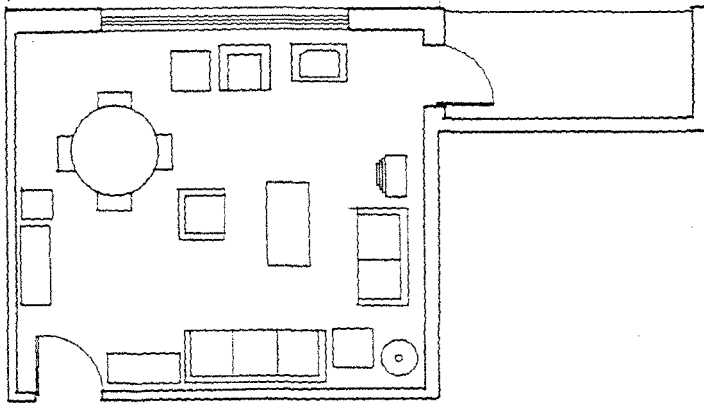
DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
			●			

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nin Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI						
						
ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI		BLOK : 24		DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ		
TIP : A		K. NO : 4		FERAH		SİKINTI VERİCİ
KAT : Zemin		Ö. NO : 2		çok	orta	az
				eşdeğer	az	orta
						çok
				●		
						
Ölçek : 1/100						

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : A

KAT : Zemin

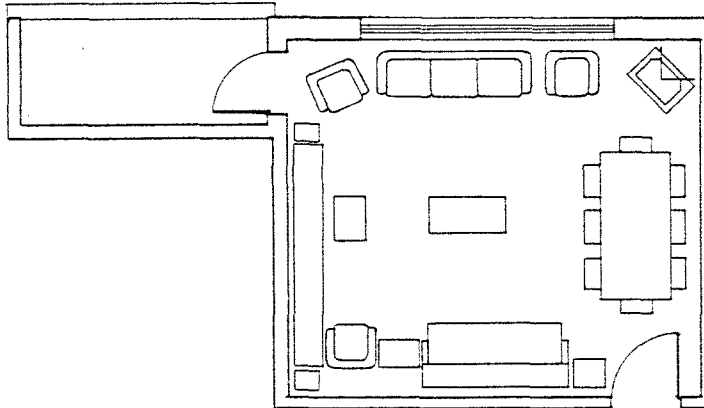
BLOK : 25

K. NO : 3

Ö. NO : 3

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
		●				

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : A

KAT : Ara

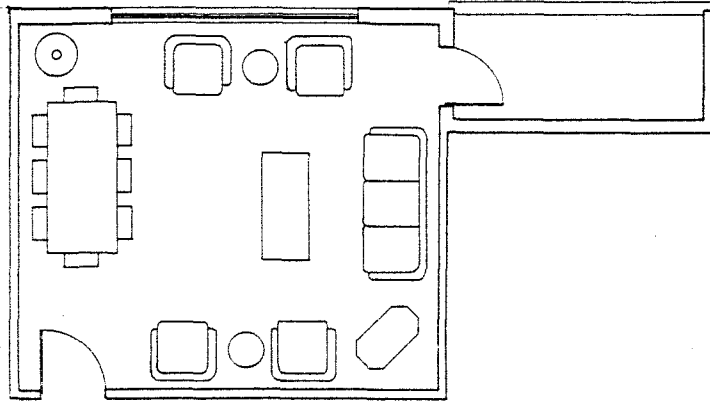
BLOK : 23

K. NO : 6

Ö. NO : 4

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nin Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : A

KAT : Ara

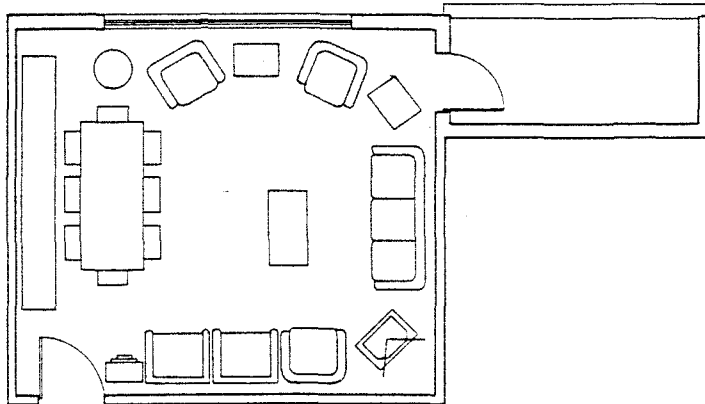
BLOK : 24

K. NO : 6

Ö. NO : 5

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : A

KAT : Ara

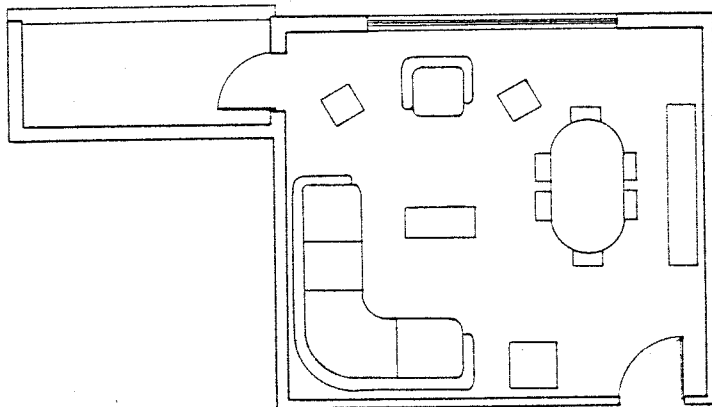
BLOK : 25

K. NO : 5

Ö. NO : 6

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SIKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : A

KAT : Üst

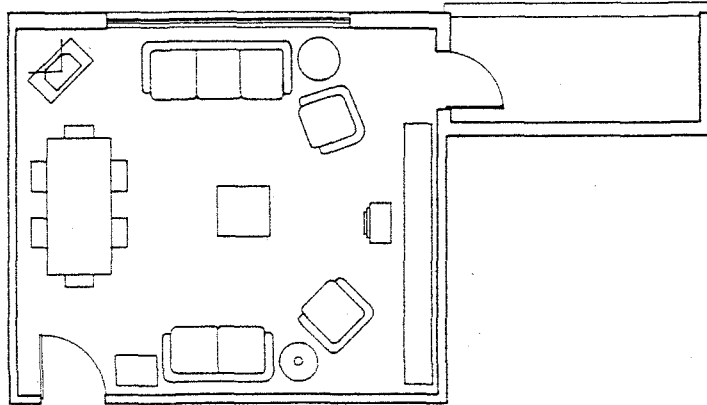
BLOK : 24

K. NO : 8

Ö. NO : 7

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SIKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

BLOK : 26

DENEĞİN. MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

TIP : A

K. NO : 7

FERAH

SİKINTI VERİCİ

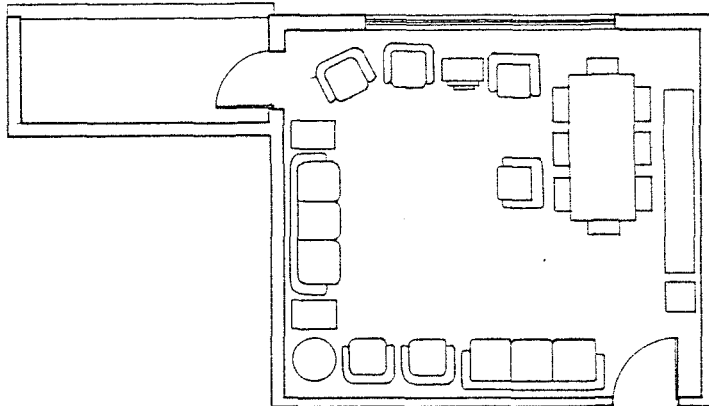
KAT : Üst

Ö. NO : 8

çok orta az eşdeğer

az orta çok

●

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : A

KAT : Üst

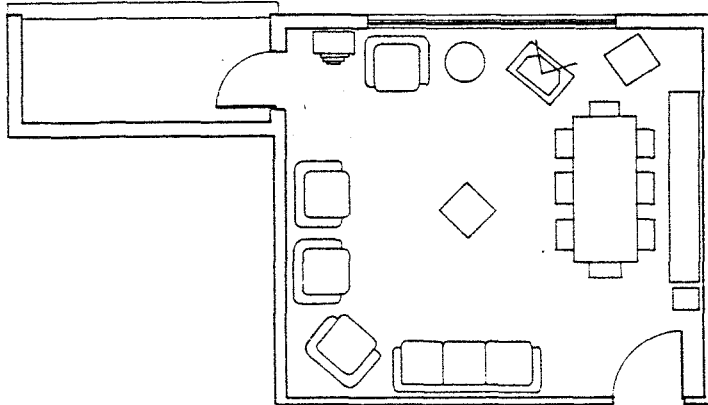
BLOK : 23

K. NO : 7

Ö. NO : 9

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

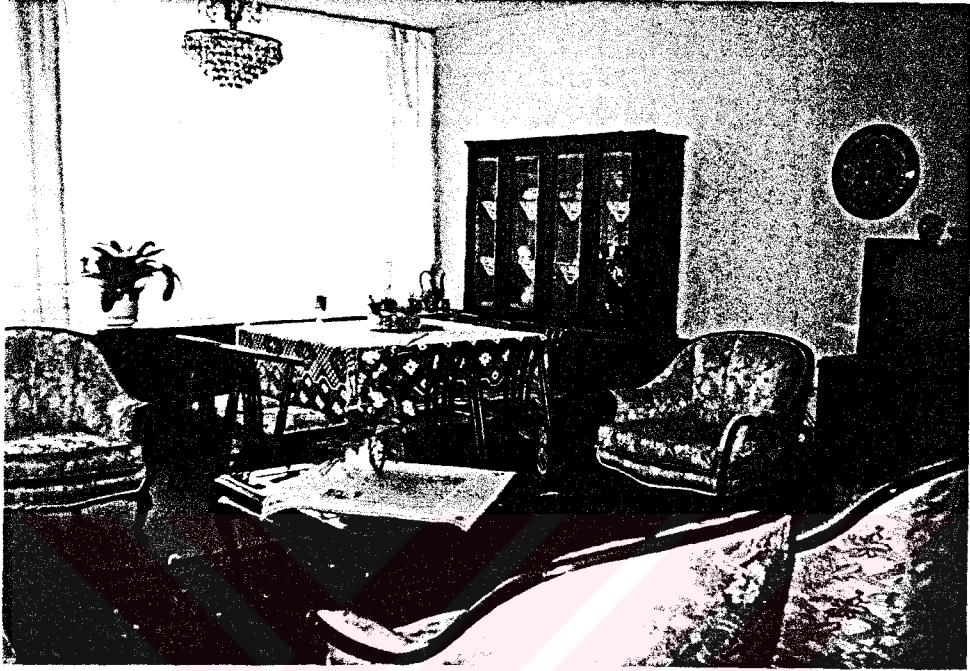
FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
		●				

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

BLOK : 20

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

TİP : B

K. NO : 2

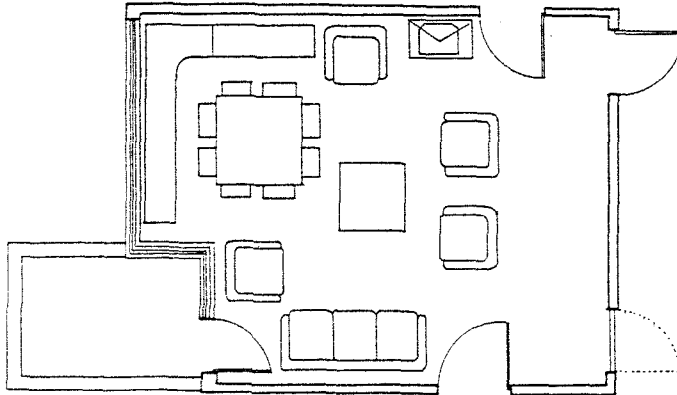
FERAH

SİKINTI VERİCİ

KAT : Zemin

Ö. NO : 10

çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TİP : B

KAT : Zemin

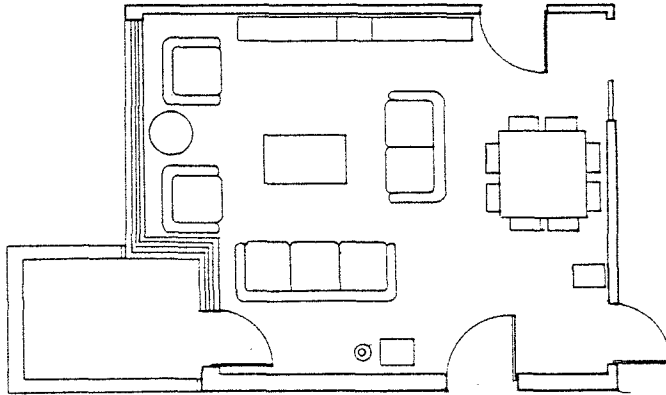
BLOK : 22

K. NO : 2

Ö. NO : 11

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nin Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : B

KAT : Zemin

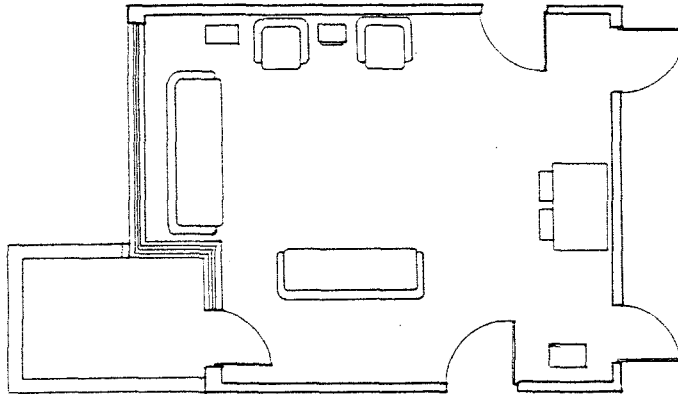
BLOK : 19

K. NO : 2

Ö. NO : 12

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : B

KAT : Ara

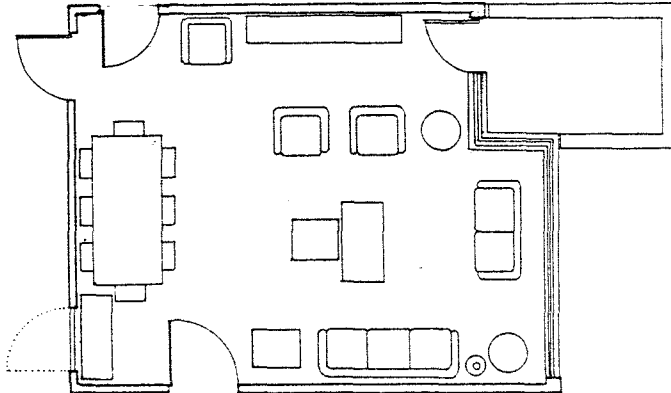
BLOK : 18

K. NO : 4

Ö. NO : 13

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nin Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : B

KAT : Ara

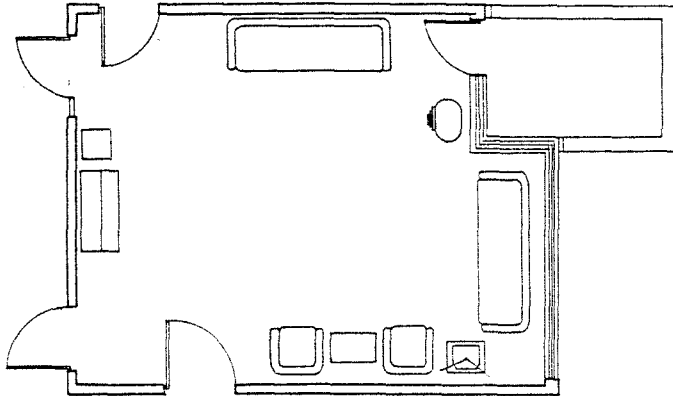
BLOK : 18

K. NO : 5

Ö. NO : 14

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SIKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : B

KAT : Ara

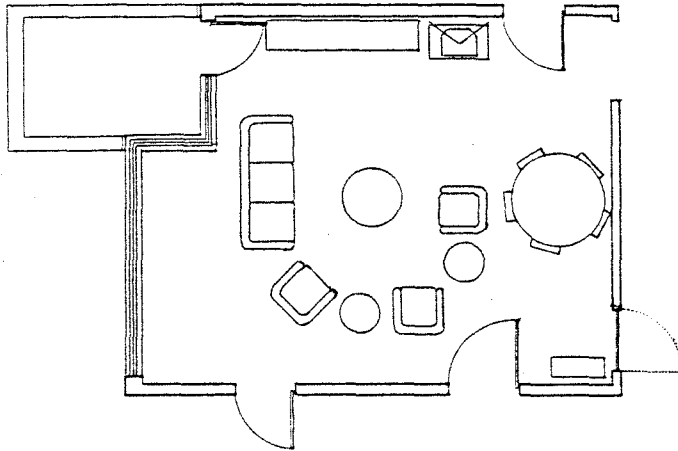
BLOK : 17

K. NO : 4

Ö. NO : 15

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
			●			

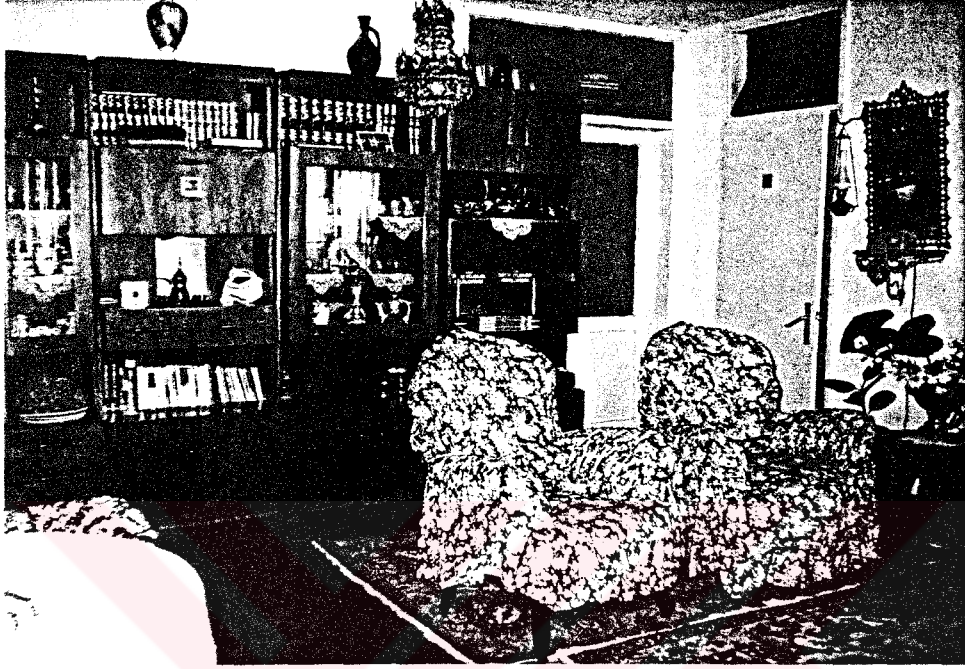

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : B

KAT : Üst

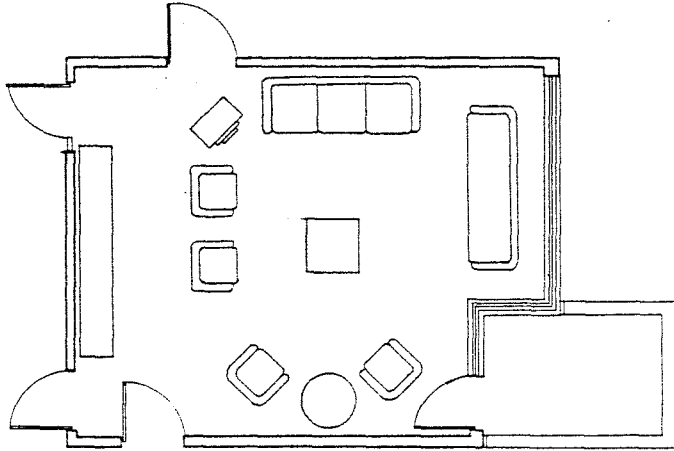
BLOK : 20

K. NO : 8

Ö. NO : 16

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SIKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : B

KAT : Üst

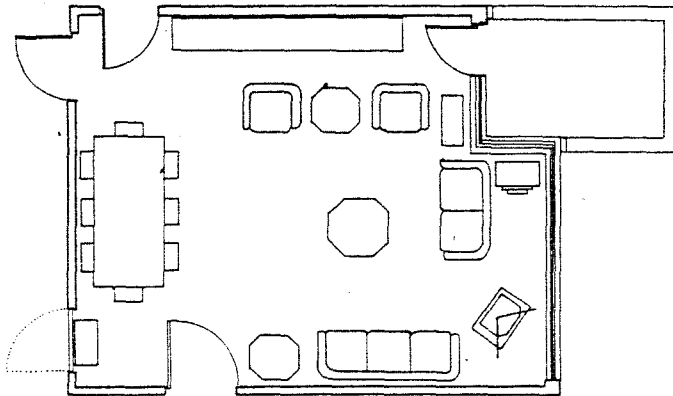
BLOK : 19

K. NO : 7

Ö. NO : 17

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nin Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : B

KAT : Üst

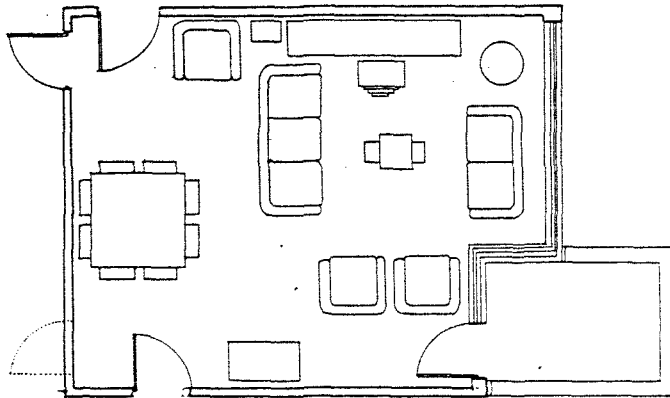
BLOK : 18

K. NO : 7

Ö. NO : 18

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : C

KAT : Alt

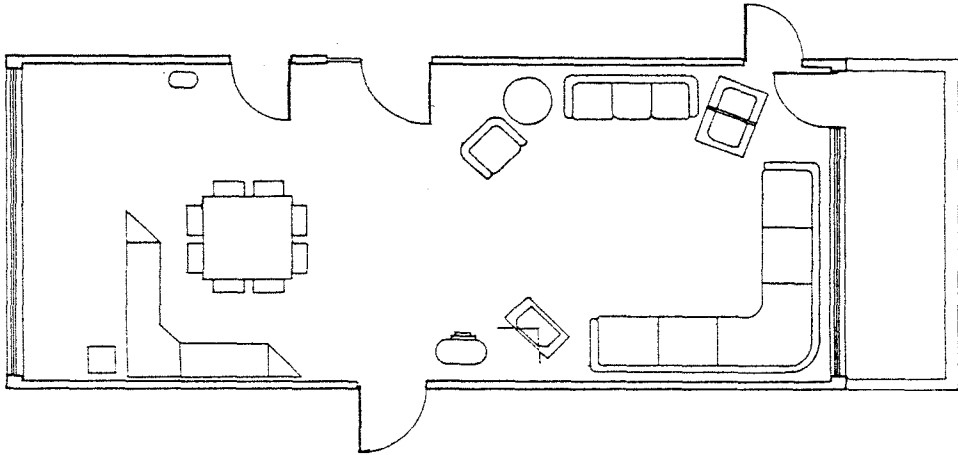
BLOK : 5

K. NO : 2

Ö. NO : 19

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

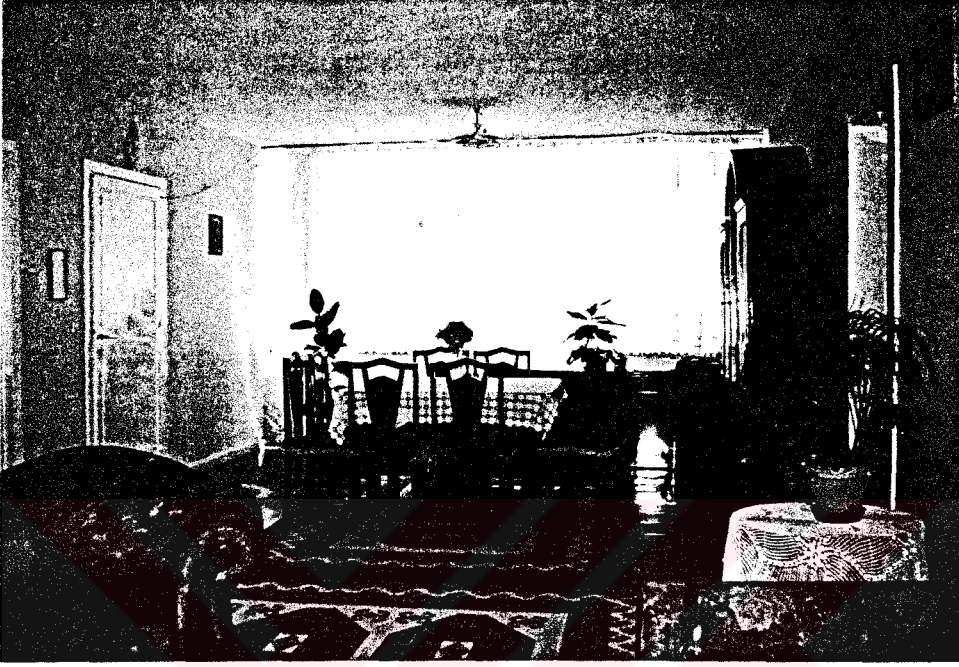
FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nin Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

BLOK : 2

TIP : C

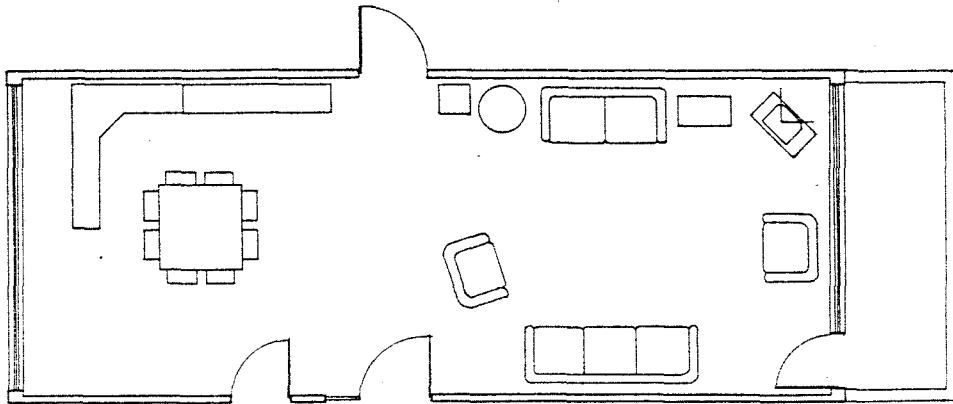
K. NO : 1

KAT : Alt

Ö. NO : 20

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
				●		

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : C

KAT : Alt

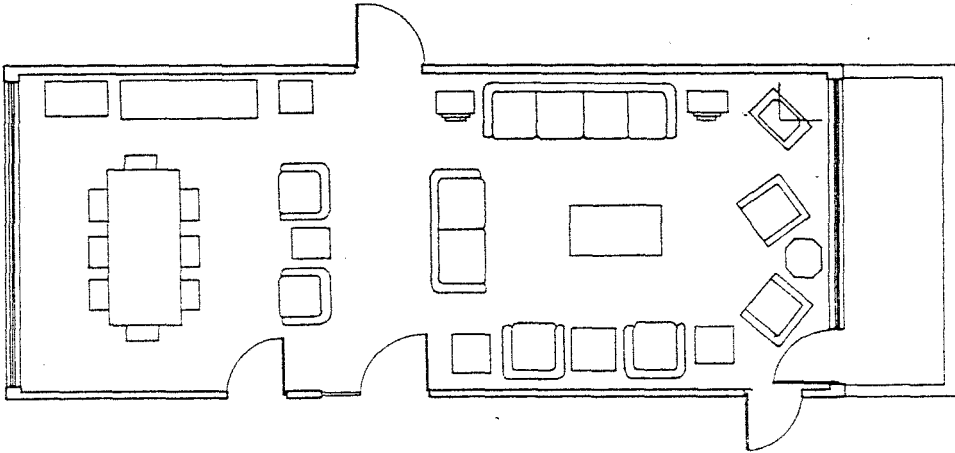
BLOK : 4

K. NO : 1

Ö. NO : 21

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

BLOK : 5

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

TIP : C

K. NO : 4

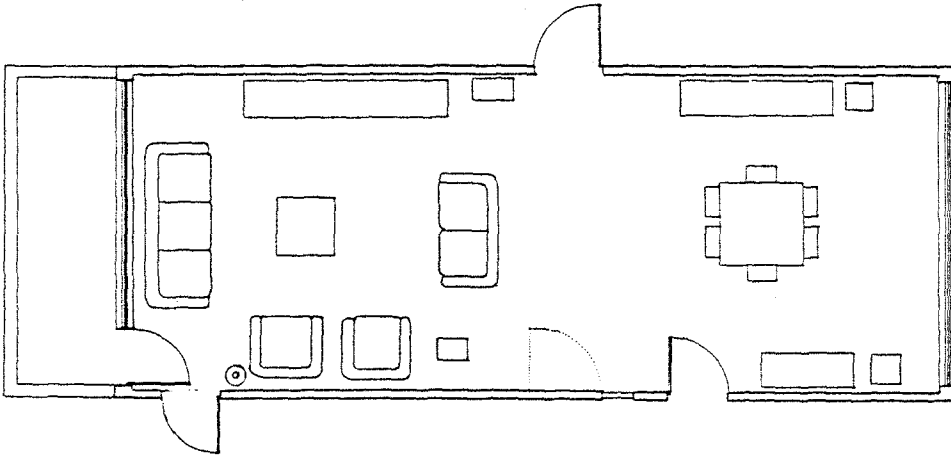
FERAH

SİKINTI VERİCİ

KAT : Ara

Ö. NO : 22

çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

BLOK : 2

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

TIP : C

K. NO : 2

FERAH

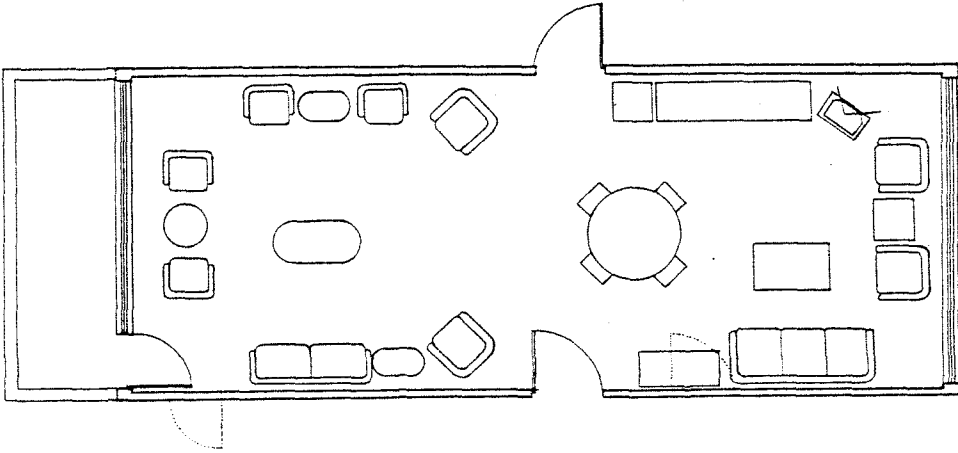
SIKINTI VERİCİ

KAT : Ara

Ö. NO : 23

çok orta az eşdeğer az orta çok

●

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : C

KAT : Ara

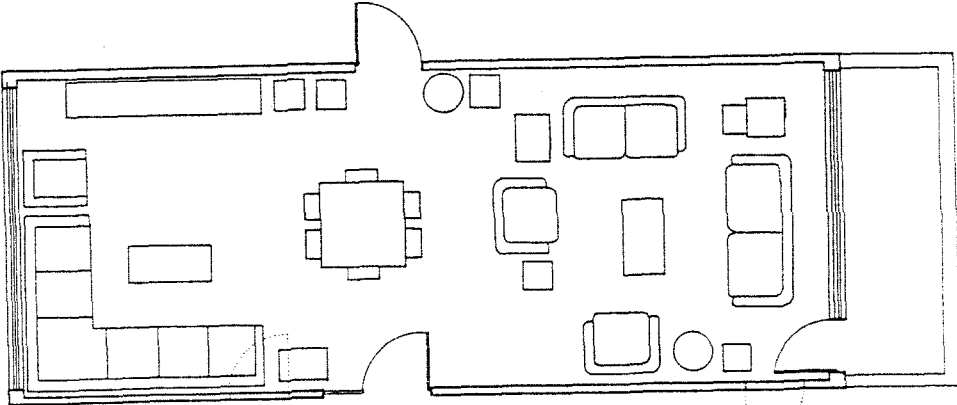
BLOK : 2

K. NO : 1

Ö. NO : 24

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : C

KAT : Üst

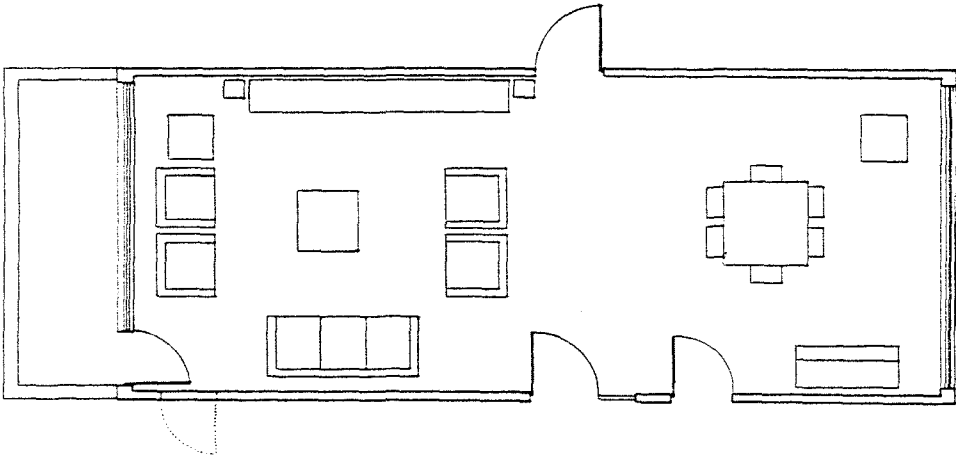
BLOK : 2

K. NO : 6

Ö. NO : 25

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nin Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI

TIP : C

KAT : Üst

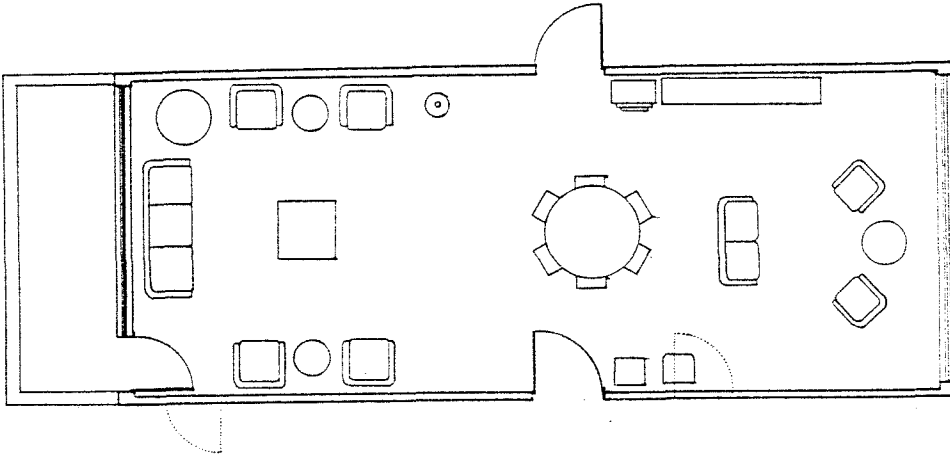
BLOK : 5

K. NO : 5

Ö. NO : 26

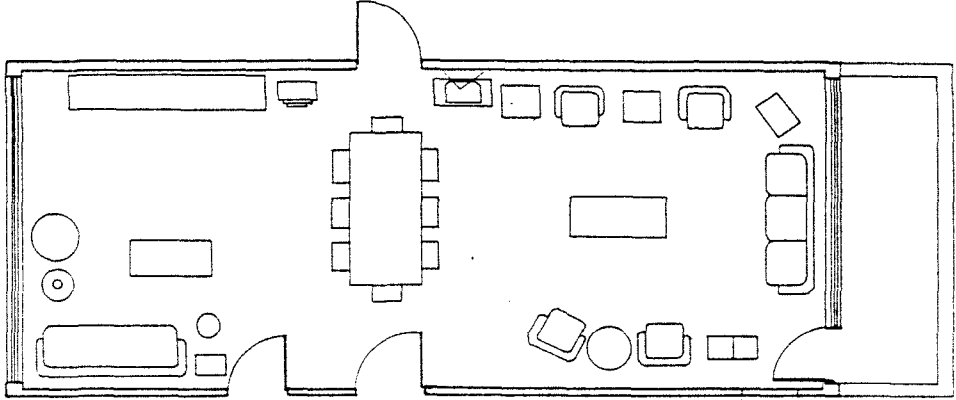
DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SIKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

K.T.Ü. LOJMANLARINDA YAŞAMA MEKANLARI																										
																										
ALAN : K.T.Ü. LOJMANLARI		BLOK : 2		DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th colspan="3">FERAH</th> <th colspan="3">SİKINTI VERİCİ</th> </tr> <tr> <th>çok</th> <th>orta</th> <th>az</th> <th>eşdeğer</th> <th>az</th> <th>orta</th> <th>çok</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>●</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			FERAH			SİKINTI VERİCİ			çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok		●					
FERAH			SİKINTI VERİCİ																							
çok	orta	az	eşdeğer				az	orta	çok																	
	●																									
TIP : C		K. NO : 7																								
KAT : Üst		Ö. NO : 27																								
																										
Ölçek : 1/100																										

Tablo 7. Akçaabat Geleneksel Konutlarında Yaşama Mekanları.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

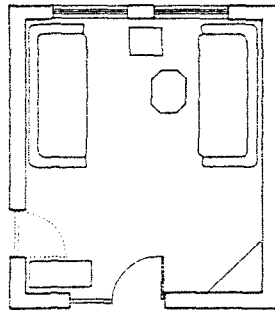
SOK : Kazancıoğlu

K. NO : 7/1

Ö. NO : 1

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Çolaklı

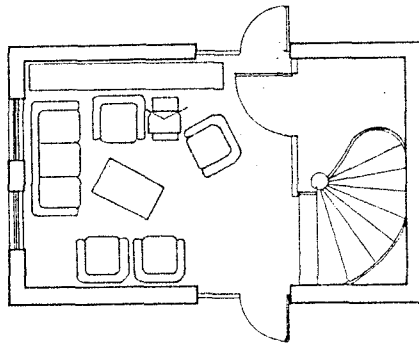
SOK : Başak

K. NO : 6

Ö. NO : 2

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

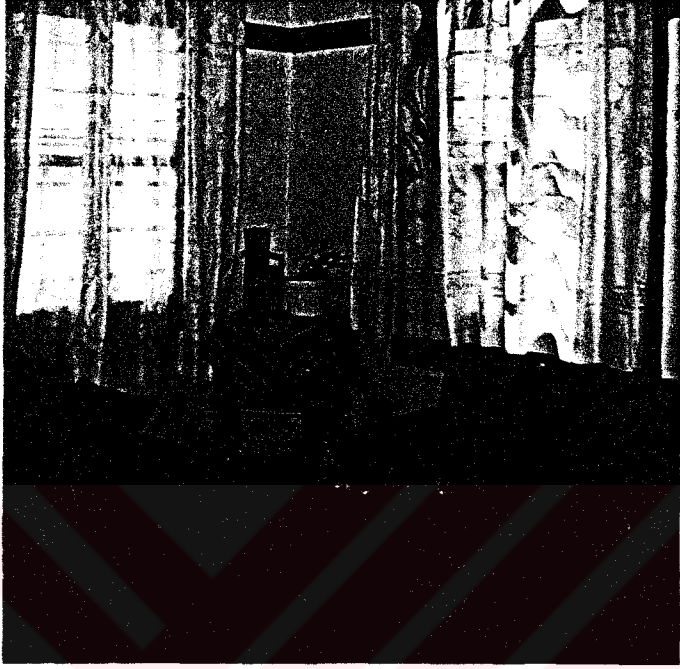
FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
			●			

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

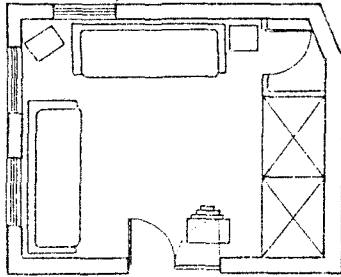
SOK : Yenicami

K. NO : 3

Ö. NO : 3

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SIKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
				●		

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Dürbinar

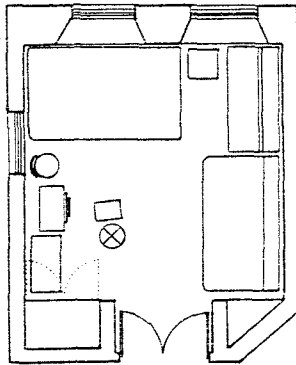
SOK : Harmanlı

K. NO : 77

Ö. NO : 4

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
				●		

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Dürbinar

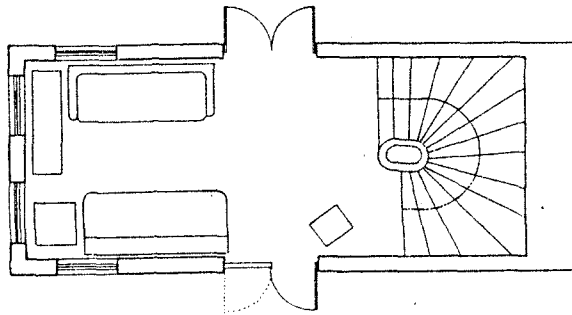
SOK : Cami

K. NO : 18

Ö. NO : 5

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
					●	

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

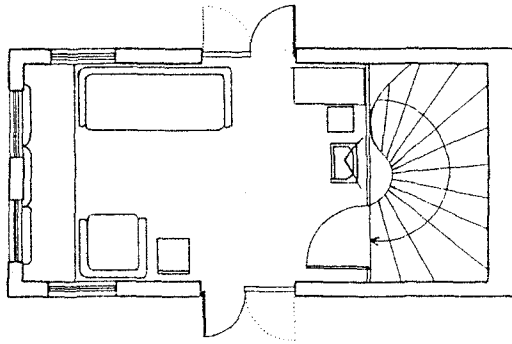
SOK : Sirt

K. NO : 27

Ö. NO : 6

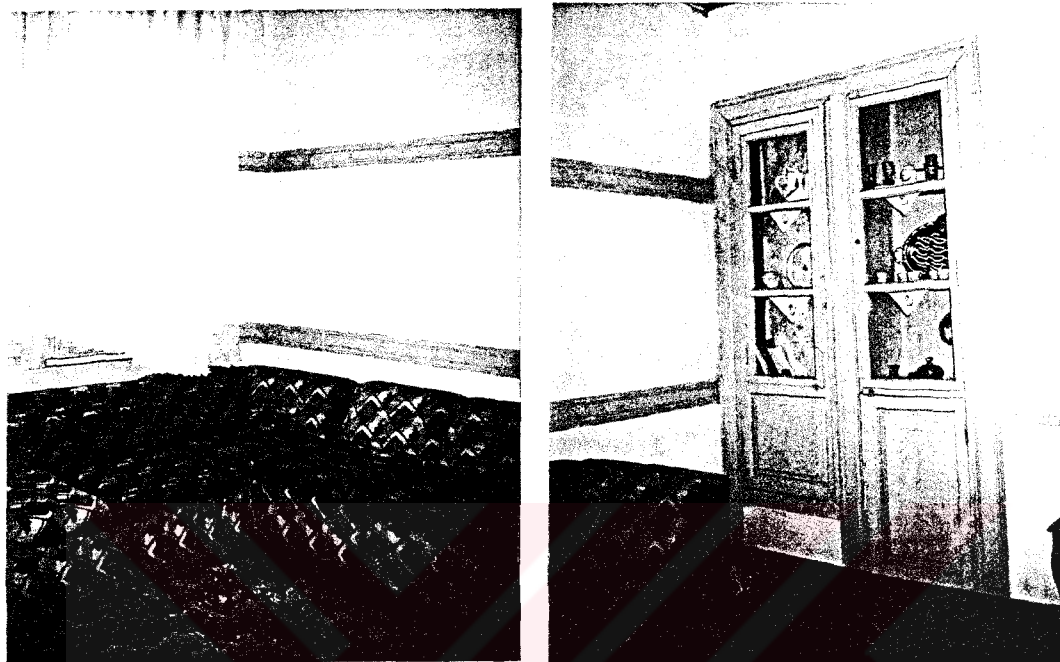
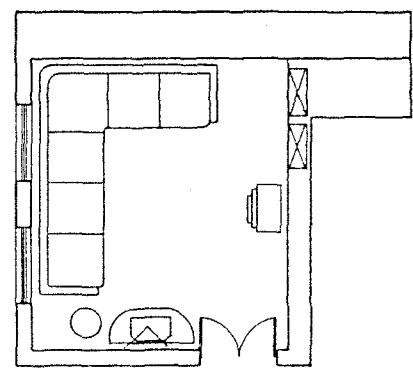
DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI						
						
ALAN : AKÇAABAT		SOK : Hacimesut		DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ		
MAH : Dürbinar		K. NO : 4		FERAH		SIKINTI VERİCİ
		Ö. NO : 7		çok	orta	az
				eşdeğer	az	orta
				☐	☐	☐
				☒	☐	☐
						
Ölçek : 1/100						

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

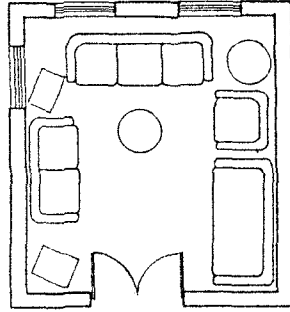
SOK : Kazancıoğlu

K. NO : 7/2

Ö. NO : 8

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Nefsipulathane

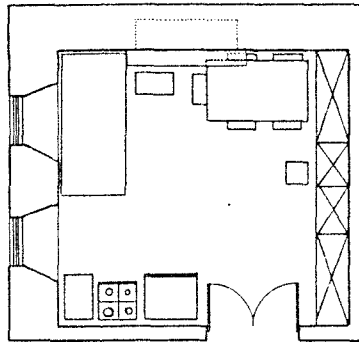
SOK : Tarakcıođlu

K. NO : 6

Ö. NO : 9

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok

Ölçek : 1/100

Tablo 6'nın Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

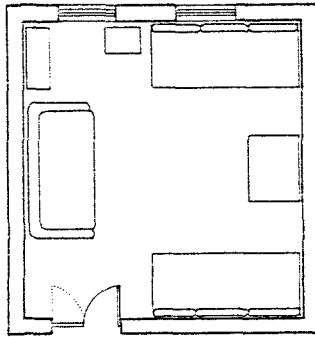
SOK : Kazancıoğlu

K. NO : 12

Ö. NO : 10

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Çolaklı

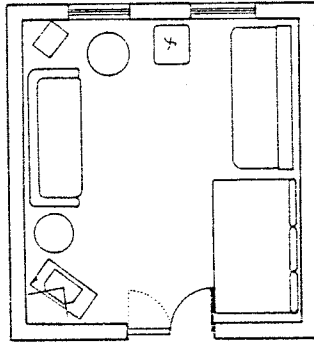
SOK : Çeşme

K. NO : 4

Ö. NO : 11

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SIKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

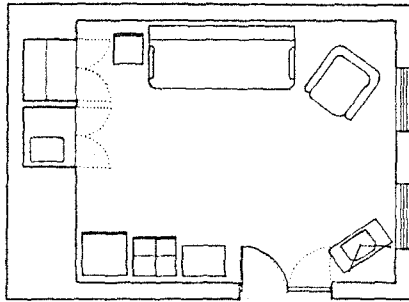
SOK : Sirt

K. NO : 9

Ö. NO : 12

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

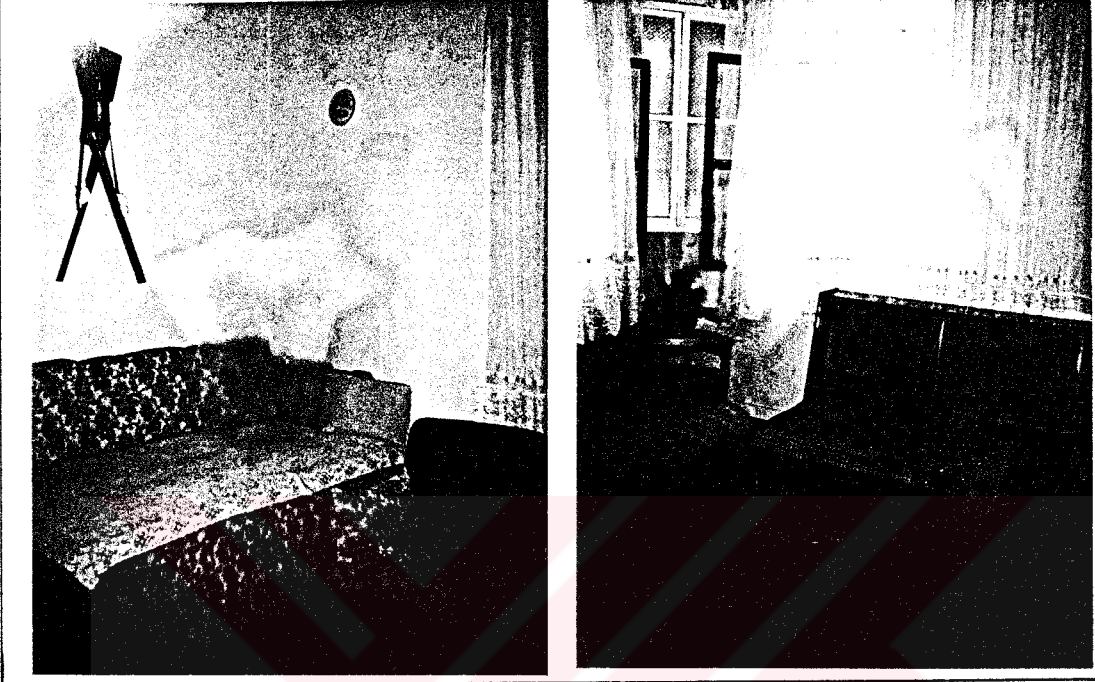
FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Nefsipulathane

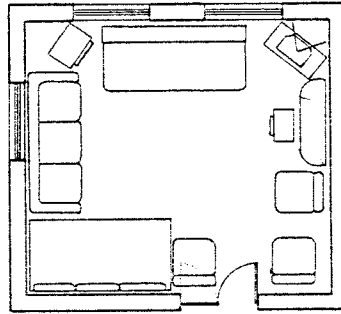
SOK : Piyale

K. NO : 10

Ö. NO : 13

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

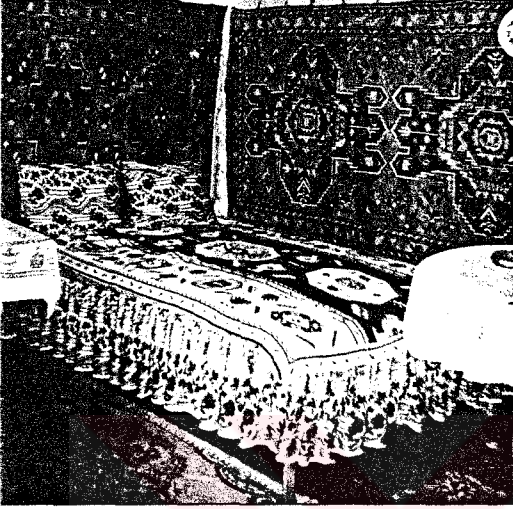

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Nefsipulathane

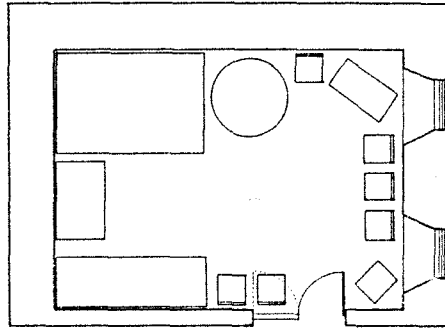
SOK : Dik

K. NO : 6

Ö. NO : 14

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
		●				

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Dürbinar

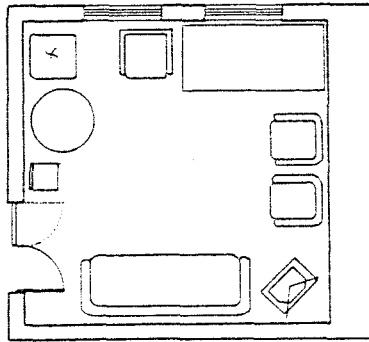
SOK : Cami

K. NO : 2

Ö. NO : 15

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
		●				

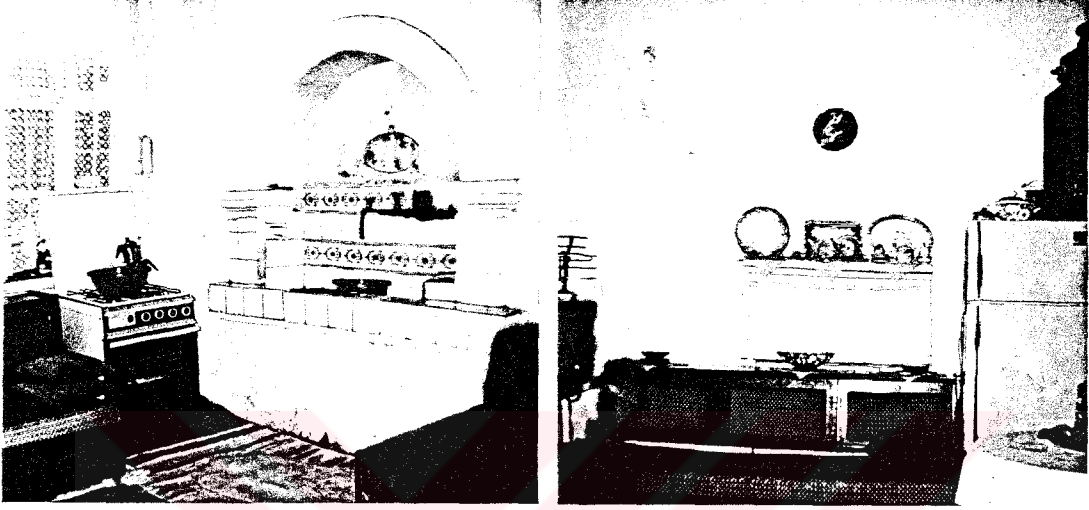

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

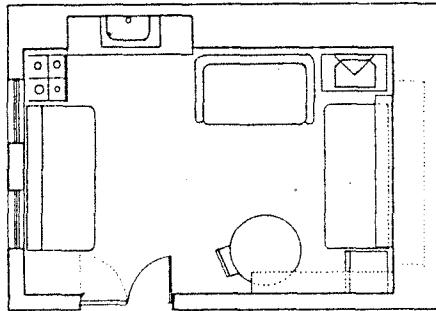
SOK : Sirt

K. NO : 38

Ö. NO : 16

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
		●				

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

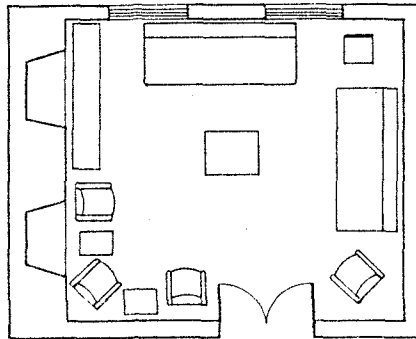
SOK : Demirci

K. NO : 2

Ö. NO : 17

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

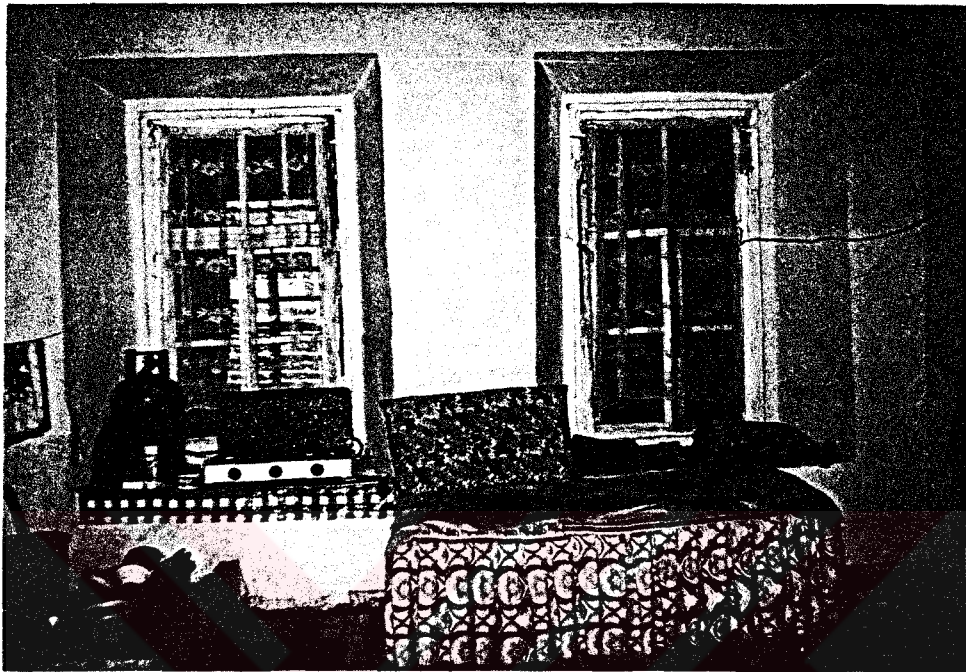
FERAH			eşdeğer	SİKINTI VERİCİ		
çok	orta	az		az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Çolaklı

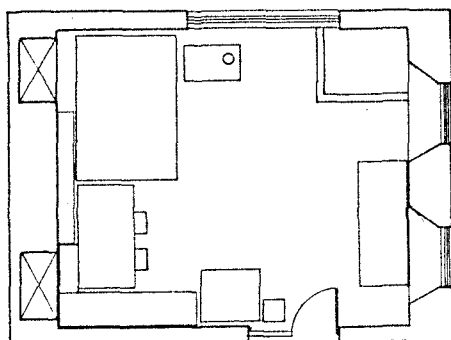
SOK : Başak

K. NO : 4

Ö. NO : 18

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH				SIKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
	●					

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Çolaklı

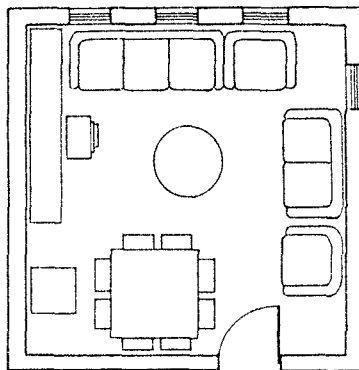
SOK : Başak

K. NO : 1

Ö. NO : 19

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
		●				

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

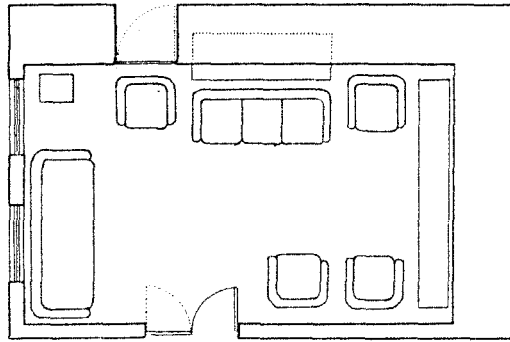
SOK : Dutlu

K. NO : 8

Ö. NO : 20

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
		●				

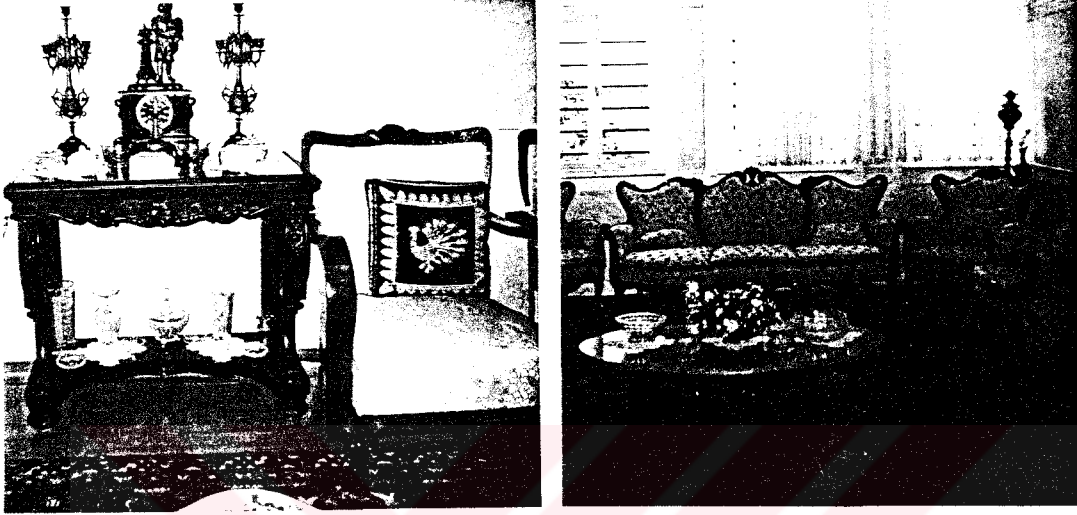

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Dürbinar

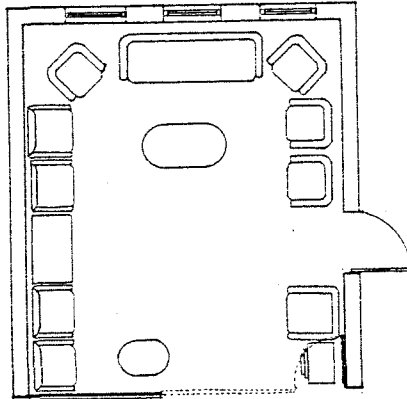
SOK : Cami

K. NO : 40

Ö. NO : 21

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

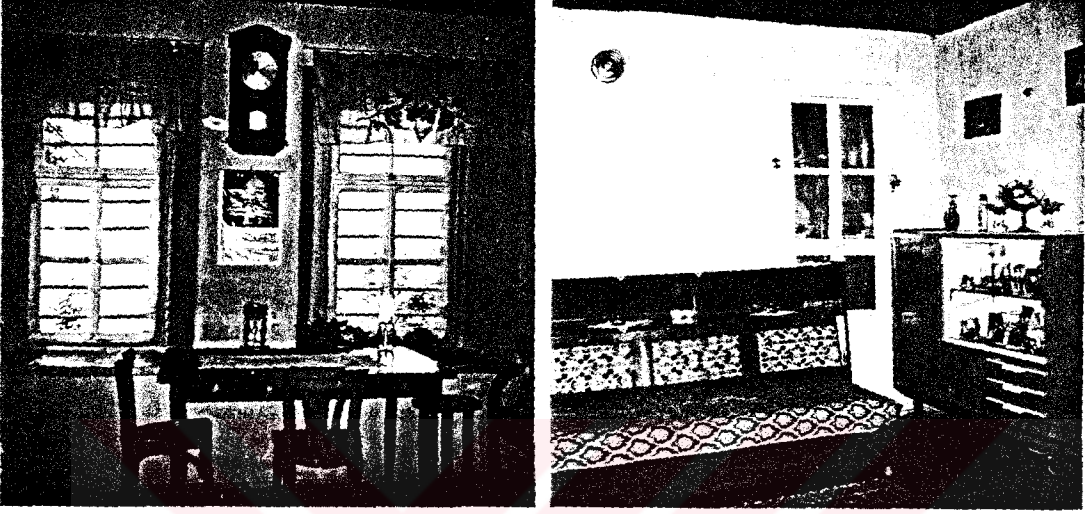
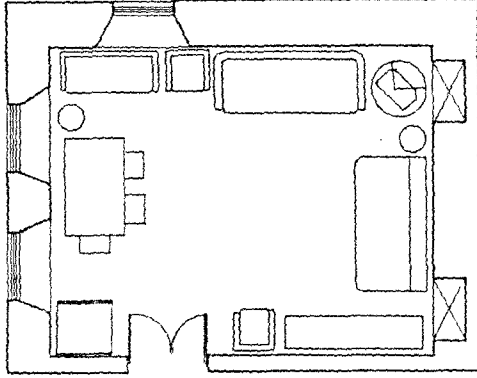
FERAH				SIKINTI VERİCİ		
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

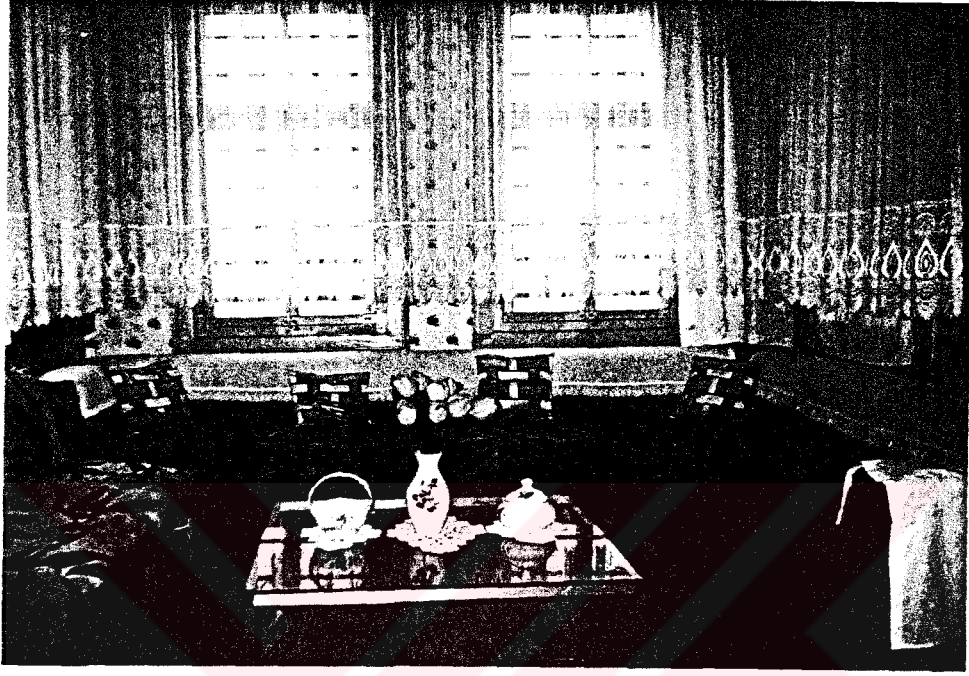

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI						
						
ALAN : AKÇAABAT MAH : Nefsipulathane		SOK : Piyale K. NO : 23/A Ö. NO : 22		DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ		
				FERAH		SIKINTI VERİCİ
				çok	orta	az
				eşdeğer	az	orta
				●		
						
Ölçek : 1/100						

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Nefsipulathane

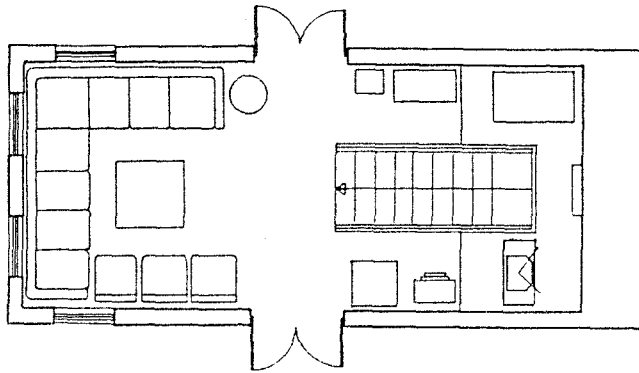
SOK : Piyale

K. NO : 21

Ö. NO : 23

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

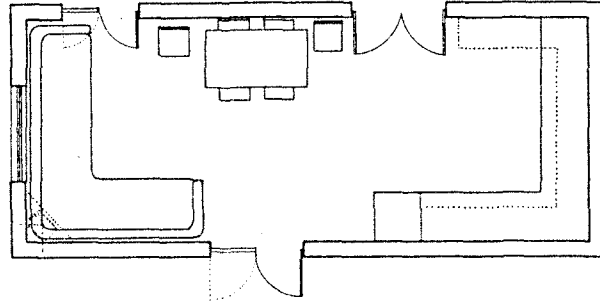
SOK : Mektep

K. NO : 2

Ö. NO : 24

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Çolaklı

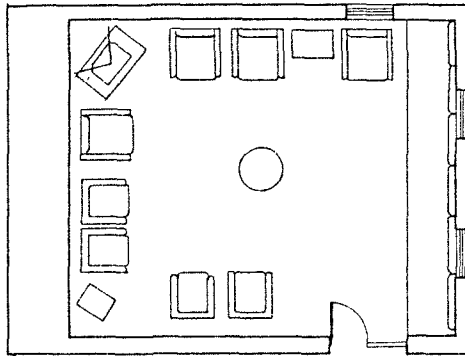
SOK : Çeşme

K. NO : 5

Ö. NO : 25

DENEĞİN, MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

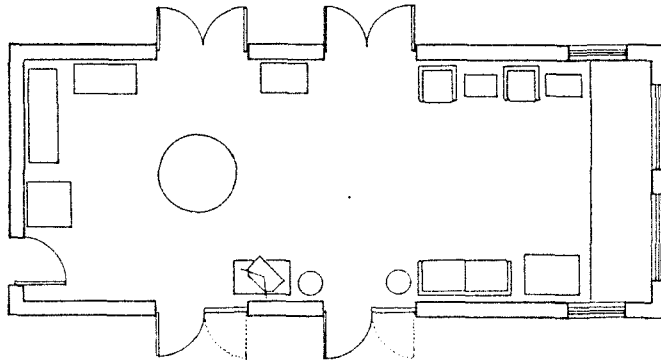
SOK : Sirt

K. NO : 12

Ö. NO : 26

DENEĞİN, MEKANINA AİT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

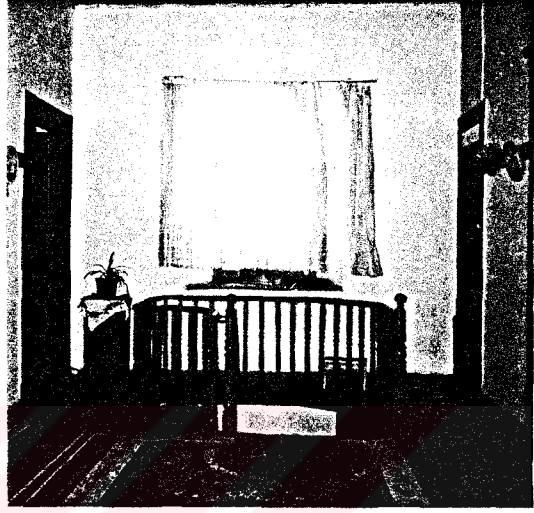
FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

Tablo 7'nin Devamı.

AKÇAABAT GELENEKSEL KONUT YAŞAMA MEKANLARI

ALAN : AKÇAABAT

MAH : Ortamahalle

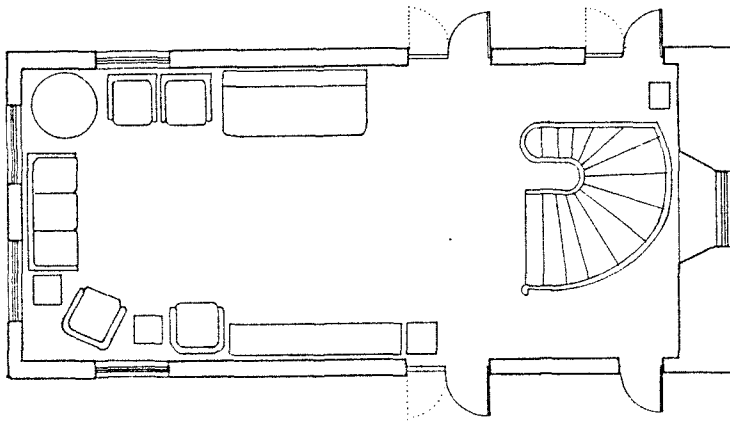
SOK : Sırt

K. NO : 22

Ö. NO : 27

DENEĞİN. MEKANINA AIT FERAHLIK
DEĞERLENDİRMESİ

FERAH			SİKINTI VERİCİ			
çok	orta	az	eşdeğer	az	orta	çok
●						

Ölçek : 1/100

3. BULGULAR

Alan çalışması ve görüşme çalışmaları sırasında elde edilen bulgular incelenmiş ve tablolar halinde verilmiştir.

İnceleme işlemi 4 aşamada gerçekleştirilmiştir.

3.1. Yaşama Mekanlarının Mekan Düzeyindeki Özellikleri İle İlgili Bulgular

- K.T.Ü. Lojmanları'nda yaşayan deneklerin yaşama mekanları ile ilgili bilgilerin ve deneklerin mekan özelliklerine ait görüşlerinin incelenmesi: Bu mekanların alanları, kat yükseklikleri, tavan ve duvar renkleri, pencere yönü, pencere yerleri ve döşeme malzemeleri ile deneklerin bunlar hakkındaki görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

- Akçaabat Geleneksel Konutları'nda yaşayan deneklerin yaşama mekanları ile ilgili bilgilerin ve deneklerin mekan özelliklerine ait görüşlerinin incelenmesi: Bu mekanların alanları, kat yükseklikleri, tavan ve duvar renkleri, pencere yönü ve yerleri ve döşeme malzemeleri ile deneklerin bunlar hakkındaki görüşleri Tablo 9'da verilmiştir.

3.2. Yaşama Mekanlarının Donatı Özellikleri İle İlgili Bulgular

- K.T.Ü. Lojmanları'nda yaşayan deneklerin yaşama mekanlarında yer alan donatılarla ilgili bilgilerin ve deneklerin donatı özelliklerine ait görüşlerinin incelenmesi: Bu donatıların malzemeleri, renkleri ve boyutları ile deneklerin bunlar hakkındaki görüşleri Tablo 10'da verilmiştir.

- Akçaabat Geleneksel Konutları'nda yaşayan deneklerin yaşama mekanlarında yer alan donatılarla ilgili bilgilerin ve deneklerin donatı özelliklerine ait görüşlerinin incelenmesi: Bu donatıların malzemeleri, renkleri ve boyutları ile deneklerin bunlar hakkındaki görüşleri Tablo 11'de verilmiştir.

3.3. Deneklerin, Kendi Yaşama Mekanlarına Ait Ferahlık Değerlendirmeleri İle İlgili Bulgular

- K.T.Ü. Lojmanları'nda yaşayan deneklerin kendi yaşama mekanları ile ilgili ferahlık değerlendirmeleri incelenmiş ve Tablo 12'de verilmiştir.
- Akçaabat Geleneksel Konutları'nda yaşayan deneklerin yaşama mekanları ile ilgili ferahlık değerlendirmeleri incelenmiş ve Tablo 13'de verilmiştir.

3.4. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin İstekleri İle İlgili Bulgular

- K.T.Ü. Lojmanları'nda yaşayan deneklerin yaşama mekanlarının daha ferah olması için isteklerinin incelenmesi: Bunlar mekan düzeyinde üç gruba, donatı düzeyinde iki gruba ayrılarak Tablo 14'de verilmiştir.
- Akçaabat Geleneksel Konutları'nda yaşayan deneklerin yaşama mekanlarının daha ferah olması için isteklerinin incelenmesi: Bunlar mekan düzeyinde dört gruba, donatı düzeyinde iki gruba ayrılarak Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 8. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Yaşama Mekanları İle İlgili Bilgiler ve Deneklerin Mekana Ait Görüşleri.

T ₈		YAŞAMA MEKANI İLE İLGİLİ BİLGİLER ve DENEKLERİN BEĞENİ DURUMLARI																												
		ALANI (M ²)						KAT YÜKSEKLİ		TAVAN RENGİ				DUVAR RENGİ			PENCERE YÖNÜ				PENCERE YERİ		DÖŞEME MALZEMESİ							
ÇALIŞMA ALANI	DENEKLER	24,00	26,00	44,00	KÜÇÜK BULUYOR	NORMAL BULUYOR	BÜYÜK BULUYOR	2,55-2,60	DİĞER	BEYAZ	DİĞER	BEĞENİYOR	BEĞENMİYOR	BEYAZ	ŞAMPANYA	BEĞENİYOR	BEĞENMİYOR	KUZEY	DOĞU	BATI	GÜNEY	ENİNE	BOYUNA	MARLEY+ DUZ HALI	MARLEY+ DES. HALI	BOY. BOYA HALİFLEKS	HALİFLEKS DES. HALI	BEĞENİYOR	BEĞENMİYOR	
		A TİPİ LOJMANLAR	1	●			●			●		●		●		●	●			●					●		●			
2	●				●			●		●		●		●	●			●					●		●				●	
3	●				●			●		●		●		●	●			●					●		●				●	
4			●		●			●		●		●		●	●		●	●					●		●				●	
5			●		●			●		●		●		●	●		●	●					●		●				●	
6			●			●		●		●		●		●	●		●	●						●				●		●
7			●		●			●		●		●		●	●		●	●						●				●		●
8			●		●			●		●		●		●	●		●	●						●				●		●
9			●			●		●		●		●		●	●		●	●						●			●		●	●
B TİPİ LOJMANLAR	10		●		●		●		●		●		●	●		●	●					●					●		●	
	11		●		●		●		●		●		●	●		●	●					●				●		●		●
	12		●			●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	13		●		●		●		●		●		●	●		●	●										●		●	
	14		●			●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	15		●		●		●		●		●		●	●		●	●										●		●	
	16		●			●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	17		●		●		●		●		●		●	●		●	●								●			●		●
	18		●		●		●		●		●		●	●		●	●										●		●	
C TİPİ LOJMANLAR	19			●		●		●		●		●		●	●		●	●				●					●		●	
	20			●		●		●		●		●		●	●		●	●								●		●		●
	21			●		●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	22			●		●		●		●		●		●	●		●	●								●		●		●
	23			●		●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	24			●		●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	25			●		●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	26			●		●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
	27			●		●		●		●		●		●	●		●	●									●		●	
TOPLAM	3	15	9	13	14	0	27	0	27	0	27	0	18	9	22	5	27	0	0	9	18	9	1	10	6	10	11	16		

Tablo 9. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Yaşama Mekanları İle İlgili Bilgiler ve Deneklerin Mekana Ait Görüşleri.

T ₉		YAŞAMA MEKANI İLE İLGİLİ BİLGİLER ve DENEKLERİN BEĞENİ DURUMLARI																																			
ÇALIŞMA ALANI	DENEKLER	ALANI (m ²)			KAT YÜKSEKLİ			TAVAN RENGİ			DUVAR RENGİ						PENCERE YÖNÜ				PENCERE YERİ		DÖŞEME MALZEMESİ														
		10-14,9	15-19,9	20-24,9	KÜÇÜK BULLUYOR	NORMAL BULLUYOR	BÜYÜK BULLUYOR	2,55-3,15	3,20-3,80	BEYAZ-GRİ	KAHVE	BEĞENİYOR	BEĞENMİYOR	BEYAZ	ŞAMPANYA	MAVİ	PEMBE	LEYLAK	BEĞENİYOR	BEĞENMİYOR	KUZEY	DOĞU	BATI	GÜNEY	ENİNE	BOYUNA	KOYU R. HALİ	AHŞAP+ DES. HALİ	MUŞAMBA DES. HALİ	AÇIK RENK HALİ	KALEBODUR DES. HALİ	BEĞENİYOR	BEĞENMİYOR				
A TİPİ AKÇAABAT GEL. KONUTLARI	1	●			●			●			●				●					●					●		●								●		
	2	●			●				●		●				●						●				●			●							●		
	3	●			●				●					●						●				●				●							●		
	4	●				●			●		●									●				●					●						●		
	5	●			●				●		●				●						●				●				●							●	
	6	●				●				●		●									●				●				●							●	
	7	●			●				●		●										●				●				●							●	
	8	●			●				●		●					●					●				●		●									●	
	9	●				●				●		●									●				●											●	
	10	●			●				●			●									●				●				●							●	
	11	●			●				●		●					●					●				●				●								●
	12	●				●			●		●					●					●				●				●								●
	13	●			●				●		●							●			●				●				●								●
B TİPİ A. G. KON.	14		●		●			●			●									●				●				●								●	
	15		●		●			●		●										●				●				●									●
	16		●			●		●		●										●				●				●									●
	17		●			●		●		●										●				●				●									●
	18		●			●		●		●										●				●				●									●
	19		●		●			●		●										●				●				●									●
	20		●			●		●		●										●				●				●									●
C TİPİ A. G. KON.	21			●				●		●										●				●				●								●	
	22			●				●		●					●					●				●				●									●
	23			●				●		●										●				●				●									●
	24			●				●		●										●				●				●									●
	25			●				●		●										●				●				●									●
	26			●				●		●										●				●				●									●
	27			●				●		●										●				●				●									●
TOPLAM	13	7	7	12	15	0	13	14	17	10	17	10	9	9	6	2	1	19	8	13	14	0	0	22	5	3	16	4	2	2	9	18					

Tablo 12. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Kendi Yaşama Mekanları İle İlgili Ferahlık Değerlendirmeleri.

T12		DENEKLERİN, YAŞAMA MEKANLARI İLE İLGİLİ FERAHLIK DEĞERLENDİRMELERİ						
ÇALIŞMA ALANI	DENEKLER	FERAH			EŞDEĞER	SİKINTI VERİCİ		
		ÇOK	ORTA	AZ		AZ	ORTA	ÇOK
A TİPİ LOJMANLAR	1				●			
	2		●					
	3			●				
	4	●						
	5		●					
	6		●					
	7		●					
	8		●					
	9		●					
B TİPİ LOJMANLAR	10		●					
	11		●					
	12		●					
	13		●					
	14	●						
	15				●			
	16		●					
	17	●						
	18		●					
C TİPİ LOJMANLAR	19		●					
	20					●		
	21		●					
	22		●					
	23	●						
	24		●					
	25	●						
	26	●						
	27		●					
TOPLAM		6	17	1	2	1	0	0

Tablo 13. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Kendi Yaşama Mekanları İle İlgili Ferahlık Değerlendirmeleri.

T13		DENEKLERİN, YAŞAMA MEKANLARI İLE İLGİLİ FERAHLIK DEĞERLENDİRMELERİ						
ÇALIŞMA ALANI	DENEKLER	FERAH			EŞDEĞER	SİKINTI VERİCİ		
		ÇOK	ORTA	AZ		AZ	ORTA	ÇOK
A TİPİ AKÇAABAT GEL. KON.	1		●					
	2				●			
	3					●		
	4					●		
	5						●	
	6	●						
	7		●					
	8		●					
	9		●					
	10	●						
	11		●					
	12	●						
	13		●					
B TİPİ A. G. KON.	14			●				
	15			●				
	16			●				
	17		●					
	18		●					
	19		●					
	20		●					
C TİPİ A. G. KON.	21	●						
	22		●					
	23	●						
	24	●						
	25	●						
	26	●						
	27	●						
TOPLAM		9	11	3	1	2	1	0

Tablo 14. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin İstekleri.

T14		DENEKLERİN, YAŞAMA MEKANLARININ DAHA FERAH OLMASI İÇİN İSTEKLERİ				
		MEKAN DÜZEYİNDE			DONATI DÜZEYİNDE	
ÇALIŞMA ALANI	DENEKLER	DAHA BÜYÜK OLMASI	DUVAR RENGİNİN BEYAZ OLMASI	AÇIK-DÜZ R. BOY.-BOYA HALİFLEKS OLMASI	KÜÇÜK BOYUTLU OLMASI	AÇIK RENKLİ OLMASI
A TIPI LOJMANLAR	1	●	●	●	●	●
	2	●		●		
	3	●		●		●
	4	●	●	●	●	
	5	●	●	●	●	●
	6				●	●
	7	●	●	●	●	
	8	●	●	●	●	●
	9				●	●
B TIPI LOJMANLAR	10	●	●			
	11	●				●
	12			●	●	
	13	●			●	
	14			●		●
	15	●		●	●	●
	16	●		●	●	●
	17	●		●	●	●
	18	●		●	●	
C TIPI LOJMANLAR	19			●		
	20		●	●		●
	21			●		●
	22					●
	23					
	24					●
	25					
	26					
	27					●
TOPLAM		14	7	16	13	16

Tablo 15. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin İstekleri.

T15		DENEKLERİN, YAŞAMA MEKANLARININ DAHA FERAH OLMASI İÇİN İSTEKLERİ					
		MEKAN DÜZEYİNDE				DONATI DÜZEYİNDE	
ÇALIŞMA ALANI	DENEKLER	DAHA BÜYÜK OLMASI	TAVAN RENGİNİN BEYAZ OLMASI	DUVAR RENGİNİN BEYAZ OLMASI	AÇIK-DÜZ R. BÖY.-BOYA HALİFLEKS OLMASI	KÜÇÜK BOYUTLU OLMASI	AÇIK RENKLİ OLMASI
A TİPİ AKÇAABAT GEL. KON.	1	●	●	●	●		
	2	●		●	●	●	
	3	●	●	●	●	●	●
	4				●	●	●
	5	●		●	●	●	●
	6		●	●		●	●
	7	●			●		●
	8	●		●	●		●
	9				●		●
	10	●	●	●	●	●	●
	11	●	●	●	●	●	●
	12						●
	13	●			●	●	●
B TİPİ A. G. KON.	14	●	●		●	●	●
	15	●				●	●
	16			●	●		●
	17	●		●	●	●	●
	18		●		●	●	●
	19	●	●	●	●		
	20			●	●	●	●
C TİPİ A. G. KON.	21						
	22		●	●	●	●	●
	23						●
	24			●			
	25		●		●		●
	26			●	●		●
	27				●		●
TOPLAM		13	10	15	21	14	22

İncelenen yaşama mekanları ve donatıları birbirinden farklı büyüklük ve özellikte olduklarından; yani aralarında sabit faktör bulunmadığı için bir sonuca gidilemeyeceği düşüncesiyle bütün donatılar değerlendirmeye alınmamıştır. Konutlarda en çok rastlanan donatılar tez kapsamına alınmıştır.

İncelenen bu konutlardan K.T.Ü. Lojmanlarındakiler yaşama mekanı olarak salonu tercih ederlerken, Akçaabat'takilerin bir bölümü zemin kattaki mutfağı veya bir odayı, bir bölümü ise üst kattaki sofayı veya büyük bir odayı tercih etmişlerdir.

Tez konusu sınırları içinde bulunmadığı için tablolarda verilmeyen fakat deneklerin ferahlığa ilişkin olarak mekanları ile ilgili olarak belirttikleri şu kavramlar da dikkati çekmiştir:

- Denekler mekanların ferah olması için, donatılar arasında renk uyumunun olması, açık ve net kavranabilen, sade hatlardan oluşan donatıların bulunması, donatı sayı ve büyüklüklerinin mekan alanı ile orantılı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

- Mekanların manzaraya bakmasının, buna bağlı olarak pencerelerde manzaranın kolayca algılanabilmesine olanak verecek, kısa açık renk tül kullanılmasının o mekanları ferahlatacağı belirtilmiştir. Hatta mekanda yoğun renk ve sayıda donatı ve eleman bulunsa da mekanın geniş pencere ve manzaralı olmasının o mekanı ferahlatabileceği de Alan Çalışması sırasında gözlemlenmiştir.

- K.T.Ü. Lojmanlarının B Tipi konutlarındaki denekler yaşama mekanlarında da bulunan balkon girintisinden memnun olmadıklarını, bu durumun mekanın kullanımını ve ferahlığını olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca B ve C Tiplerinde pencere ve balkon üstlerine rastlayan üst kat balkonlarının gölge oluşturduğunu ve mekan ferahlığının olumsuz yönde etkilendiğini belirtmişlerdir. Bu yüzden konutlardan üst katlarda bulunan ve balkon üstü örtüsü bulunmayanların ferahlık dereceleri daha yüksek çıkmıştır.

- Lojmanların C Tipinde 20 numaralı örnek olarak yer alan konut, m²'si büyük olmasına ve aynı tipteki diğer konutlar sahiplerince orta ve çok ferah olarak değerlendirilmesine rağmen az sıkıntı verici olarak değerlendirilmiştir. Denek, bunun sebebinin mekanın kuzeyinde ve güneyinde yer alan ağaçların mekanda bol gölge oluşturması olduğunu belirtmiştir. Akçaabat'ta yaşama mekanı alt katta bulunan konutlardan bir kısmında da durum aynıdır. Pencere önüne rastlayan

ağaçlar gölge unsuru olduğundan mekan az ışık almakta ve ferahlığı olumsuz yönde etkilenmektedir.

- Hem Lojmanlar hem de Akçaabat'taki deneklerin bir kısmı mekanlarında bulunan donatıların çok yer kaplamasından şikayetçi olmuşlardır. Bunların çoğunu; mekan alanı küçük olan konutlar ve buna bağlı olarak donatı boyutları büyük olan konutlar oluşturmaktadır.

- Akçaabat'taki Alan Çalışması sonucunda elde edilen bulgulardan biri de, oradaki Geleneksel Konutlar'ın hepsinin bahçe içerisinde oluşudur. İklimin de elverişli olması ile yaşam doğa ile iç içedir. Bu nedenle konutların çoğunda alt katlardaki yaşama mekanları devamlı açık duran giriş mekanı ile doğanın uzantısı görünümündedir. Yapılar sokağa sırtlarını dönmüş, bol pencereli geniş cepheler bahçeye yönlendirilmiştir. Bu yüzden bu konutlarda yaşayan deneklerin çoğu konutlarını genelde "ferah" kavramına karşılık gelen "havadar" sıfatı ile nitelendirmişlerdir.

- Amaçlarından biri, insanların yaşama mekanları ile ilgili beğeni ve eğilimlerini saptamak olan bu çalışmadaki görüşmeler sırasında dikkati çeken konulardan biri; Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki denekler için donatı düzeninin önemli olmayışıdır. Konutların bahçeli, havadar oluşu onlar için daha fazla önem taşımaktadır.

- Yaşama mekanları özünü yitirmemiş olan yani geleneksel olarak donatılmış (sedirli, orta alanın boş bırakıldığı) olan Akçaabat Geleneksel Konutları'nda yaşayan insanlar, konutlarının bu durumundan çok memnun olduklarını, mekanlarının çok havadar ve ferah olduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde çeperleri kullanan donatı düzeninin çağdaş yorumu olan L veya U (deneklerin tabiri ile köşeli-dönen) koltuk bulunan konutlardaki denekler de bu durumun odalarını ferahlattığını belirtmişlerdir. Donatıları bu şekilde olmayan deneklere, bu tip donatıları kullansalardı, odalarının daha ferah olup olmayacağı sorulduğunda ise genelde "Tabii ki daha ferah olurdu" yanıtını vermişlerdir. Alınan yanıtlardan, bu tip donatıların mekanları ferahlatabileceği sonucuna gidilebilir.

4. İRDELEME VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde, bulgular bölümünde verilen tablolardaki her faktör ayrı ayrı irdelenmiş ve değerlendirilmiştir. İrdeme ve değerlendirme işlemi 4 aşamada gerçekleştirilmiştir.

4.1. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Mekan Düzeyindeki Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi

- K.T.Ü. Lojmanları'ndaki deneklerin yaşama mekanlarının büyüklüğü, tavan rengi, duvar rengi ve döşeme malzemesi ile ilgili görüşleri , bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 16'da verilmiştir.

- Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki deneklerin yaşama mekanlarının büyüklüğü, tavan rengi, duvar rengi ve döşeme malzemesi ile ilgili görüşleri, bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 17'de verilmiştir.

4.2. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Donatı Özellikleri İle İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi

- K.T.Ü. Lojmanları'ndaki deneklerin yaşama mekanlarında yer alan donatıların renkleri ve büyüklükleri ile ilgili görüşleri, bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 18'de verilmiştir.

- Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki deneklerin yaşama mekanlarında yer alan donatıların renkleri ve büyüklükleri ile ilgili görüşleri, bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 19'da verilmiştir.

4.3. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Mekan Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi

- K.T.Ü. Lojmanları'ndaki deneklerin yaşama mekanlarının daha büyük olması, duvar renginin beyaz olması ve döşemede açık-düz renk boydan-boya halıfleks olması isteklerinin irdelenmesi; bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 20'de verilmiştir.

- Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki deneklerin yaşama mekanlarının daha büyük olması, tavan renginin beyaz olması, duvar renginin beyaz olması ve döşemede açık-düz renk boydan-boya halıfleks olması isteklerinin irdelenmesi; bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 21'de verilmiştir.

4.4. Deneklerin Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Donatı Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi

- K.T.Ü. Lojmanları'ndaki deneklerin yaşama mekanlarında yer alan donatılarının küçük boyutlu ve açık renkli olması isteklerinin irdelenmesi; bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 22'de verilmiştir.

- Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki deneklerin, yaşama mekanlarında yer alan donatılarının küçük boyutlu ve açık renkli olması isteklerinin irdelenmesi; bunların konut tiplerine göre dağılımı ve yüzde (%) değerlendirmeleri Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 16. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin Yaşama Mekanlarının Mekan Düzeyindeki Özellikleri ile İlgili Görüşlerinin İrdelenmesi.

YAŞAMA MEKANLARININ BÜYÜKLÜĞÜ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER				
16A	MEKAN ALANI (m ²)	24	KÜÇÜK BULANLAR	NORMAL BULANLAR
		26	3	0
		44	10	5
		TOPLAM	27	14
TOPLAM KONUT SAYISI	3	15	9	27
<ul style="list-style-type: none"> Mekan alanı 24m² olanların 3/3'ü (%100) mekanlarını küçük olarak değerlendirmişlerdir. Toplam denekler içindeki değeri ise 3/27 (%11) dir. Mekan alanı 26m² olanların 10/15'u (%67) mekanlarını küçük olarak değerlendirmişlerdir. Toplam denekler içindeki değeri ise 10/27 (%37) dir. Mekan alanı 26m² olanların 5/15'i (%33) mekanlarını büyüklük açısından normal olarak değerlendirmişlerdir. Toplam denekler içindeki değeri ise 5/27 (%19) dir. Mekan alanı 44m² olanların 9/9'u (%100) mekanlarını büyüklük açısından normal olarak değerlendirmişlerdir. Toplam denekler içindeki değeri ise 9/27 (%33) dir. 				
YAŞAMA MEKANLARININ TAVAN RENGİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER				
16B	TAVAN RENGİ	BEYAZ	BEĞENEN	BEĞENMEYEN
	BEYAZ	27	27	0
<ul style="list-style-type: none"> Tavan renginin beyaz oluşundan deneklerin 27/27'si (%100) memnundur. 				
YAŞAMA MEKANLARININ DUVAR RENGİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER				
16C	DUVAR RENGİ	BEYAZ	BEĞENEN	BEĞENMEYEN
	BEYAZ	18	18	0
	ŞAMPANYA	9	4	5
<ul style="list-style-type: none"> Duvar rengi beyaz olanların 18/18'i (%100) bu renkten memnundur. Duvar rengi şampanya olanların 4/9'ü (%45) bu renkten memnundur. Duvar rengi şampanya olanların 5/9'ü (%55) bu renkten memnun değildir. 				
DÖŞEME MALZEMELERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER				
16D	DÖŞEME MALZEMESİ	TOPLAM SAYISI	BEĞENEN	BEĞENMEYEN
	MARLEY + DÜZ HALI	1	1	0
	MARLEY + DES. HALI	10	0	10
	BOYDAN BOYA HALİFLEKS	6	6	0
HALİFLEKS + DES. HALI	10	4	6	
<ul style="list-style-type: none"> Marley+Düz Halısı olan 1 denek döşeme malzemesinden memnundur. Marley+Desenli Halı olanların 10/10'u (%100) bu durumdan memnun değildir. Boydan-boya halifleks olanların 6/6'sı (%100) bu durumdan memnundur. Halifleks+Desenli Halısı olanların 4/10'ü (%40) bu durumdan memnun, 6/10'si (%60) ise memnun değildir. 				

Tablo 20. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Mekan Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi.

YAŞAMA MEKANININ DAHA BÜYÜK OLMASI İSTEĞİ				
20A	MEKAN ALANI (M ²)	TOPLAM KONT SAYISI	İSTENENLER	
24	24	3	3	
26	26	15	11	
44	44	9	0	
	TOPLAM	27	14	

• Mekanı küçük bulanların 13/13'ü (%100), normal büyüklükte bulanların 1/14'ü (%7) mekanın daha ferah olması için daha büyük olması gerektiğini belirtmişlerdir. Toplam denekler içindeki değeri ise 14/27 (%52) dır.

• Mekan alanı büyük (44m²) olanların 9/9'u (%100) mekanlarının bu açıdan yeterince ferah olduğunu belirtmişlerdir. Toplam içindeki değeri ise 9/27 (%33) dur.

• Mekan alanını normal bulanların 4/14'ü (%28) bu konuda yorum yapmamıştır. Toplam denekler içindeki değeri ise 4/27 (%15) dır.

YAŞAMA MEKANININ DUVAR RENGİNİN BEYAZ OLMASI İSTEĞİ				
20B	MEKAN ALANI (M ²)	TOPLAM SAYISI	DUVARI BEYAZ İSTENENLER	
24	24	3	1	
26	26	15	5	
44	44	9	1	
	TOPLAM	27	7	

• Duvar rengi şampanya olanların 7/9'si (%78) mekanın daha ferah olması için duvar renginin beyaz olması gerektiğini belirtmiştir. Toplam içindeki değeri ise 7/27 (%26) dir.

• Duvar rengi şampanya olanların 2/9'si (%22) mekanlarının ferahlığı için duvar renginin yeterince açık olduğunu belirtmiştir. Toplam içindeki değeri ise 2/27 (%7) dir.

• Duvar rengi beyaz olanların 18/18'i (%100) mekanlarının bu açıdan zaten ferah olduğunu belirtmişlerdir. Toplam denekler içindeki değeri ise 18/27 (%67) dir.

• Sonuç olarak deneklerin hepsi duvarlarının açık renk olmasının mekanı ferahlatacağına belirtmişlerdir.

DÖŞEMEDE AÇIK-DÜZ RENK BOYDAN-BOYA HALIFLEKS İSTEĞİ				
20C	MEKAN ALANI (M ²)	TOPLAM SAYISI	İSTENENLER	
24	24	3	3	
26	26	15	11	
44	44	9	2	
	TOPLAM	27	16	

• Döşemesinde marley+desenli halı bulunanların 10/10'u (%100), Halifleks+desenli halı olanların 6/10'si (%60) döşemede açık-düz renk halı istiyor. Toplam denekler içindeki değeri ise 16/27 (%59) dir.

• Döşemesinde boydan boya halifleks bulunanların 6/6'si (%100), marley+düz halı bulunan 1 denek, halifleks+desenli halı bulunanların 4/10'ü (%40) mekanlarının bu açıdan zaten ferah olduğunu belirtmişlerdir. Toplam denekler içindeki değeri ise 11/27 (%41) dir.

• Sonuç olarak deneklerin 23/27'ü (%85) açık-düz renk boydan-boya halifleksin, 4/27'ü (%15) açık-düz renk boydan-boya halifleks desenli halının mekanı ferahlatacağını belirtmişlerdir.

Tablo 22. K.T.Ü. Lojmanları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Donatı Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi.

DONATILARIN KÜÇÜK BOYUTLU OLMASI İSTEĞİ				
22A				
MESKİN ALAN (M ²)	24	26	44	TOPLAM
TOPLAM KONTROL SAYISI	3	15	9	27
İSTENEN FER	1	12	0	13

- Mekan alanını küçük bulan deneklerin 13/13'ü (%100) mekanın daha ferah olması için donatı boyutlarının küçülmesi gerektiğini belirtmiştir. Toplam içindeki değeri ise 13/27 (%48) tür.
- Donatılarının boyutlarını genelde normal olarak değerlendirenler ve mekana göre az donatısı olanların 5/5'i (%100) bu konuda yorum yapmamışlardır. Bunların toplam denekler içindeki değeri ise 5/27 (%19) dur.
- Mekan alanı en fazla (44m²) olanların 9/9 'u (%100) için bu faktör önem taşımamıştır. Bunların toplam içindeki değeri ise 9/27 (%33) dur.

YAŞAMA MEKANINDAKİ DONATILARIN AÇIK RENKLİ OLMASI İSTEĞİ				
22B				
MESKİN ALAN (M ²)	24	26	44	TOPLAM
TOPLAM KONTROL SAYISI	3	15	9	27

- Mekanındaki donatıları genelde koyu renkli olan 16 denek, mekanlarının daha ferah olması için donatılarının açık renkli olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunların toplam denekler içindeki değeri ise 16/27 (%59) dir.
- Mekanındaki donatıları genelde açık renkli olan 7 denek, mekanlarının bu açıdan yeterince ferah olduğunu belirtmişlerdir. Bunların toplam içindeki değeri ise 7/27 (%26) dir.
- Mekan alanı en fazla (44m²) olan deneklerin 4/9'ü, mekanlarının büyük olduğu için bu faktörün önem taşımadığını belirtmişlerdir. Bunların toplam içindeki değeri ise 4/27 (%15) dir.

Tablo 23. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki Deneklerin, Yaşama Mekanlarının Daha Ferah Olması İçin Donatı Düzeyindeki İsteklerinin İrdelenmesi.

DONATILARIN KÜÇÜK BOYUTLU OLMASI İSTEĞİ				
23A				
MEKAN ALANI (M ²)	İSTENEN LER	TOPLAM KONUT SAYISI		
10-14,9	8	13		
15-19,9	5	7		
20-24,9	1	7		
TOPLAM	14	27		

- Mekan alanını küçük bularların 8/12'si (%67), donatı boyutlarının küçülmesi gerektiğini belirtmiştir. Diğerleri donatı boyutlarının normal olduğunu belirtmiştir.
- Mekan alanını normal bularların 6/15'si (%40) donatı boyutlarının küçülmesi gerektiğini belirtmiştir. Diğerleri donatıların boyutlarının mekan büyüklüğüne göre normal olduğunu belirtmiştir.
- Mekan alanı en fazla (20-24,9m²) olanların 1/7'si (%14) donatı boyutlarının küçülmesi gerektiğini belirtmiştir.

DONATILARIN AÇIK RENKLİ OLMASI İSTEĞİ				
23B				
MEKAN ALANI (M ²)	İSTENEN LER	TOPLAM KONUT SAYISI		
10-14,9	5	13		
15-19,9	2	7		
20-24,9	0	7		
TOPLAM	7	27		

- Mekanındaki donatıları genelde koyu renkli olan 22 denek, mekanlarının daha ferah olması için donatılarının açık renkli olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunların toplam denekler içindeki değeri 22/27 (%81) dir.
- Mekanındaki donatıları genelde açık renkli olan 5 denek, mekanlarının bu açıdan yeterince ferah olduğunu belirtmişlerdir. Bunların toplam denekler içindeki değeri ise 5/27 (%19) dir.

5. SONUÇLAR

• K.T.Ü. Lojmanlarındaki deneklerden yaşama mekanı alanı 24,26 m² olan A tipinde oturanların % 78'i yaşama mekanlarını "Küçük" olarak, % 22'si ise "Normal" olarak; yaşama mekanı alanı 26 m² olan B tipinde oturanların % 67'si mekanlarını "Küçük" olarak, % 33'ü "Normal" olarak; yaşama mekanı alanı 44 m² olan C tipinde oturanların % 100'ü ise mekanlarını "Normal" olarak değerlendirmişlerdir. Akçaabat'taki deneklerden mekan alanı 10-14.9 m² olan A tipinde oturanların % 69'u mekanlarını "Küçük" olarak, % 31'i ise "Normal" olarak; mekan alanı 15-19.9 m² olan B tipinde oturanların % 43'ü mekanlarını "Küçük" olarak, % 57'si ise "Normal" olarak; mekan alanı 20-24.9 m² olan C tipinde oturanların % 100'ü de mekanlarını "Normal" olarak değerlendirmişlerdir. İrdeleme ve değerlendirmeler sonucunda, mekan büyüklüğünün ferahlık değerlendirmesinde önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir. Deneklerce "Çok ferah" olarak değerlendirilen yaşama mekanları genelde mekan alanı en büyük olan C gurubunda yer alanlardır (Tablo 12,13). Nitekim mekanlarını büyüklük açısından ferah bulmayan denekler, mekanlarının ferah olması için kendi mekanlarından daha büyük olması gerektiği konusuna değinmişlerdir.

• Tavan rengi beyaz olan her iki çalışma alanının yaşama mekanlarındaki deneklerin % 100'ü bu durumdan memnun, tavanı beyaz veya açık renk olmayan Akçaabat Geleneksel Konutları'ndaki deneklerin % 100'ü bu durumdan memnun değildir. Dolayısıyla bu konutlarda yaşayan deneklerin hepsi mekanın daha ferah olması için tavan renginin beyaz olması gerektiğini belirtmişlerdir.

• Duvar rengi beyaz olan her iki çalışma alanı yaşama mekanlarındaki deneklerin % 100'ü bu durumdan memnundur. K.T.Ü. Lojmanlarında duvar rengi şampanya olanların % 44'ü bu durumdan memnunken, Akçaabattakilerin % 78'i bu durumdan memnundur. Akçaabat Geleneksel Konutları'ndan duvar rengi beyaz ve şampanya gibi açık renk olmayanların % 33'ü bu durumdan memnun, % 67'si ise memnun değildir. Bunlardan, insanların yaşama mekanlarında açık renkli duvarlardan memnun kaldıkları sonucu çıkarılabilir. Duvarı açık renk olmayan

deneklerin hepsi mekanın daha ferah olması için duvar renginin açık renk olması gerektiğini belirtmişlerdir.

- Döşemelerinde açık-düz renk halı bulunan deneklerin tamamı bu durumdan memnun; bulunmayanlardan K.T.Ü. Lojmanlarındakilerin %24'ü bu durumdan memnun, %76'sı ise memnun değildir. Akçaabat Geleneksel Konutlarındaki deneklerin ise % 28'i bu durumdan memnun % 72'si ise memnun değildir. Döşemesinde açık-düz renk halı bulunmayan deneklerin %82'si mekanın daha ferah olması için döşemede açık-düz renk halı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

- Her iki çalışma alanında donatı renkleri koyu ve desenli olan denekler genelde bu durumdan memnun değildirler. Donatılarının kumaş ve örtü renkleri açık-desenli olan denekler genelde bu durumdan memnun, açık ve üz renkli olanların ise tamamı bu durumdan memnundur. Donatılarının renkleri koyu ve desenli olan deneklerin tamamı mekanlarının daha ferah olması için donatılarının açık ve düz renkli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

- Her iki çalışma alanında, mekan alanına göre donatılarının boyutlarını büyük bulan denekler bu durumdan memnun değildirler. Mekan alanı en büyük olan C tipi konutlardaki deneklerden Akçaabattakilerin % 86'sı için, K.T.Ü. Lojmanlarındakilerin ise % 67'si için bu faktör önem taşımamıştır. Donatı büyüklüğünden memnun olan ve olmayan deneklerin tamamı mekanlarının daha ferah olması için donatıların küçük boyutlu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Buradan, mekanın ferah olması için mekan büyüklüğü ile orada yer alan donatı boyutlarının doğru orantılı olması gerektiği sonucu çıkartılabilir.

- Akçaabat Geleneksel Konutları örneğinde yer alan yaşama mekanlarından geleneksel tipte donatılmış olanlarda yaşayan denekler konutlarının bu durumundan çok memnun olduklarını, mekanlarının çok ferah olduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde çeperleri kullanan donatı düzeninin çağdaş yorumu olabilecek L veya U koltuk bulunan konutlardaki denekler de aynı yorumu yapmışlardır. Donatıları bu şekilde olmayan denekler de; bu tip donatıları kullansalardı odalarının daha ferah olabileceğini belirtmişlerdir. Alınan yanıtlardan, bu tip donatıların mekanları ferahlatabileceği söylenebilir.

6. ÖNERİLER

Aile yapımızın ve toplumumuzun biçimi gereği psikolojik faktörlerin etkisi sonucu Türk toplumu, Türk ailesi küçük metrekareli konutlara fazla rağbet etmemekte, daha büyük mekanları arzu etmektedir. Ancak ekonomik zorlamalar sonucu yapılan konutların genelde küçük metrekareli olduğu gerçeği gözardı edilmemelidir. Bu nedenle ister küçük metrekareli, ister büyük metrekareli konut olsun insanların hem psikolojik hem de fonksiyon açısından rahatlık verebilecek bir mekanda yaşayabilmeleri son derece önemli bir konudur. Bu nedenle tasarımcı gurup olan mimar, iç mimar ve ürün tasarımcısı ile bu tasarlanacak ürünleri kullanacak kişilerin arasında işbirliğinin olması gerekir.

Genel olarak aşağıda sözü edilen durumlarda, bu mekanların kullanıcıları memnundurlar;

- Mekan alanının büyük oluşu,
- Tavan ve duvar renginin beyaz oluşu,
- Döşemelerde açık-düz renkli halı bulunuşu,
- Donatıların az yer tutması,
- Donatıların açık renkli oluşu,
- Çeperlere yerleştirilebilen donatı düzeni ve orta alanın boş bırakılması.

Deneklerin yaşama mekanlarının daha ferah olması konusundaki istekleri ise şöyle özetlenebilir;

- Mekan alanının büyük olması,
- Tavan ve duvar renginin beyaz olması,
- Döşemede açık-düz renkli halı kullanılması,
- Donatıların küçük boyutlu ve açık renkli olması.

Yukarıdaki sonuçlarda da görüleceği üzere mevcut mekandan beğenilen özelliklerle, mekanın ferah olması için deneklerin istekleri arasında büyük benzerlik bulunmaktadır.

K.T.Ü. Lojmanları örneğinde yer alan konutlardaki deneklerden, kare açılır-kapanır (büyüyüp-küçülebilen) masası olanlar, az yer kapladığı ve fonksiyonel olduğu için memnundurlar.

Yaşama mekanlarında az yer tutması amacıyla çok amaçlı fonksiyonel donatılara yer verilebilir. Mekanda birden fazla eyleme hizmet edebilecek donatıların sayısı az olacağından daha az yer tutacak ve dolayısıyla o mekanlar daha ferah olabilecektir.

Günümüzde karşısındakini hisseder şekilde oturup konuşma mesafesi değişmediğine göre ve incelenen örneklerden geleneksel tarzda donatılmış konutların ferahlık dereceleri yüksek olduğuna göre; sıcak bir sohbet ortamı veren sedirli oturma düzenleri referans alınarak, çağdaş malzeme ve teknoloji ile çağdaş tasarımlar gerçekleştirilebilir.

Bir mekanın iki ve üç yönden hava ve ışık almasının avantajı değişmediğine göre yapılacak projelerde cumbalara, oturma mekanını hareket alanlarının da ilavesiyle daha ferah hale getiren sofalı ev planlarına yer verilebilir.

Bütün bunların yanında mevcut mekanları ferahlatılmak için, yüzeylerde açık renkler kullanılabilir. Donatılar küçük boyutlu ve açık renkli seçilebilir.

Konutlardan, yaşama mekanı manzaralı olanların ferahlık dereceleri yüksek olduğuna göre günlük hayatın büyük bir kısmının geçtiği bu mekanların manzaraya yönlendirilmesine dikkat edilmelidir.

Bu çalışma kapsamında insanların yaşama mekanları hakkındaki düşünceleri "Görüşme tekniği" ile tespit edilmeye çalışılmıştır. İncelenen konutların mekansal ve donatı özellikleri farklı farklı olduğundan ve her denek kendi yaşama mekanını "Ferahlık" faktörü açısından değerlendirdiğinden ferahlık değerlendirmeleri nesnel değil öznel sonuçları içermektedir. Bu yüzden deneklerin "Mekanın daha ferah olması için" istekleri sorulmuş, bunlar incelenmiş ve tez içerisinde yer alan renk ve boyutlar değerlendirmeye alınmıştır. Sonraki çalışmalarda ferahlık boyutu diğer faktörler açısından da ele alınabilir.

Daha nesnel sonuçlar elde edebilmek için bir faktörün değişken olarak ele alındığı (renk veya boyut) diğer faktörlerin ise sabit tutulduğu deney ortamlarında veya bilgisayarda simülasyon tekniği ile "Ferahlık" boyutu incelenebilir. Bu yapılırken uzman gurup olan mimarların denek olarak seçilmesi faydalı olacaktır.

7. KAYNAKLAR

1. Kızıl, F., Toplumsal Geleneklerin Konut İçi Mekan Tasarlamasına Etkisi ve Toplumsal Geleneklerimizi Daha İyi Karşılacak Konut İçi Fiziksel Çevre Koşullarının Belirlenmesi, İ.D.G.S.A. Yayın No: 81, İstanbul, 1978.
2. Şensoy, H., "Mimari ve Mekan Olgusunun Anlamı", Mekan Organizasyonu ve Donatımı Bilim Dalı 1991-1992 Yılı Konferansları, M.S.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayın No: 7, İstanbul, 1992.
3. Şensoy, H., "Mimaride Mekan Bütünlüğü", İç Mekan Düzenleme Bilim Dalı Konferansları, M.S.Ü. Mimarlık Bölümü Yayın No: 4, İstanbul, 1977.
4. Ertürk, S., Mimaride Donatım, K.T.Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Ders Notları: 42, Trabzon, 1995.
5. Kuban, D., Türk Ev Geleneği Üzerinde Gözlemler, Türk İslam Sanatı Üzerinde Denemeler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1992.
6. Turgut, H., Kültür-Davranış-Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1990.
7. Aksoy, E., Orta Mekan: Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensipleri, Mimarlık ve Sanat Dergisi, 7, 8(1963) 39-73.
8. Küçükerman, Ö., Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Dördüncü Basım, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul, 1991.
9. Eriç, M., Ersoy, H. Y. ve Yener, N., Günümüz Konutunda Rasyonel Donatım, Makro Design A.Ş., İstanbul, 1986.
10. Mutlu, A., "Geleneksel Türk Evi'nde Mekan", İç Mekan Düzenleme Bilim Dalı Konferansları, M.S.Ü. Mimarlık Bölümü Yayın No: 4, İstanbul, 1977.
11. Günay, R., Geleneksel Safranbolu Evleri ve Oluşumu, Birinci Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları: 456, Ankara, 1981.
12. Eldem, S., Osmanlı Dönemi Türk Evi, Cilt No: III, Taç Vakfı Yayını, İstanbul, 1984.
13. Uluşu, T., Geleneksel Konut'tan Günümüz Konutuna "Orta Mekan", Türk Halk Mimarisi Sempozyumu, Mart 1990, Konya, Bildiriler Kitabı, 217-225.

14. Kortan, E., "Çağdaş Türk Evi'nde Geleneksel Değerlerin Yorumu", Yapı, 130, 9(1992) 43-50.
15. Arseven, C. E., Türk Sanat Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1959.
16. Ünügür, H.T. ve Ünügür, M., Gelenekten Geleceğe Evimiz Konulu Mimari Proje Yarışması Raporu, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1992.
17. Evcı, F. ve Arcan, E.F., Mimari Tasarıma Yaklaşım, İkinci Basım, 2K Yayınevi, İstanbul, 1992.
18. Özdemir, İ.M., Yaşama Mekanı Donatıları Üzerine Bir İnceleme, Y. Lisans Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1988.
19. Özdemir, İ.M., Mimari Mekanın Değerlendirilmesinde Mekan Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1994.
20. Ertürk, S., Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1984.
21. Caudwell, C., Yanılsama ve Gerçeklik, Çev:M.H.Doğan, Panel Yayınevi, İstanbul, 1974.
22. Baymur, F., Genel Psikoloji, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul, 1976.
23. Porteus, J.D., Environment and Behavior: Planning and Everday Urban Life, Reading, Mass., Addison Wesley, 1977.
24. Aksugür, E. ve Ertürk, S., "Mekan Bileşenlerinin Tasarımında Doku Boyutu", Tasarım ve İnsan Bilimleri, Derl: Zafer Ertürk, Karadeniz Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş., Trabzon, 1979.
25. Alp, T., "İç Mekanda Renk Kuramları", İç Mekan Düzenleme Bilim Dalı Konferansları, M.S.Ü. Mimarlık Bölümü Yayın No:4, İstanbul, 1977.
26. Aksoy, E., Mimarlıkta Tasarım, İletim ve Denetim, K.T.Ü. Yayınları, Gün Matbaası, İstanbul, 1975.
27. Aytuğ, A., Mimaride Doku Kullanımının Psikolojik Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Y.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1987.
28. Ağaryılmaz, İ., Mimarlıkta Renk ve Doku, Doktora Tezi (Yeterlik Çalışması), İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, İstanbul, 1973.
29. Alexander, M.J., Designing Interior Environment, by Harcourt Brace Javonovich, Inc, Printed in U.S.A., 1972.

30. Altan, İ., Mimaride Işık-Gölge İlişkilerinin Psikolojik Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Y.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1983.
31. Rasmussen, S.E., Yaşanan Mimari, Çev: Ömer Erduran, Birinci Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1994.
32. Bilgin, N., Eşya ve İnsan, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1991.
33. Güngör, İ.H., Mimaride Işık-Gölge İlişkilerinin Psikolojik Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Y.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1983.
34. Kalmık, E., Tabiatta ve Sanatta Doku, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1985.
35. Güngör, İ.H., Temel Tasar, Çeltük Matbaacılık Şt., İstanbul, 1972.
36. Hesselgren, S., The Language of Architecture, Vol 2, Applied Science Publishers Ltd., London, 1969.
37. Balkan, E.A., Mekan ve Mekan Düzenlemesinde Yeni Boyutlar, Doçentlik Tezi, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, İstanbul, 1985.
38. Ural, S.E., Mimarlıkta Renk: Yapay Ortamların Renklendirilmesinde Renk Dinamikleri, Doktora Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1995.
39. Ural, S.E., Sosyo Kültürel Bir Alt Grubun Soyut Bir Mimari Öğe Tepkileri; Renk, Uluslararası V. Yapı ve Yaşam Kongresi, Mayıs 1993, Bursa, Bildiriler Kitabı, 156-166.
40. Aksugür, E., Renk Çeşitlerinin, Spektral Özellikleri Ayrı İki Işık Kaynağı Altında Mekanın Algılanan Büyüklüğüne Etkisi, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Ankara, 1977.
41. Aydınli, S., Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1986.
42. Aziz, K., "Mimari Mekanda Renk Uyumu", Mimarlık ve Şehircilikte Mekan, Sistem Yayıncılık Mat. San. A.Ş. Yayın No:1, İstanbul, 1992.
43. Altan, İ., "Mimarlıkta Mekan Kavramı", Mimarlık ve Şehircilikte Mekan, Sistem Yayıncılık Mat. San. A.Ş. Yayın No:1, İstanbul, 1992.
44. Zevi, B., Mimariyi Görmeyi Öğrenmek, Çev: H. Demir Divanlıoğlu, Birsen Yayınevi, İstanbul, 1990.
45. Ataç, İ., Mekan Kavramının Tipolojik Olarak İrdelenmesi, Tasarım 5, 4(1990) 84-87.

46. Bayazıt, N., Bugün ve Yarın İçin Konut, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1968.
47. İmamoğlu, V., İç Uzamlar İçin Genel Bir Değerlendirme Ölçeği, Tasarım ve İnsan Bilimleri, Derl: Zafer Ertürk, Karadeniz Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş., Trabzon, 1979.
48. Gür, Ş.Ö., Toplumsal İlişki ve Tasarım, K.Ü. Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Yayın No:27, Trabzon, 1985.
49. Ateş, M., Toplu Konutlarda Esneklik Amaçlı Yaklaşımlar Üzerine Bir İnceleme, Y. Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1988.
50. Yurtsever, H., Uygulamalı Estetik, Ankara, 1988.
51. Ünver, R., Yapıların İçinde Işık-Renk İlişkisi, Doktora Tezi, Y.Ü. Mimarlık Bölümü, İstanbul, 1984.
52. İmamoğlu, V., İç Mekan Tasarımı, Donatımı ve Ferahlık, İç Mekan Donatım Elemanları ve Tasarımı, Aralık 1987, Ankara, Bildiriler Kitabı, 33-42.
53. Bilgin, N., Çeşitli Sosyo-Kültürel Gruplarda Eşya Sistemleri ve İnsan-Eşya İlişkileri, Makro Design A.Ş., İstanbul, 1986.
54. Ertürk, D.Z., Kullanıcı Konforu Açısından Boyutsal Gereksinmelerin Saptanması İçin Bir Yöntem, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1977.
55. Bozdayı, A.M., Geleneksel Anadolu Konutundaki "Oda" Kavramının Çağdaş Konut Tasarımında "Modül" Kavramı Olarak Değerlendirilmesi, Lisansüstü Sanatta Yeterlik Tezi, H.Ü. Sosyal Bilimsel Enstitüsü, Ankara, 1992.
56. İmamoğlu, V., The Effect of Furniture Density on The Subjective Evaluation of Spaciousness and Estimation of Size of Rooms, Architectural Psychology Proceedings of Lund Conference, ed: R. Küller, Printed in Sweden Studentlitteratur ab, Lund, 1973.
57. Inui, M., Spaciousness in Interiors, Building Research Institute, Tokyo, 1971.
58. İmamoğlu, V., Assessing The Spaciousness of Interiors, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi, 2, Bahar (1986) 127-142.
59. İmamoğlu, V., "Pencerenin Uzam Algılamasında Oynadığı Rol ve Psikolojik Açidan Uygun Pencere Arayışında Bir Deneme, O.D.T.Ü. Yapı Bilim ve Çevre Tasarımı Bölümü Araştırma Raporu No:8, Ankara, 1981.

60. Hacıhasanoğlu, O., Konut Mekanlarında Yoğunluk-Kalabalıklık İlişkisinin Belirlenmesinde Kullanılabilecek Bir Yöntem, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atelyesi, İstanbul, 1986.
61. Küçükerman, Ö., Kişi çevre ilişkilerinde Çağdaş Gelişimler ve Oturma Eylemi, İ.D.G.S.A. Yayın No:54, İstanbul, 1978.
62. İmamoğlu, V., Spaciousness of Interiors, Unpublished Ph. D. Thesis, University of Strathclyde, 1975.
63. İmamoğlu, V., The Relation Between Room Organization and Spaciousness, M.E.T.U. Journal of The Faculty of Architecture, 2, 2 (1976) 205-214.
64. Saka, E., Akçaabat Geleneksel Konutları Örneğinde Yöresel Kimlik Arayışı, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 1996.
65. K.T.Ü. Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü Araştırma Merkezi Arşivi.

8. EKLER

Ek Tablo 1. Görüşme Formu.

Adı ve Soyadı	:			
Yaşı	:			
Öğrenim Durumu	:			
Mesleği	:			
Konutu	:	☐ Kira	☐ Lojman	☐ Mülk
Oturma Süresi (Yıl)	:	☐ 0-5	☐ 11-15	☐ 21 +
		☐ 6-10	☐ 16-20	
Evdeki Kişi Sayısı	:			
Adresi	:			
1- Konutunuzun oturma odasında yer alan mobilyaların beğendiğiniz ve beğenmediğiniz özelliklerini (renk, doku, malzeme, biçim, büyüklük, sayı v.s.) önem sırasına göre sıralayınız.				
(+)				
a-	.....			
b-	.....			
c-	.....			
d-	.....			
e-	.....			
(-)				
a-	.....			
b-	.....			
c-	.....			
d-	.....			
e-	.....			

2- Bu odanın mobilya haricindeki (biçim, büyüklük, ışık, tavan ve duvar rengi. v.s.) olumlu ve olumsuz yönlerini önem sırasına göre sıralayınız.

(+)

- a- .....
- b- .....
- c- .....
- d- .....
- e- .....

(-)

- a- .....
- b- .....
- c- .....
- d- .....
- e- .....

3- Bu odanın ferahlık derecesi sizce nedir ?

çok orta az eşdeğer az orta çok

FERAH ----- SIKINTI VERİCİ

4- Bu odanın daha ferah olması için aşağıdakilerden hangilerini nasıl değiştirmek isterdiniz ?

Değiştirmek İsteddiğiniz

Değişiklik İstekleri

Odanın Biçimi

.....

Odanın Büyüklüğü

.....

.....

.....

Odanın ışık alma durumu
(Pencere yeri, büyüklüğü)

Tavan rengi

Duvar rengi

Düz renk halı

Desenli halı

Kısa tül

Uzun tül

Mobilyaların modüler oluşu

Mobilyaların modüler olmayışı

Mobilyaların sayısı

Mobilyaların büyüklüğü

Mobilyaların rengi, dokusu,
malzemesi

Mobilyaların biçimi

Mobilyaların birbirleri ile
olan uyumu

9. ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında Trabzon'da doğdu. İlk, orta. ve lise öğrenimini Trabzon'da sırasıyla İsmetpaşa İlkokulu, Cumhuriyet Ortaokulu ve Trabzon Lisesi'nde tamamladı.

1989 yılında başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'ndeki öğrenimini 1993 yılında bölüm ikincisi olarak tamamladı. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Yüksek Lisans programına başladı. 1994 yılında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından Araştırma Görevlisi olarak atandı. Halen aynı bölümde çalışmalarını sürdürmekte olup, İngilizce bilmektedir.

